

शुभकामना

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुरूप गठित स्थानीय तहको दोस्रो कार्यकालको लागि जन प्रतिनिधिको रूपमा निर्वाचित भए पश्चात आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि पहिलो नीति, योजना तथा कार्यक्रम र बजेट पारित गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएका क्रियाकलापहरूको अवस्था एवं सम्पादन गरिएका कार्य र मुख्य उपलब्धिहरूलाई समेटेर यो प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकको रूपमा प्रकाशन गरिएको छ ।

स्थानीय तह सञ्चालन प्रणालीलाई पारदर्शी, जवाफदेही बनाउन, सुशासन कायम गर्न र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनुभूतिको महशुस हुने गरी कार्य सम्पादन हुनु अपरिहार्य रहेको छ । योजनाहरूको छनौट एवं निर्माणको चरणदेखि कार्यान्वयन र प्रतिफलको उपभोगमा समेत नागरिकहरूको सहभागिताको प्रत्याभूति हुने गरी क्रियाकलापहरू सञ्चालन हुनु पर्दछ । यसको पृष्ठभूमिलाई ध्यानमा राखेर नगरपालिकाले आ.व. २०८१/०८२ को लागि निर्धारित समयमा नीति, योजना तथा कार्यक्रम र बजेट स्वीकृत गरी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरेको थियो । संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त कार्यक्रमहरू पनि तोकिएको विधि प्रक्रियाबाट समय मै सम्पन्न गरिएको छ ।

जनताको दुःखमा साथ दिने नजिकको सरकारको रूपमा रहेको स्थानीय तहका हरेक गतिविधिहरू आम नागरिक प्रति उत्तरदायी एवं जवाफदेही हुन आफूबाट सम्पादन भएका कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन नियमित सार्वजनिकीकरण गर्नु पर्ने दायित्वको रूपमा रहेको छ । मुलतः सार्वजनिक निकायले सञ्चालन तथा सम्पादन गरेका कामको वार्षिक प्रगति समीक्षा गरी अभिलेख प्रकाशित गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ । यसैको पृष्ठभूमिमा मन्थली नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका कार्यक्रमहरूको वृहत प्रगति समीक्षा २०८१ श्रावण २२ र २३ गते सम्पन्न गरी प्राप्त पृष्ठपोषणहरूको आधारमा यो प्रगति प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनको माध्यमबाट नगरपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा भएका कार्य सम्पादन र गतिविधिहरू आम नागरिक समक्ष पुर्‍याउन सहज हुने अपेक्षा गरेको छ ।

अन्त्यमा यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन आ.व. २०८१/०८२ प्रकाशनमा संलग्न हुनु हुने सम्पादक मण्डल, सबै कर्मचारीहरू र सम्बद्ध सबैमा आभार प्रकट गर्दछु । साथै नगरवासी लगायत सरोकारवालाहरू सबैको महत्वपूर्ण रचनात्मक सूझावहरूको अपेक्षा गर्दछु ।

लव श्रेष्ठ
नगर प्रमुख

शुभकामना

यस मन्थली नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि पारित नीति, योजना तथा कार्यक्रम र वजेट अनुरूप सम्पादन गरिएका क्रियाकलाप र मुख्य उपलब्धिहरूलाई समेटेर यो प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकको रूपमा प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुसी व्यक्त गर्दछु ।

सार्वजनिक निकायले सञ्चालन गरेका क्रियाकलापहरू पारदर्शी, जवाफदेही, सुशासन युक्त हुनु अपरिहार्य हुन्छ । आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी हुने र मेरो पनि सहभागिता छ भन्ने अनुभूति हुने वातावरण सार्वजनिक निकायले निर्माण गर्नु पर्छ । यसका लागि योजनाहरूको छनौट एवं निर्माणको चरणदेखि कार्यान्वयन र प्रतिफलको उपभोगमा समेत नागरिकहरूको सहभागिताको प्रत्याभूति हुने वातावरण निर्माण गर्नु पर्छ । यसै सन्दर्भमा मन्थली नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका क्रियाकलापहरूको वृहत प्रगति समीक्षा २०८१ श्रावण २२ र २३ गते सम्पन्न गरी प्राप्त पृष्ठपोषणहरूको आधारमा यो प्रगति प्रतिवेदन तयार भएको छ ।

अन्त्यमा यस प्रतिवेदनबाट नगरपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ भएका कार्य सम्पादन र गतिविधिहरू आम नागरिक समक्ष पुर्याउन सहज हुने अपेक्षा गरेको छु । यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन आ.ब. २०८१/०८२ प्रकाशनमा संलग्न हुनु हुने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पादक मण्डल सवै कर्मचारीहरू र सम्बद्ध सवैमा आभार प्रकट गर्दछु ।

ईश्वरी वस्नेत
उप प्रमुख

प्रक्कथन

मन्थली नगरपालिकाबाट आ.ब. २०८१/०८२ मा पारित नीति, कार्यक्रम र बजेटबाट सम्पादित कार्यको उपलब्धि र चुनौतीलाई समेटेर बार्षिक प्रगति पुस्तक प्रकाशनमा ल्याईएको छ ।

प्रचलित कानून प्रदत्त जनताको मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीति आदिको कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीयतह अन्तर्गत सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमहरूको उद्देश्यहरू, कार्यक्षेत्र, कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा जानकारी प्रदान गर्नु स्थानीय सरकारको दायित्व हो । यस नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको अवस्थाको बारेमा नगरबासी एवं सरोकारवालाहरूलाई सुसूचित गराउन यो प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकको रूपमा तयार पारी सार्वजनिक गरिएको छ ।

यस प्रगति प्रतिवेदनमा नगरपालिकाबाट आ.ब. २०८१/०८२ मा सञ्चालित योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, नगरको चिनारी, मुख्य उपलब्धि र प्राप्त तथ्याङ्कलाई समेत समेट्ने प्रयास गरिएको छ । यसबाट नगर कार्यपालिका, वडा कार्यालय र नगरकार्यपालिका अन्तर्गतका निकायहरूको कार्यहरू व्यवस्थित, क्रमवद्ध, मितव्ययी, दक्ष एवं प्रभावकारी रूपमा संचालन गरी वित्तीय पारदर्शिता, सुशासन र जवाफदेहिताको स्तर बढाउँदै लैजान सहयोग पुग्ने नै छ । यस प्रकाशनले कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न समेत सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छ ।

प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदनमा थप समावेश गर्नुपर्ने सुझावहरू भएमा आगामी प्रकाशनमा समावेश गरी परिष्कृत र परिमार्जित रूपमा प्रकाशन गर्दै लैजाने छौं ।

अन्त्यमा प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा मार्गदर्शन प्रदान गर्नुहुने नगर प्रमुखज्यू र उप प्रमुखज्यू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै प्रकाशनको कार्यमा विशेष योगदान पुऱ्याउनु हुने सम्पादक मण्डल लगायत अन्य सम्बद्ध महाशाखा, शाखा प्रमुख र अन्य कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

देवर्षि सापकोटा
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

पृष्ठभूमि

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान बमोजिम सघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था सञ्चालनमा रहेको छ । सो अनुरूप राज्यको शासन व्यवस्थाको संस्थागत विकास हुदै आएको छ । नेपालको संविधानमा राज्यको मुल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने र राज्य शक्तिको प्रयोग संघ प्रदेश र स्थानीय तहले संविधान र कानून बमोजिम गर्ने गरी उल्लेख गरिएको छ । संविधानको अनुसूची ४ मा उल्लेख भए अनुरूप ७ प्रदेशको व्यवस्था रहेको छ साथै अनुसूची ८ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सूची अनुरूप हाल कार्य सम्पादन भईरहेको छ । संविधान बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित शासन व्यवस्था सञ्चालनका लागि आम निर्वाचन सम्पन्न भई संविधानको मुल भावना मुताविक कार्यहरु अगाडि बढिरहेको छ । आम नागरिकले प्रत्यक्ष रुपमा जनताको सरकारको अनुभूति गरिरहेको अवस्था छ ।

विगत लामो समयदेखि सञ्चालित केन्द्रीय एकात्मक राज्य व्यवस्थालाई २०७२ सालमा जारी नेपालको संविधान बमोजिम राज्यको पुन संरचना हुँदा २०७३ साल फाल्गुण २७ गते स्थानीय तहको रुपमा घोषणा भएको हो । स्थानीय तहमा संविधान प्रदत्त अधिकारहरु कार्यान्वयनका लागि २०७४ सालमा आम निर्वाचन भई निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुमार्फत शासन प्रणाली कार्यान्वयनमा आइरहेको छ । शासन प्रणालीलाई पारदर्शी, जवाफदेही बनाउन, सुशासन कायम गर्न र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनुभूतिको महशुस भएको छ । सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन २०६४ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली २०६५ को भावना अनुरूप सार्वजनिक निकायले आफूवाट सम्पादन भएका कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन नियमित सार्वजनिकीकरण गर्नु पर्ने दायित्वको रुपमा लिएको छ । त्यस्तै सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ र नियमालवी २०६५ मा सार्वजनिक निकायले सञ्चालन तथा सम्पादन गरेका कामको वार्षिक प्रगति समीक्षा गरी अभिलेख प्रकाशित गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसैको पृष्ठभूमिमा मन्थली नगरपालिकाले पनि सुशासन ऐन, २०७६ र सो सँग सम्बन्धित कार्यविधि जारी गरेको छ । उक्त ऐन र कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी र जनसहभागितामूलक बनाई प्रभावकारी ढङ्गले सार्वजनिक सेवा प्रवाह गरी सुशासनको प्रत्याभूति दिने सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्दै आएको छ ।

नागरिकलाई नगरबाट सञ्चालित हरेक कार्यक्रमको बारेमा जानकारी होस भनेर नगरपालिकाका गतिविधिहरु सार्वजनिक गर्न स्थानीय रेडियोहरु मार्फत साप्ताहिक रुपमा **"हाफ्रो मन्थली"** कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु, सम्पूर्ण सुचना तथा जानकारी यस नगरपालिकाको web site- www.mantholimun.gov.np मा राख्नु, फेसबुक पेज **"हाफ्रो मन्थली नगरपालिका"** र **"मन्थली नगरपालिका"** मार्फत सार्वजनिक गर्नु, कार्यालयमा नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गर्नु, गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गर्नु, गुनासो सुन्ने र सूचना अधिकारीको व्यवस्था गर्नु चौमासिक एवं वार्षिकरुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु र स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशन गर्नुले नागरिकको सुचनाको हकको प्रत्याभूति गर्न सक्ने अवस्था सृजना भएको छ । यसै सन्दर्भमा यस मन्थली नगरपालिकावाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका कार्यक्रमहरुको वृहत प्रगति समीक्षा २०८२ श्रावण २२ र २३ गते सम्पन्न गरी प्राप्त पृष्ठपोषणहरुको आधारमा यो प्रगति प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.१ परिचय:

नेपाल सरकारद्वारा रामेछाप जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित मन्थली नगरपालिका तत्कालिन ७ वटा गाउँ विकास समितिहरू (मन्थली, कठजोर, सालु, सुनारपानी, भलुवाजोर, भटौली र चिसापानी) लाई समायोजन गरेर १६ वटा वडा रहने गरी २०७१ मंसिर १६ गते घोषणा गरियो। नेपालको संविधान बमोजिम राज्यको पुनः संरचना हुने क्रममा नेपाल सरकारले २०७३ साल फाल्गुण २७ गतेबाट लागु हुने गरी तत्कालिन नगरपालिकाका वडा सहित क्रमशः पुरानागाउँ, चनखु, गेलु र फुलासी गाउँ विकास समितिलाई समेत समावेश गरी १४ वटा वडा भएको नगरपालिकाको रूपमा स्थापित भएको छ।

यो नगरपालिका वागमती प्रदेश अन्तर्गत रहेको ११९ वटा स्थानीय तह मध्येको एक हो। यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल २११.७७ वर्ग किलोमिटर अर्थात (२११७७ हेक्टर)मा फैलिएको छ। जसमध्ये कृषि भू-उपयोगका दृष्टिले ७३३६ हेक्टर जमिन रहेको छ जसमा सिञ्चित जमिन १३५६ हेक्टर र असिञ्चित जमिन ४५१३ हेक्टर रहेको छ। यस नगरपालिकाको सिमाना पूर्वमा रामेछाप नगरपालिका, पश्चिममा खाँडादेवी र दोरम्वा गाउँपालिका, उत्तरमा लिखु तामाकोशी गाउँपालिका र दोलखा जिल्लाको मेलुङ्ग गाउँपालिका र दक्षिणमा सिन्धुली जिल्लाको गोलोजोर गाउँपालिका पर्दछन्। २०६८ सालको जनगणना अनुसार ४५,४१६ जनसंख्या (२४,६६६ महिला र २०,७५० पुरुष) र जनघनत्व २१८.९७ रहेको छ। २०७८ सालको जनगणना अनुसार ३९,६९५ जनसंख्या (२१,२१५ महिला र १८,४८० पुरुष) र जनघनत्व १८७.४४ रहेको छ।

मन्थलीको नामाकरणको सन्दर्भमा स्थानीय माझी जातिसँग जोडिएको कथा गाँसिएको छ। विशेषगरी आदिम काल देखि मन्थलीको आसपास रहेका चिसापानी, मन्थली, भटौली, भलुवाजोर, पकरवास जस्ता गाउँ विकास समितिका भू-भागहरूमा माझी जातिहरूको वसोवास रहेको पाइन्छ। सो जातिको छुट्टै राजा हुने चलन अनुसार एक जना मन नामक राजा रहेको र राजा वस्ने थलोलाई मनथलो भनिएको, पछि सो शब्द अप्रभ्रंश भई मन्थली भएको मान्यता छ।

त्यसैगरी प्राचिन किम्वदन्ती अनुसार विद्वत वर्गमा अर्को प्रसंग पनि पाइन्छ। आदिकालदेखि नै यस स्थानमा माझी जातिको वस्ती रहँदै आएको, जाडै उनीहरूको मुख्य पेय भएको र माझी भाषामा मुन भनेको जाडै र थलो भनेको खान बस्ने ठाउँ भन्ने बुझाउने भएकाले यसलाई जाडै खाने र बस्ने स्थानको रूपमा पनि मन्थलो भन्न थालिएको र यसै शब्दको अपभ्रंशबाट मन्थली हुन गएको हो। मन्थली भन्ने स्थान खासगरी गाउँलाई जनाउने भएतापनि समयक्रममा त्यसभन्दा तल रहेको बेसी पनि मन्थली बेसी भनेर चिनिन थालियो।

१.१.१ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

रामेछाप जिल्लाको ८ वटा स्थानीय तह मध्ये मन्थली नगरपालिका जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित छ। रामेछाप जिल्लाबाट प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व गराउन प्रदेश 'क' र 'ख' दुवै प्रदेश सभा सदस्य छनौट गर्न यस नगरपालिकाका मतदाताहरूको सहभागिता रहन्छ। जसमा प्रदेश सभा सदस्य 'क' का लागि वडा नं. ३, ४ र ५ का मतदाताहरू र प्रदेश सभा सदस्य 'ख' का लागि वडा नं. १, २, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३ र १४ सहभागी हुने व्यवस्था छ। यस नगरपालिका १४ वटा वडाहरूमा विभाजित छन्।

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरे बमोजिम व्यवस्थापिकाको रूपमा यस नगरपालिकाको ७५ सदस्यीय नगर सभा रहेको छ। जसमा नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, वडाध्यक्ष र प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित ४ जना सदस्य, दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट निर्वाचित नगर कार्यपालिकाका ३ जना सदस्य रहेको नगर सभा गठन भएको छ। त्यसै गरी कार्यपालिकाको रूपमा नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, प्रत्येक वडाका वडाध्यक्षहरू, नगर सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका ५ जना महिला सदस्य र दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट नगर सभाले निर्वाचित गरेका ३ जना सदस्य सहित २४ सदस्यीय कार्यपालिका गठन भएको छ। त्यस्तै न्याय निरूपणका लागि उपप्रमुखको संयोजकत्वमा नगर सभाबाट आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका २ जना सदस्य रहेको न्यायिक समिति गठन भएको छ।

नगर सभाले आफ्नो कार्यप्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न नियमावली बनाई कुनै सदस्यको संयोजकत्वमा लेखा समिति, विधायन समिति र सुशासन समितिका साथै नगर कार्यपालिकाबाट सम्पादन हुने कार्य व्यवस्थित र प्रभावकारीरूपमा सञ्चालन गर्ने प्रयोजनार्थ कार्यपालिकाले कार्यपालिका सदस्यहरूको संयोजकत्वमा सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास समिति, आर्थिक विकास समिति, सामाजिक विकास समिति, पूर्वाधार विकास समिति, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति र विधेयक समिति गठन गरेको छ।

यस नगरपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	साविकका न पा/ गा वि स हरु		क्षेत्रफल	वडा कार्यालय रहेको स्थान	विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्र	कैफियत
	साविकका न पा र गा वि स	वडा नं				
१	मन्थली न पा	१,२	१०.९४	मन्थली बजार	माझी संरक्षित क्षेत्र	
२	मन्थली न पा	३,४	१२.१५	टेकनपुर, थापागाँउ		
३	मन्थली न पा	५,६	१४.४८	कठजोर, ठाँटी		
४	मन्थली न पा	७,८	१९.८६	सालु बजार		
५	मन्थली न पा	९,१०	१२.९४	सुनारपानी		
६	मन्थली न पा	११,१२	३१.५९	कुनाउरी	माझी संरक्षित क्षेत्र	
७	मन्थली न पा	१३,१४	२५.४८	भटौली	माझी र वादी संरक्षित क्षेत्र	
८	मन्थली न पा	१५,१६	१०.०२	चिसापानी सानाचौर		
९	पुरानागाउँ गा वि स	१-९	११.७२	सिम्ले		
१०	चनखु गा वि स	१-९	१३.१६	चनखु पाखे सिम्ले		
११	गेलु गा वि स	५-९	१८.३३	बुडाबुडी दुङ्गा नाटिला		
१२	गेलु गा वि स	१-४	७.८५	सिक्राल		
१३	फुलासी गा वि स	१-५	११.७३	चिण्डे		
१४	फुलासी गा वि स	६-९	११.५२	कर्जाङ्ग		
	जम्मा		२११.७७			

१.१.२ नगर कार्यपालिकाको सगठन सरचना र जनशक्ति व्यवस्था:

नेपालको संविधान २०७२ वमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहहरू निर्माण भए पछि उक्त निकायहरूबाट सेवा प्रवाह जनस्तरसम्म चुस्त, सहजता र प्रभावकारीरूपमा पुर्याउन जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७४ वमोजिम राज्यबाट जारी विभिन्न ऐन कानूनको परिधि भित्र रही स्थायी रूपमा सेवा प्रवेश गरेका निजामती सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीहरूलाई समायोजन गर्ने प्रयोजनार्थ संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट प्राप्त संगठन संरचनाका आधारमा समायोजन भएका कर्मचारीहरू र विभिन्न सेवाहरू सञ्चालनार्थ नगरपालिका आफैले करार सेवामा व्यवस्थापन गरेका कर्मचारीहरू यस नगरपालिकाको जनशक्तिको रूपमा रहेका छन् ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ११ दफा ८३ मा कर्मचारीहरू समायोजन पश्चात स्थानीय तहहरूले आफ्नो कार्य वोज्ञ, राजश्व क्षमता, खर्चको आकार, स्थानीय आवश्यकता र विशिष्टता समेतलाई ध्यानमा राखी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा विषयगत शाखा वा महाशाखा रहेको संगठन संरचना कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको र सो को आधारमा दफा ८३ को ३ वमोजिम तयार भएको संगठन संरचना मिति २०७६ पौष २६ गतेको छैटौ नगर सभाबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयन हुदै आएको थियो । यसैको आधारमा पुन विज्ञ समूहबाट संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गराई दशौ नगर सभाबाट (२०७८ पौष २८ गते) स्वीकृत भएको छ ।

मन्त्रालयबाट प्राप्त संगठन संरचना र दशौ नगर सभाबाट स्वीकृत संगठन संरचना अनुरूप जनशक्तिको तुलनात्मक अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्वीकृत संगठन संरचना वमोजिम जनशक्ति व्यवस्था

क. स्वीकृत संगठन संरचना वमोजिम दरबन्दी र जनशक्तिको तुलनात्मक अवस्था

क्र स	सेवा	मन्त्रालयबाट स्वीकृत समायोजन						मन्त्रालयकोस्वीकृत अनुसारको पदपुर्तिको अवस्था										दशौनगर सभा ०७८ वाट स्वीकृत					
		अधिकृत			सहायक			अधिकृत					सहायक		श्रेणि बिहिन	ज म्मा	अधिकृत			सहायक		श्रे णी वि हि न	जम्मा
		१/१० औ	७/८ औ	६ औ	५ औ	४ औ	ज म्मा	१० औ	९ औ	८ औ	७ औ	६ औ	५ औ	४ औ			१/१० औ	७/८ औ	६ औ	५औ	४ औ		
१	प्रशासन	१	१	२	११	१०	२५	१	०	१	२	४	९	०	२	१७	१	३	२	१५	१३		३४
२	शिक्षा प्रशासन	१	१	०	१	०	३	१	०	०	१	१	०	०	०	२	१	१		१	२		५
३	ईन्जिनियरिङ्ग	१	१	०	८	८	१८	०	०	०	१	०	४	७	०	१३	१	१	१	८	८		१९
४	आर्थिक	०	१		१	१	३	०	०	१	०	०	१	०	०	३		१		१	१		३
५	सर्भे					१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०					१		१
६	खानेपानी/सरस						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					१		१
७	स्वास्थ्य सेवा		१	२			३	०	०	०	०	३	०	०	०	३			१	२	१		४
८	कृषि सेवा		१	०	२	१	४	०	०	०	०	१	०	१	०	२			१	३	६		१०
९	भेटेरिनरी		१	०	३	४	८	०	०	०	०	२	१	४	०	७			१	३	६		१०
१०	कानून						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०			१	१			२
११	आ. ले. प.				१		१	०	०	०	०	०	१	०	०	१			१	१			२
१२	विविध				१	१	२	०	०	०	०	०	०	०	०	१			१	२			३
१३	वातावरण						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०			१				१
१४	सूचना प्रविधि				१		१	०	०	०	०	०	०	०	०	१			१	१			२
१५	वारुण यन्त्र						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०						४	४
१६	कार्यालय						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०						२०	२०
१७	पाले						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०						२	२
१८	सवारी चालक						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०						७	७
१९	नगर प्रहरी						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				१	१	६	८
२०	सरसफाई						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०						१	१
	जम्मा	३	७	४	२९	२६	६९	२	०	२	४	१२	१६	१२	२	४८	३	६	११	३९	४०	४०	१३९

नोट: मन्त्रालयको दरबन्दिमा कार्यालय सहयोगी स्तर र सवारी चालक, नगर प्रहरी र स्थानीय सरकारले अनिवार्य गर्नपने प्रकृतिका कार्यक्रमहरूको दरबन्दिबारे उल्लेख नभएको ।

स्थानीय तहको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रहने, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको नियुक्ति कानूनले तोके वमोजिम हुने र कानूनले नियुक्ति नभए सम्मका लागि नेपाल सरकारले निजामती सेवाको कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको रूपमा काम गर्न खटाउने व्यवस्था स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ८४ मा व्यवस्था गरिएको छ । यसको अतिरिक्त अन्य कर्मचारीहरू तहगत प्रणालीमा रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

सर्शत कार्यक्रम र अन्य विशेष कार्यक्रममा कार्यरत करार सेवाको अबस्था:

विवरण	सामि	पञ्जिकरण	प्रम रोजगार	गरिवसँग विश्वेश्वर	उद्यम	कृषि/ पशु	आईटी	स्वास्थ्य	जम्मा
अधिकृतस्तर (६)	१	-	१	-	-	२	१	१	६
सहायकस्तर पाँचौ	४	१	-	-	१	-	-	-	६
सहायकस्तर चौथो	-	१	-	१	१	-	-	-	३
शसर्त तर्फ जम्मा	५	२	१	१	२	२	१	१	१५

नगरपालिकाले अन्य विशेष परियोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सेवा करारमा लिएका कर्मचारीहरू:

संघीय र प्रदेश सरकारको सहयोग र समन्वयमा नगरपालिकाबाट सञ्चालित परियोजनाहरु सुरक्षित आप्रवासन तथा रोजगार कार्यक्रम (सामी), रोजगार सेवा केन्द्र, सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता सुदृढीकरण आयोजना र गरीवसँग विशेश्वर कार्यक्रम, आपतकालित सेवा केन्द्र र खेलकुद विकास समितिमा कर्मचारी भर्ना गरी पदस्थापन गरिएको छ । विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण	कृषि	पशुसे.	कानुन	प्रशासन	शिक्षा/खेल	सिभिल	सर्वे	सेफ हाउस	कम्प्युटर अपरेटर	जम्मा
अधिकृतस्तर (६)	-	-	१	-	-	-	-	-	०	१
सहायकस्तर पाँचौ	-	-	१	४	-	३	-	-	१	९
सहायकस्तर चौथो	५	२	-	२	१	१	१	१	०	१३
स्वयंसेवक	-	-	-	-	१	-	-	-	०	१
स.कम्प्युटर अपरेटर	-	-	-	-	-	-	-	-	१३	१३
नपाबाट करार जम्मा	५	२	२	६	२	४	१	१	१४	४७

१.१.३ शैक्षिक संघ सस्थाहरु र जनशक्तिको व्यवस्था:

नेपालको संविधानको भाग ३ धारा ३१ मा भएको शिक्षा सम्बन्धी हक पुरा गर्ने गराउने प्रयोजनका लागि स्थानीय तहको एकल अधिकारको रुपमा रहेको अनुसूची ८ मा भएको आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्थापनगर्नका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ (२) ज मा उल्लेखित २३ वटाकाम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम यस नगरपालिका भित्र शैक्षिक सेवाहरु गुणस्तरीय र प्रभावकारी रुपमा प्रवाह गर्न शैक्षिक सस्थाहरु र जनशक्तिको विद्यमान अवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शैक्षिक संस्थाहरु

हाल मन्थली नगरपालिका भित्र देहाय बमोजिमको विद्यालयको संख्या रहेको छ ।

क्र स	प्रकार	१-३	१-५	१-८	१-१०	१-१२	जम्मा
१	सामुदायिक	१३	२२	१३	१०	७	६५
२	संस्थागत	१	२	-	३	-	६
	जम्मा	१४	२४	१३	१३	७	७१

अन्य शैक्षिक सस्थाहरु :

वाल विकास केन्द्र ८०, सामुदायिक सिकाई केन्द्र ९, प्राविधिक शिक्षालय १, सामुदायिक क्याम्पस १, विशेष शिक्षा स्रोत कक्षा १ मार्फत शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेका छन् ।

जनशक्तिको व्यवस्था

क्र स	तह	दरवन्दी		राहत अनुदान		संघ र प्रदेशको अनुदान		नगरपालिका		जम्मा		जम्मा	महिला सहभागिता प्रतिशतमा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष		

१	प्राथमिक तह	९४	११५	४२	१७					१३६	१३२	२६८	५०.७५
२	निम्न माध्यमिक तह	७	२५	८	३७		५	१	४	१८	६३	८१	२८.५७
३	माध्यमिक तह	५	२२	१	१९	२	१२	२	८	६	६७	७३	८.९६
४	उच्च माध्यमिक तह		४	२	१२					२	१६	१८	११.११
	जम्मा	१०६	१६६	५३	८५	२	१७	३	१२	१६२	२७८	४४०	३६.८२

१.१.४ स्वास्थ्य संघ संस्थाहरु र जनशक्ति व्यवस्था:

नेपालको संविधानको भाग ३ धारा ३५ मा भएको स्वास्थ्य सम्बन्धी हक पुरा गर्ने गराउने प्रयोजनका लागि स्थानीय तहको एकल अधिकारको रुपमा रहेको अनुसूची ८ मा भएको आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई व्यवस्थापन गर्नका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ (२) झ मा उल्लेखित १२ वटा काम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम यस नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य सेवाहरु गुणस्तरीय र प्रभावकारी रुपमा प्रवाह गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरु र जनशक्तिको व्यवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्थाहरु

स्वास्थ्य संस्थाहरुको दरबन्दी र कार्यरत जनशक्ति (कर्मचारी अभिलेखका लागि मात्र)

सि.नं	संस्थाको प्रकार	संख्या	दरबन्दी	कूल स्थायी दरबन्दी	पदपुर्ति स्थायी	पदपुर्ति करार	जम्मा	कै.
१.	अस्पताल	१	३०	३०	१९	४४	६३	
२.	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	१२	१२	३	४	७	
३.	स्वास्थ्य चौकी	९	६	५४	२६	१८	४४	
४.	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	३	६	१८	१	८	९	
५	चिसापानी आयुर्वेद औषधालय	१	४	४	३	१	४	
	जम्मा	१४	०	११८	५२	७५	१२७	
५.	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	९	३	२७ अस्थायी	३	१५	१८	
	कूल जम्मा	२४	०	१४५	५५	९०	१४२	
६.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका		१६५					
७	विद्यालय नर्स	७	७	७	०	६	६	
	कुल जम्मा संख्या		१६५	१५२	५५	९६	१५१	

स्रोत- नेपाल सरकार मा. मन्त्रीस्तरीय मिति २०७९/०३/२१ र २०७९/०६/०४ को निर्णय अनुसार ।

नोट: मन्थली अस्पतालमा थप सेवा विस्तार भएकाले दरबन्दी भन्दा बढी जनशक्ति कार्यरत रहेको ।

जनशक्तिको व्यवस्था (पद अनुसार)

क्र स	पद	दरवन्दीमा स्थायी		दरवन्दीमा करार		नगरपालिकाको स्रोतमा		प्रदेश सरकारबाट		जम्मा		कुल जम्मा	महिला सहभागिता प्रतिशतमा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष		
१	मेडिकल सुपरिटेन्डेन्ट				१					०	१	१	०
२	मेडिकल अधिकृत			३	५					३	५	८	३८
३	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	१	६							१	६	७	१४
४	नर्सिङ्ग अधिकृत							२		२	०	२	१००
५	हेल्थ असिष्टेन्ट/सि.अ.हे.व अ	३	३	०	०	२	१	०		५	४	९	५६
६	स्टाफ नर्स	१		१				१		३	०	३	१००
७	एनेस्थेशिया				१					०	१	१	०
८	ल्याव टेक्निसियन					१		१		२	०	२	१००
९	सि.अ.हे.व/ अ.हे.व	५	१०	६	१	१	२			१२	१३	२५	४८
१०	सि.अ.न.मी/ अ.न.मी	२३		३		७		१		३४	०	३४	१००
११	ल्याव असिष्टेन्ट	०	२	१		१				२	२	४	५०
१२	फार्मसी असिष्टेन्ट						१		१	०	२	२	०
१३	रेडियोग्राफर								१	०	१	१	०
१४	फिजियोथेरापी						१			०	१	१	०
१५	डेन्टल हाइजेनिष्ट						१			०	१	१	०
१६	कविराज		१							०	१	१	०
१७	वैद्य	१								१	०	१	१००
१८	विद्यालय नर्स							७		७	०	७	१००
	जम्मा	१	२२	१४	८	१२	६	१२	२	७२	३८	११०	६५

नोट: पाले / स्वीपर/ कार्यालय सहयोगी र महिला अभ्यगकर्ता गरी ४७ जना पदपूर्ति गरिएको छ ।

आ. व.०८१/८२ मा यस कार्यालयबाट भएको नयाँ नियुक्ति, सरुवा गएको र सरुवा भई आएको विवरण-

क्षेत्र	नयाँ नियुक्ति	सरुवा भई गएको	सरुवा भई आएको	तह बृद्धि भएको
स्थायी तर्फ-	८ जना	८ जना	२	१० जना
सेवा करार तर्फ-	१० जना (मन्थली अ.)			

१.१.५ सहकारी र सामुदायिक संघ सगठनहरू

सरकारले सार्वजनिक, निजी क्षेत्र र सहकारीको परिचालन गरी देशको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने नीति अख्तियार गरेको छ । सहकारी क्षेत्रले छरिएर रहेको श्रम, सीप, प्रविधि र पुँजीलाई एकत्रित गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने गर्दछन् । आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र कार्य गर्ने गरी स्थापना भएका र हुने सहकारीहरूको व्यवस्थापन स्थानीय तहले गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । राज्य पुन संरचना हुनु पूर्व डिभिजन सहकारी कार्यालयमा दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरूको विवरण स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका छन् । स्थानीय तह गठन भए पश्चात सरकारी ऐन जारी गरी संस्था दर्ता गर्ने प्रक्रिया शुरु भएको छ । यस नगरपालिकामा अधिकार हस्तान्तरण भई आएका एवं आ व २०८१/०८२ मा अध्यावधिक र COPOMIS मा दर्ता भएका र अन्य दुई वा दुई भन्दा बढी स्थानिय तह कार्यक्षेत्र भएका सहकारी संस्थाहरूको विवरण निम्नानुसार रहेका छन ।

सहकारी संस्थाहरू:

क्र स	प्रकृति/ किसिम	हस्तान्तरित भइ आएको संख्या	COPOMIS मा दर्ता भएको	कैफियत
१	वचत तथा ऋण सहकारी संस्था	५८	४०	
२	कृषि सहकारी	४५	३२	
३	संचार सहकारी	०	१	
४	जुनार सहकारी	०	०	
५	साना किसान कृषि	०	२	
६	उपभोक्ता सहकारी	०	०	
७	बहुउद्देश्य सहकारी	६	५	
८	सहकारी संघ	०	०	
९	पर्यटन सहकारी	१	०	
१०	तरकारी तथा फलफुल सहकारी	०	२	
११	जलविद्युत सहकारी	०	०	
१२	चिया सहकारी	०	१	
१३	दुग्ध सहकारी	०	१	
	जम्मा	११०	८४	

१.१.६ उद्योग
तथा
व्यवसायहरू

देशको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने निजी क्षेत्रको योगदानलाई नकार्न सकिदैन । सरकारले निजीक्षेत्रलाई आर्थिक विकासको अभिन्न अङ्गको रूपमा लिइएको छ । यस नगरपालिकाले पनि आर्थिक विकासका गतिविधिमा निजी क्षेत्रसँग हातेमालो गर्दै आएको छ । यस आ.व. २०७६/०७७ देखि ५ लाखसम्म पुँजी भएका उद्योगहरू नगरपालिकाले दर्ता गर्न सक्ने प्रावधान वमोजिम दर्ता गर्दै आएको छ ।

सि.नं.	विवरण	इकाई	परिमाण ०८०/०८१	परिमाण ०८१/०८२	अगिल्लो आ.ब. भन्दा फरक
१.	व्यवसाय इजाजत	वटा	६३	२२	-४१
२.	व्यवसाय नविकरण	वटा	६७२	६५७	-१५
३.	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय दर्ता	वटा	१७	२०	३
४.	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय नविकरण	वटा	१४९	१३५	-१४
५.	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दर्ता (रु ५ लाखसम्म)	वटा	७६	८८	१२

आ.ब. २०७६/७७ मा २३, आ.ब. २०७७/८८ मा २४०, आ.व. २०७८/७९ मा १५२, आ.ब. २०७९/८० मा ११३, आ.ब. २०८०/८१ मा ७६ वटा र आ.व. २०८१/०८२ मा ८८ वटा पाँच लाख सम्म नयाँ व्यवसाय दर्ता भएको छ, २२ वटा नयाँ इजाजत र ६५७ वटा व्यवसाय इजाजतले नवीकरण भई नगर क्षेत्र भित्र व्यवसाय सञ्चालनमा रहेका छन्।

१.२ औचित्य:

लोकतन्त्रिक शासन पद्धतिमा पारदर्शिता, जवाफदेहीता, सुशासन र विकास निर्माण प्रक्रियामा जनसहभागिता अनिवार्य शर्तहरू हुन्। यी शर्तहरू पुरा गर्ने दायित्व सार्वजनिक निकायहरू सवैको हुन आउँछ। सार्वजनिक निकाय जनताको प्रत्यक्ष सरोकारको निकाय हो। सार्वजनिक निकायहरू जनताप्रति जिम्मेवार रहनु पर्छ भन्ने सार्वजनिक प्रशासनको पनि सामान्य सिद्धान्त हो। सार्वजनिक निकाय एवम् संघ सस्थाहरूले आफूले गरिरहेका काम कारवाहीबारे जनतालाई निरन्तर जानकारी गराइरहनु उसको जिम्मेवारी र दायित्व हुन आउँछ। यस प्रयोजनका लागि जारी गरिएका कानूनहरूमा जनतालाई सूचित गर्न स्वतः सार्वजनिकीकरणको व्यवस्था गरिएको छ। फलतः सार्वजनिक निकायको काम कारवाहीहरू पारदर्शी, जवाफदेही बनाउने, सुशासन कायम गर्ने र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनूभूति महशुस गराउने मुल ध्येय हुनु पर्छ। सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन र नियमावलीमा गरिएको व्यवस्था वमोजिम सम्पादन गरिएका कार्यहरू सहितका अन्य सूचनाहरू सार्वजनिक निकायहरूले प्रत्येक तीन / तीन महिनामा स्वतः सार्वजनिक गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ। यसै पृष्ठभूमिमा हरेक आर्थिक वर्ष भित्र सम्पादन गरिएका कार्यहरूको वास्तविक अवस्था, त्यसको प्रभाव र उपलब्धि, कार्यान्वयनका चरणमा आइपरेका समस्या तथा चुनौतिहरू, समस्या समाधानका लागि पहल गरिएका कदमहरू र आगामी दिनमा गर्नु पर्ने कार्यहरूको सँगालो दस्तावेजको रूपमा निर्माण गरी आम नागरिकलाई सूचित गर्नु अपरिहार्य रहेको छ। केही वर्ष यता सरकारले कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान वितरण पद्धति लागु गरेको र नगरपालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनलाई एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा राखिएकाले यसको अपरिहार्यता अझ बढी पुष्टि गरेको छ। यस किसिमको दस्तावेजले भावी दिनमा, नीति निर्माता, योजनाकार र कार्यान्वयन कर्ताहरूलाई मार्ग निर्देश गर्न सहयोग पुग्नुका साथै थप सुधारको लागि पृष्ठपोषण प्राप्त हुने अपेक्षा समेत गरिएको छ। संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने विभिन्न अनुदान प्राप्तिसमा समेत यसको महत्वपूर्ण योगदान रहने भएकोले यसको औचित्य अर्थपूर्ण रहेको छ।

१.३ उद्देश्य:

यस मन्थली नगरपालिकाका आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन गरिएका कार्यहरूको वास्तविक अवस्था, त्यसको प्रभाव र उपलब्धि, कार्यान्वयनका चरणमा आइपरेका समस्या तथा चुनौतिहरू, समस्या समाधानका लागि पहल गरिएका कदमहरू र आगामी दिनमा गर्नु पर्ने कार्यहरूको सँगालो दस्तावेजको रूपमा निर्माण गरी आम नागरिकलाई सूचित गर्नु यस प्रगति प्रतिवेदनको मुख्य उद्देश्य रहेको छ। यसको अतिरिक्त देहायका उद्देश्यहरू रहेका छन्।

- यस नगरपालिकाको काम कारवाहीहरू पारदर्शी, जवाफदेही बनाउनु, सुशासन कायम गर्नु।
- आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनूभूति महशुस गराउनु।
- नीति निर्माण र योजना कार्यान्वयनको अवस्थाबारे जानकारी गर्नु।
- नगरले बहुआयमिक क्षेत्रमा गरेका नियमित, आकस्मिक र विकासात्मक कार्यबारे आम नागरिकलाई अवगत गराउनु।

- नगरले वर्ष भरी गरेका कार्यहरूको वारेमा मूल्याङ्कन गर्नु ।
- अध्ययन अनुसन्धान कर्ताका लागि सन्दर्भ सामग्रीको रूपमा विकास गर्नु ।

१.४ विविध:

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन र नियमावलीमा गरिएको व्यवस्था बमोजिम सम्पादन गरिएका कार्यहरू सहितका अन्य सूचनाहरू सार्वजनिक निकायहरूले प्रत्येक तीन / तीन महिनामा स्वतः सार्वजनिक गर्ने प्रावधान रहेको छ । यसका अतिरिक्त नगरपालिका आफैले जारी गरेको सुशासन ऐन, २०७६ ले समेत आफूले सम्पादन गरेका कार्यक्रमहरूको सूचनाहरू नागरिकहरूलाई सूचित गराउनु पर्ने प्रावधान राखेको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका र हुन नसकेका कार्यक्रमहरूको सन्दर्भमा नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरूको उपस्थितिमा आयोजित समीक्षा कार्यक्रममा वडा कार्यालयबाट र नगरका विषयगत शाखाहरूबाट प्रस्तुत भएका विषयवस्तुहरूलाई समेटेर वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन दस्तावेजको रूपमा तयार गरी सार्वजनिक गर्न यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन लेखनका लागि समग्र ढाँचा तयार गरी नगरपालिकाका विषयगत शाखा प्रमुखहरूको बैठकमा व्यापक छलफल गरी प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचालाई यस आर्थिक वर्ष देखि स्थानिय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ अनुसार परिमार्जन गरी अन्तिम रूप दिइ उक्त ढाँचाको आधारमा प्रतिवेदन तयार भएको छ ।

प्रतिवेदन तयार गर्ने चरणमा नगर प्रमुख, उपप्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको प्रत्यक्ष निर्देशनमा वस्तुनिष्ठ र विश्वसनीय बनाउने प्रयास गरिएको छ । लेखन कै चरणमा शाखा प्रमुखहरूबाट अध्ययन गराई प्राप्त पृष्ठपोषणहरू समावेश गरिएको छ । प्रतिवेदनलाई अन्तिम रूप दिन तयार भएको पाण्डुलिपि शाखा प्रमुखहरूको उपस्थितिमा व्यापक छलफल गराई प्राप्त पृष्ठपोषण समावेश गरी अन्तिम रूप दिएको छ ।

२. वस्तुस्थिति विश्लेषण

२. वस्तुस्थिति विश्लेषण

नेपालको संविधान अनुसार मुलुक संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था अनुरूप संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरू निर्माण भई आम निर्वाचनको माध्यमबाट २०७४ सालदेखि सरकारहरू गठन भई कार्य सञ्चालनमा आएका छन्। स्थानीय तहको सरकारलाई घर आँगनको सरकार, छाम्दा समाउँदा भेटिने सरकार, जनताको नजिकको सरकारको रूपमा हेरिएको छ। जसले गर्दा आम नागरिकको चाहना सरल र सहजरूपमा सेवा प्रवाह प्राप्त गर्ने आकांक्षा रहनु स्वाभाविक रहेको छ। यिनै विषयवस्तुलाई मध्यनजर गरी यस मन्थली नगरपालिकाले संविधानको अनुसूची ८ बमोजिमका अधिकार सूची भित्र रही आफ्ना क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले गरेको व्यवस्था बमोजिम स्थानीय तहहरूले अषाढ १० गते भित्र नीति तथा कार्यक्रम र वजेट प्रस्तुत गरी अषाढ मसान्त भित्र व्यवस्थापिकाको रूपमा रहेको नगर सभामा प्रस्तुत भएको नीति तथा कार्यक्रम र वजेट पारीत गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। उक्त समय सीमालाई आधार मानी हरेक स्थानीय तहहरूले योजना निर्माणका चरणहरू पुरा गरी आफुले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरूको दस्तावेजको रूपमा हरेक वर्ष वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेट प्रस्तुत गर्दै आएका छन्। फलतः यस मन्थली नगरपालिकाले समय सीमा भित्र वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेट प्रस्तुत गर्दै आएको छ।

स्थानीय स्तरमा योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७५ लाई समेत ध्यानमा राखी यस मन्थली नगरपालिकाले टोल वस्तीका आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्ने सम्बन्धमा वस्ती स्तरबाटै योजनाहरूको छनौट गराउने, वस्ती स्तरबाट आएका योजनाहरू वडा समितिबाट प्राथमिकीकरण गरी नगरपालिकामा आउने प्रणालीको विकास गरिएको छ। नगरपालिकाको स्रोत साधनलाई वडाको जनसंख्या, भूगोल, राजस्वमा योगदान जस्ता सूचकहरूको आधारमा वडा सिलिङ्ग निर्धारण गरी योजनाहरूको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि २०८० आषाढ ०९ गते नीति तथा कार्यक्रम र वजेट नगर सभामा प्रस्तुत गरी मिति २०८२ आषाढ १६ गतेका दिनमा आवश्यक संशोधन सहित पारित गरिएको थियो। उक्त पारित नीति तथा कार्यक्रम र वजेट भित्र रही वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको सन्दर्भमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अवस्था, वजेटको व्यवस्थापन र प्राप्त प्रतिफल र खर्चको अवस्था निम्न बमोजिम विश्लेषण गरिएको छ।

२.१ सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास

२.१.१ जनशक्ति व्यवस्थापन तथा वडा समन्वय :

संगठनिक लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न जनशक्ति व्यवस्थापन एक महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। यस नगरपालिकाले संघीय सरकारबाट निर्धारण गरिएको संरचना र दरवन्दीलाई समेत ध्यानमा राखेर दशौं नगरसभाबाट आफ्नो संगठन संरचना स्वीकृत गरी सोही अनुसार कर्मचारीलाई कार्य जिम्मेवारी दिएर नगरका नीति तथा कार्यक्रम अनुरूपका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आई रहेको छ। नगरको नियमित कार्यसञ्चालनका लागि आवश्यकताका आधारमा सेवा करारमा कर्मचारी भर्ना गरी कार्य गर्दै आएको छ। हाल नगरमा स्थायी, अस्थायी, करार र ज्यालादारी गरी विविध किसिमका कर्मचारी कार्यरत रहेका छन्।

यस नगरपालिकाले कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धमा कार्यालयमा आवश्यक जनशक्तिको संख्या योग्यता र स्तर पहिचान गरी माग पुर्वानुमान गर्ने, कर्मचारी भर्ना, छनौट, नियुक्ति पदस्थापन, कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन र अवकास जस्ता कार्य गर्दै आएको छ। कर्मचारी जिम्मेवार र उत्प्रेरित बनाउन कार्य सम्पादनलाई दण्ड र पुरस्कारसँग जोडेर कुशल कार्य सम्पादन गर्नेलाई पुरस्कृत र अनुशासन पालना नगर्ने कर्मचारीलाई दण्ड सजायको भागी हुने व्यवस्था गरिएको छ।

सार्वजनिक सेवा छिटो छरितो गुणस्तरीय र पहुँच योग्य बनाउन वडा कार्यालयहरूलाई सम्बन्धित वडामा नै कार्यालय सञ्चालनको व्यवस्था गरिएको छ। वडा कार्यालयलाई आवश्यक निर्देशन दिने समन्वय गर्ने आवश्यकताका आधारमा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने र सोको आधारमा भए गरेका कार्यको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरी सेवा प्रवाहलाई जनमुखी र जनउत्तरदायी बनाउने प्रयास गरिएको छ। कार्यालयको काममा सहयोगको लागि ७ जना सवारी चालक, ६ जना नगर प्रहरी, २३ जना कार्यालय सहयोगी र २ जना पालेहरू सेवा करारमा भर्ना गरी कामकाज गर्दै आइरहेका छन्। स्वीकृत संगठन संरचना अनुसूची १ मा राखिएको छ।

२.१.२ राजस्व परिचालन

नेपालको संविधान कार्यान्वयन पश्चात संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह हुने र राज्य शक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले संविधान तथा कानून बमोजिम गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ। सरकारका तीन तह मध्ये स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको

आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीतिगत योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्न सक्ने व्यवस्था नेपालको संविधानको धारा ५९ ले गरेको छ ।

यस सन्दर्भमा मन्थली नगरपालिकाको पनि एक छुट्टै संचित कोष रहने सो कोषमा नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोतको रकम रहने व्यवस्था छ । त्यसैले आन्तरिक राजस्वलाई दीगो भरपर्दो तथा थप विश्वसनीय बनाउन यसका समग्र श्रोतहरूको पहिचान, विश्लेषण र प्रक्षेपण गर्दै राजस्वको दायरमा विस्तार गरी आन्तरिक राजस्वमा बृद्धि गर्दै जाने अभिप्रायले प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि अग्रिम रूपमा राजस्व प्रक्षेपण गरी यसमा भएका समस्याहरूलाई नीतिगत रूपमा समाधान गर्दै लैजानु पर्दछ । नगरपालिका संचालन तथा समृद्ध नगर निर्माणको लागि मानव संसाधन विकास तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा समेत आन्तरिक आयले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने एवं करको दायरा भन्दा बाहिर रहेका करदातालाई करको दायरामा ल्याउन सके समृद्ध नगर निर्माणमा नगरबासीले अपनत्व महशुस गर्न सक्ने भएकाले नयाँ राजस्वका दायराको खोजी गर्नुको साथै हालसम्म करको दायरामा नआएका अन्य उद्यमी व्यवसायी नागरिकहरूलाई करको दायरामा ल्याउन पहल गर्नु नगरपालिकाको गहन जिम्मेवारी रहेको महशुस गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा आन्तरिक आयलाई थप सुधार गर्दै लैजाने उद्देश्य सहित रु. ३ करोड ८५ लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमान गरिएको थियो । जस अनुरूप ३ करोड ९६ लाख १६ हजार ८२ रुपैया ५० पैसा राजस्व प्राप्त भएको छ, जुन १०२.९० प्रतिशतले प्रक्षेपित राजस्व भन्दा बढी हो । आगामी आ.ब. २०८२/८३ का लागि ४ करोड २३ लाख ५५ हजार रुपैया राजस्व उठ्ने अनुमान गरिएको छ । गत चार वर्ष (आ.ब. २०७८/०७९ देखि २०८१/०८२) को राजस्व प्राप्तिको अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ.ब. २०७७/०७८ देखि २०८१/०८२ सम्मको राजस्वको अवस्था

क्र.स	विवरण	आ.ब. २०७८/०७९		आ.ब. २०७९/०८०		आ.ब. २०८०/०८१		आ.ब. २०८१/०८२	
		लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति
१	एकिकृत सम्पत्ति कर	६०,००,०००	६५,६०,७६३	७५,००,०००	६७,३४,६९९.५०	८१०००००	७१७११३९	८१०००००	८५३८८६०.२०
२	घर बहाल कर	१५,००,०००	२५,२१,७९९.८८	३०,००,०००	३५,३८,६४७.५०	३५०००००	३८४१५५०	४००००००	४६७७२०९.९९
३	नक्सापास दस्तुर	५,००,०००	७,५५,१०३.१५	६,००,०००	३,४८,६८६	६०००००	२१०३६२४	१००००००	१०९१८४६.६६
४	सिफारिस दस्तुर	५,००,०००	३,४०,५०५	५,००,०००	१८,३४,०००	५०००००	३४०७६३२	१००००००	३२१९६५०
५	व्यक्तिगत घटना दस्तुर	५०,०००	५८,५००	५०,०००	२,५१,४००	५००००	१३५०००	१०००००	१०८०००
६	नाता प्रमाणित दस्तुर	५०,०००	८९,५००	१,००,०००	२,९७,६००	१०००००	३१००००	१०००००	१२७०००
७	ब्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३५,००,०००	३२,७१,८५०	१०,००,०००	४,०२,३००	१००००००	३२१३००	१००००००	१२७२५१५०
८	अन्य कर	२५,००,०००	६२,५३,८००.३७	२६,००,०००	४३,५५,२५३.०२	२६०००००	२९२६९०८	२६०००००	१८६१०३५.१८
९	बहाल विटोरी कर	१०,००,०००	१०,८१,४५१	५०,००,०००	१,२१,४८०	६५०००००	५३०२०	४,०००,०००	१७६,७९८०
१०	पार्किङ शुल्क	-	-	-	-	-	-	५००००	८२४००
११	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत			२,००,०००	१,१५,०५०	२००००००	२००३३२८	२००००००	३२८२९०
१२	व्यवसाय कर			३५,००,०००	२७,८६,३५५	४५०००००	३२२७८००	४५०००००	४०१८००
१३	वाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर			१,००,०००	८२,५००	१०००००	९२५००	१०००००	१०१७५०
१४	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय			१०,००,०००	२०,४३,३०६	१५०००००	२४३५४६८	३००००००	३६०७९२३.८५
१५	सरकारी सम्पत्ति विक्रीबाट प्राप्त रकम			१,००,०००	०	१०००००	०	१०००००	

क्र स	विवरण	आ.ब. २०७८/०७९		आ.ब. २०७९/०८०		आ.ब. २०८०/०८१		आ.ब. २०८१/०८२	
		लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति
१६	अन्य विक्रीबाट प्राप्त रकम			५०,०००	३,७५०	१०००००	१४३५०	१०००००	१८७६२६८६.२०
१७	न्यायिक दस्तुर			५०,०००	१,३००	१०००००	३८००	१०००००	१७००
१८	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी			२,००,०००	१३,२५०	२०००००	१८९५०	२०००००	४००००
१९	परीक्षा शुल्क			५०,०००	९४,७००	१०००००	३५४००	१०००००	५२४००
२०	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क			५,००,०००	३,७५,१३८	५०००००	२२८५२५	५०००००	४५०६००
२१	पूर्वाधार सेवामा लाग्ने शुल्क			५,००,०००	५,७०,०००	५०००००	०	५०००००	८२४००
२२	सवारी साधन कर			१०००००	०	१०००००	०	१०००००	
२३	अखेटो पहारमा लाग्ने कर			५०,०००	०	५००००	०	५००००	
२४	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोवारमा लाग्ने कर			५०,०००		५००००	६४७४५	१८००००	
२५	रेडियो एफ एम सञ्चालन दस्तुर			५०,०००	०	५००००	०	२००००	
२६	फोहोरमैला व्यवस्थापन कर	४,००,०००	४,३२,०००						
२७	मनोरञ्जन शुल्क	-	-						
२८	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन तथा मालपोत शुल्क	७५,००,०००	१,०३,३१,३३४						
२९	प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	-	-						
३०	जलस्रोत सम्बन्धी दहत्तर बहत्तर	१,७०,००,०००	१,९२,१०,००२	१,००,००,०००	९६,९६,२६५	१०००००००	१७९५११८	५४००००००	१०१४७४००
	जम्मा	४,०५,००,०००	५,०९,०६,६०८.४०	३,७३,००,०००	३,३८,१५,६८०	४३००००००	४६३४६२२७	३८५०००००	३९६१६०८२.५०
	प्राप्ति प्रगति प्रतिशत		१२५.६९		९०.६६		१०७.७८		१०२.९०

राजस्व प्राप्तिमा लक्ष्य अनुसारको प्रगति राजस्वको असुली परिमाणमा धेरै देखिए तापनि गुणात्मकतामा प्रगति हाँसिल भएको खासै देखिदैन । २०७३ भाद्रबाट एकीकृत सम्पति कर लागू भएपछि यस नगरपालिकाको आन्तरिक आय केही फराकिलो भएको देखिन्छ । एकीकृत सम्पति कर भन्दा बाहेक अन्य आन्तरिक आयका मूल स्रोतहरू भनेको घर नक्सा पास र अभिलेखीकरण, व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण, विभिन्न सिफारिस, धितो मूल्याङ्कन, आयश्रोत प्रमाणित जस्ता क्षेत्रहरू नै प्रमुख देखिन्छन् । कतिपय शीर्षकहरूमा अनुमान भन्दा ५० प्रतिशत वढी आम्दानी भएको देखिन्छ । यसबाट राजस्व सङ्कलन क्षेत्रहरूको पहिचान र अनुमान वस्तुनिष्ठ र यथार्थपरक बनाउन ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२.१.३ वित्तीय व्यवस्थापन

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्थामा प्रत्येक संघीय इकाईहरूको अधिकार र कार्य क्षेत्रमा स्वतन्त्र, स्वायत्त र सार्वभौम हुन्छन् । नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य संघीय कानूनमा व्यवस्था भएका प्रावधानले प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई पूर्ण सरकारको पहिचान दिएको छ । स्थानीय सरकारको प्रशासनिक एवं राजनीतिक संयन्त्र नगर सभा, कार्यपालिका र न्यायिक समिति महत्वपूर्ण अङ्गको रूपमा रहेका छन् । सरकार

सञ्चालनका तीनवटै अङ्गहरु सार्वजनिक जवाफदेहिता र उत्तर दायित्व वहन गर्ने सवालमा होस् या प्रशासनिक सेवा प्रवाहमा होस् क्रियाशिल भएर काम गरिरहेका छन्।

नगरले प्रत्येक आर्थिक वर्ष बजेट बक्तव्य मार्फत नीति तथा कार्यक्रमसँग तादम्यता हुने गरी बजेटको व्यवस्था गर्दै आइरहेको छ। अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण ऐन, २०७४ तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ बमोजिम प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँड, संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट निकास प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र सशर्त अनुदानको हिस्सालाई एकमुष्ट बजेटको रुपमा प्रक्षेपण गरी सोको वाडँफाँड योजना परियोजनाका तथा कार्यक्रमहरुमा समानुपातिक विकासमा लगानी गर्दै आइरहेको छ भने नगरले संकलन गर्ने आन्तरिक आयको हिस्सालाई समेत नगरको समग्र विकास कार्यमा लगानी गर्ने गरिएको छ। नियमित, विकासात्मक र आकषिक कार्यको लागि खर्च लेखाङ्कन प्रयोजनार्थ देहाय बमोजिमका खाताहरु सञ्चालनमा छन्।

- क. स्थानीय संचित कोष खाता
- ख. चालू खर्च खाता
- ग. पुँजीगत खर्च खाता
- घ. स्थानीय प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता
- ङ. धरौटी खाता
- च. राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त खाता
- छ. विभाज्य कोष खाता
- ज. आन्तरिक अनुदान खाता
- झ. आन्तरिक आय राजस्व खाता

यसको अलवा विविध खर्च खाता र कर्मचारी कल्याण कोष, मर्मत संभार कोष, महिला तथा बाल विकास कोष जस्ता खाताहरु समेत सञ्चालनको क्रममा रहेका छन्। लेखा प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन SuTRA, CGAS, Online Vouching, PAMS अन्य सफ्टवेयरहरुको समेत प्रयोग गरिएको छ। वित्तीय पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्न आन्तरिक लेखा परीक्षण र अन्तिम लेखा परीक्षण गर्ने कानुनी व्यवस्था छ भने खर्चको पारदर्शिता, औचित्यता, कार्यक्षमता र प्रभावकारिता परीक्षण गर्न देहाय बमोजिम कानूनी प्रावधान अवलम्बन गरिएको छ।

- आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ र नियमाली, २०६४
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४
- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४
- अर्थ मन्त्रालयद्वारा जारी कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७३
- अन्तर्राष्ट्रिय विकास सहायता नीति २०७६
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४

यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ देखि २०८१/०८२ को वित्तीय प्रगतितालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

आ. व २०७८/०७९ को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	५४,६८,२७,०००	४९,३७,१४,५०९.६	९०.२८
२	पुँजी	५३,९५,५३,१३६	४०,१४,६४,२९६.८९	७४.४
	जम्मा	१,०८,६३,८०,१३६	८९,५१,७८,८०६.४९	८२.४

आ. व २०७९/०८० को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	७९,४१,९४,०००	६६,१३,४८,२९६.९०	८३.२७
२	पुँजी	३६,४६,२४,०००	२६,१२,६५,८७३.२८	७१.६५
	जम्मा	१,१५,८८,१८,०००	९२,२६,१४,१७०.१८	७९.६१

आ. व २०८०/०८१ को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	वजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	६५,७४,०८,९२५.३३।-	५९,१२,१२,७५६.७५।-	८९.९३%
२	पूँजी	३९,०३,८२,९१२.००।-	२८,६४,९८,५८१.३६।-	७३.३९%
	जम्मा	१,०४,७७,९१,८३७.९३	८७,८८,११,३३८.११।-	८३.७६%

आ. व २०८१/०८२ को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	वजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	७०,७२,५५,०००	६३,००,३०,१६९।-	८९.०८%
२	पूँजी	३१,८१,२६,०००	२४,७७,६७,३५३.५४।-	७७.८०%
	जम्मा	१,०२,५३,८१,०००	८७,७७,९७,५२२.५५।-	८५.६%

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को कुल वजेट रु १,०२,५३,८१,००० मध्ये रु ८७,८८,११,३३८.११ अर्थात ८५.८८ प्रतिशत खर्च भएको छ । चार आर्थिक वर्षको खर्च तुलनात्मक रूपमा हेर्दा आ व २०८१/०८२ मा कुल खर्च ८५.८८ प्रतिशत भएको छ । यसलाई राम्रै मान्न सकिन्छ । तर पुर्जीगत खर्च ८० प्रतिशत भन्दा बढी नहुनु भनेको खर्च गर्ने प्रणालीमा थप सुधार हुन आवश्यक भएको देखिन्छ ।

● स्रोतगत खर्चको अवस्था:

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा यस नगरपालिकाको लागि १९ प्रकारका स्रोतहरूबाट वजेट व्यवस्था भएको थियो । कुल वजेट रु १,०२,५३,८१,०००।- र व्यय ८७,७७,९७,५२२.५५।- भएको थियो । यसको विस्तृत विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

सि न	स्रोत	बजेट			निकासा			खर्च		
		चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा
१	समानिकरण अनुदान	१,०१,९४,०००.००	१७,१९,०६,०००.००	१८,२१,००,०००.००	१२,८६,४४७.००	१५,१४,३०,०३२.५५	१६,०७,१६,४७९.५५	१२,८६,४४७.००	१५,१४,२२,१३५.५५	१६,०७,०८,५८२.५५
२	शसर्त अनुदान चालु	३९,८९,५६,०००.००	०.००	३९,८९,५६,०००.००	३६,७९,८३,७०६.३२	०.००	३६,७९,८३,७०६.३२	३६,७९,८९,७०६.३२	०.००	३६,७९,८९,७०६.३२
३	शसर्त अनुदान चालु	५४,००,०००.००	०.००	५४,००,०००.००	४१,८१,०२६.००	०.००	४१,८१,०२६.००	४१,७५,०२६.००	०.००	४१,७५,०२६.००
४	शसर्त अनुदान चालु	९४,००,०००.००	०.००	९४,००,०००.००	५६,२६,०५०.००	०.००	५६,२६,०५०.००	५६,२६,०५०.००	०.००	५६,२६,०५०.००
५	शसर्त अनुदान चालु	१,२६,००,०००.००	०.००	१,२६,००,०००.००	८८,८२,४७४.००	०.००	८८,८२,४७४.००	८८,८२,४७४.००	०.००	८८,८२,४७४.००
६	शसर्त अनुदान चालु	३,००,०००.००	०.००	३,००,०००.००	१७,८२५.००	०.००	१७,८२५.००	१७,८२५.००	०.००	१७,८२५.००
७	शसर्त अनुदान पूँजीगत	०.००	२०,०००.००	२०,०००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
८	शसर्त अनुदान पूँजीगत	०.००	७३,००,०००.००	७३,००,०००.००	०.००	४०,२५,४०१.००	४०,२५,४०१.००	०.००	४०,२५,४०१.००	४०,२५,४०१.००
९	समपुरक अनुदान पूँजीगत	०.००	१,५०,००,०००.००	१,५०,००,०००.००	०.००	१,१३,४०,२८८.००	१,१३,४०,२८८.००	०.००	१,१३,४०,२८८.००	१,१३,४०,२८८.००
१०	समानिकरण अनुदान	४९,१९,०००.००	१,५२,५०,०००.००	२,०१,६९,०००.००	४१,३५,८५५.००	१,३८,०४,६९५.००	१,७९,४०,५५०.००	४१,३५,८५५.००	१,३८,०४,६९५.००	१,७९,४०,५५०.००

११	शसर्त अनुदान चालु	१,९१,४५,०००.००	०.००	१,९१,४५,०००.००	१,३१,१६,६०४.११	०.००	१,३१,१६,६०४.११	१,३१,१६,६०४.११	०.००	१,३१,१६,६०४.११
१२	शसर्त अनुदान पुँजीगत	०.००	१,२१,६०,०००.००	१,२१,६०,०००.००	०.००	८४,८३,९८१.००	८४,८३,९८१.००	०.००	८४,८३,९८१.००	८४,८३,९८१.००
१३	विशेष अनुदान पुँजीगत	०.००	८०,००,०००.०	८०,००,०००.०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१४	समपुरक अनुदान पुँजीगत	०.००	३,००,००,०००.००	३,००,००,०००.००	०.००	१,४५,५७,२८०.००	१,४५,५७,२८०.००	०.००	१,४५,५७,२८०.००	१,४५,५७,२८०.००
१५	राजस्व बाँडफाँड	४,९४,८३,८५०.००	२०,००,०००.०	५,१४,८३,८५०.००	३,९०,१३,०९१.८०	१६,४२,१०२.००	४,०६,५५,१९३.८०	३,९०,११,८९१.८०	१६,४२,१०२.००	४,०६,५३,९९३.८०
१६	राजस्व बाँडफाँड	५७,५०,०००.००	१,०८,५०,०००.००	१,६६,००,०००.००	३९,६७,८१३.००	६८,४४,९०७.९९	१,०८,१२,७२०.९९	३९,६७,८१३.००	६८,४४,९०७.९९	१,०८,१२,७२०.९९
१७	राजस्व बाँडफाँड	१०,२२,००,००.००	३,२१,००,०००.००	१३,४३,००,००.००	१,१७,२५,४२८.८१	२,७६,२२,३४८.००	११,९३,४७,७७६.८१	१,१७,२५,०४४.८१	२,७६,१९,४५३.००	११,९३,४४,४९७.८१
१८	आन्तरिक श्रोत	८,८९,०७,१५०.००	१,२०,४०,०००.००	१०,०९,४७,१५०.००	८,२१,००,१४३.९७	६९,६९,६१०.००	८,९०,६९,७५३.९७	८,२०,९५,४३१.९७	६९,६९,६१०.००	८,९०,६५,०४१.९७
१९	आन्तरिक श्रोत	०.००	१५,००,०००.०	१५,००,०००.०	०.००	१०,५७,५००.००	१०,५७,५००.००	०.००	१०,५७,५००.००	१०,५७,५००.००
जम्मा		७०,७२,५५,००.००	३१,८१,२६,००.००	१,०२,५३,८१,०००.००	६३,००,३६,४६५.०१	२४,७७,७८,१४५.५४	८७,७८,१४,६१०.५५	६३,००,३०,१६९.०१	२४,७७,६७,३५३.५४	८७,७७,९७,५२२.५५

२.१.४ जिन्सी व्यवस्थापन

जिन्सी सामानहरूको आम्दानी तथा प्राप्ति खर्च एवम् उपयोग र बाँकी, सोको अभिलेख, संरक्षण, नियन्त्रण, निरीक्षण, सो सम्बन्धी प्रमाण कागजातहरू र जिन्सी सम्बन्धी अभिलेखहरूको विश्लेषण, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन समेतलाई जिन्सी श्रेस्ता प्रणाली भनिन्छ । माल सामानहरूको सुरक्षा तथा हिफाजत हुने, मालसामानहरूको अनावश्यक प्रयोग र हिनामिना हुनबाट बचाउने, आवश्यक परेको बेलामा जिन्सी सामान सजिलैसँग उपलब्ध गराउन सकिने, माल सामानहरूको मौज्दात र खर्चको अवस्था थाहा पाउन सकिने र जिन्सी श्रेस्ताबाट सरकारी काम कारवाही प्रति सम्बन्धित पक्षको विश्वास बढ्ने भएकाले यसलाई व्यवस्थित बनाउनु पर्ने देखिन्छ । जिन्सी श्रेस्तामा प्रयोग हुने १३ ओटा म.ले.प.फा.नं. हरू प्रयोग भएका छन् ।

खर्च भएर जाने मालसामान (म.ले.प.फा.नं. ५२) र खर्च भएर नजाने माल सामान (म.ले.प.फा.नं. ४७) हरूको अभिलेखीकरण गर्नु कार्यालयको मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ । उक्त अभिलेखहरूको आधारमा कार्यालय प्रमुखले जिन्सी निरीक्षण गराई प्रतिवेदन लिने व्यवस्था छ । यसैको आधारमा पुराना सामग्रीहरू लिलाम गर्ने वा मर्मत सम्भार गरेर सञ्चालनमा ल्याउने भन्ने निर्णयहरू गरिन्छ । पुराना काम नलामे सामग्रीहरू हरेक वर्ष लिलाम विक्री वितरण गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई संघीय ऐन कानूनसँग नवाझिने गरी कानून निर्माण गरी सामग्री व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अति आवश्यक देखिएको छ । जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा जिन्सी व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्दछ । त्यस्तै गरी कार्यालयको अन्तिम लेखा परीक्षकबाट जिन्सी व्यवस्थापनको अवस्थालाई सूक्ष्मरूपमा अवलोकन गरी राय सुझावहरू दिने गरिन्छ । जिन्सी व्यवस्थापनले नै कार्यालयको सौन्दर्यताको परिचय दिने हुँदा यसलाई क्रमशः व्यवस्थापन गरिएको छ । हाल यस वर्ष देखी महालेखा नियन्त्रक कार्यालय मार्फत जारी भएको online system PAMS V2 मार्फत सम्पुर्ण विवरणहरू अपडेट गरी सामग्रीहरूको माग, खरिद तथा वितरणको विवरणहरू राख्ने कार्य गरिएको छ । जस्को कारणले विवरणहरू तथा अन्य मासिक, चौमासिक र वार्षिक समिक्षा तथा लेखा जोखा गर्न मद्दत पुगेको छ ।

२.१.५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

मुलुकको सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी, समावेशी तथा जनसहभागितामूलक बनाई त्यसको प्रतिफल सर्वसाधारणलाई उपलब्ध गराउन, कानूनको शासन, भ्रष्टाचारमुक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रीकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक कार्य र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता

असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात् गरी सर्वसाधारणले पाउनु पर्ने सेवा छिटो, छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट पाउने अवस्था सृजना गर्ने, सुशासन पाउने नागरिकको अधिकारलाई व्यवहारमा उतारी कार्यान्वयनमा ल्याउन र प्रशासन संयन्त्रलाई सेवा प्रदायक संयन्त्र तथा सहजकर्ताको रूपमा रुपान्तरण गरी मुलुकमा सुशासनको प्रत्याभूति दिने सम्बन्धमा कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था भएको छ ।

मुलुक संघीयतामा गई सकेपछि संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको व्यवस्था गरी मुलुकको संघीय शासन व्यवस्था सञ्चालन भई रहेको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको महत्वपूर्ण आधार स्तम्भको रूपमा सुशासन तथा संस्थागत विकासलाई लिइन्छ । ७५३ वटा स्थानीय तहमध्ये मन्थली नगरपालिका एउटा स्थानीय तह हो, यस स्थानीय तहको सुशासन तथा संस्थागत विकासको अवस्था तथा सुदृढीकरणका लागि गरिनु पर्ने कामको वारेमा यस नगरपालिकाले सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन २०६४, नियमावली २०६५, विद्युतीय शासन ऐन, सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली, सार्वजनिक खरिद ऐन, लेखा परीक्षण ऐन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन लगायत आफैले बनाएको सुशासन व्यवस्थापन ऐन, २०७६ बमोजिम सुशासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी कार्य भई रहेको अवस्था छ । जस अनुसार नागरिक वडापत्र सवैको पहुँचमा सवैले सजिलै देख्न र हेर्न सकिने ठाउँमा राखिएको छ । सूचना पाटी र होडिड बोर्डको व्यवस्था गरिएको साथै वेला बेलामा आउने उजुरीका लागि उजुरी पेटिकाको व्यवस्था गरिएको छ । कार्यालयमा गुनासो सुन्ने अधिकारी र सूचना अधिकारीको समेत व्यवस्था गरिएको छ । कार्यालयबाट सम्पादित कार्यहरू आम नागरिक समक्ष पुऱ्याउन साप्ताहिक रूपमा स्थानीय रेडियोहरू मार्फत “**हाम्रो मन्थली**” नामक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।

सेवा प्रवाहलाई चुस्त सार्वजनिक, दुरुस्त बनाउन कामलाई छिटो छरितो, भरपर्दो र स्पष्ट रूपमा काम गर्न सक्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी नियमित रूपमा सेवा प्रवाह गर्दै सेवा प्रवाहको वरिपरि जनता नभई जनताको वरिपरि सेवा पुऱ्याउने भावना अनुरूप काम गर्न निरन्तर प्रयास भएको छ । सवै वडाबाट गरिने पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्याङ्कनको कार्यलाई उपभोक्ता समिति, वडा समिति र उप प्रमुखको संयोजकत्वमा नगर स्तरीय अनुगमन समितिको व्यवस्था गरी ३६० डिग्रीको अनुगमनको व्यवस्था गरिएको छ । सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण लगायतका कार्यमा आम जनताको सहभागितामा कुरा सुन्ने र जवाफ दिने अनिवार्य व्यवस्था गरिएको छ । आ.ब. २०८१/०८२ मा सार्वजनिक सुनुवाई लगायतका कार्यक्रमहरू कानूनले तोकेका सुशासनका कार्यहरू सुचारु गरिएको छ । नागरिकसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नु अपरिहार्य रहेको छ । यसका अतिरिक्त आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका निर्माण गरी सुशासन कायम गर्ने प्रयासहरू भएका छन् भने यस आ.ब. २०८१/०८२ मा पनि सोहि अनुरूप विभिन्न ३ स्थानमा (वडा नं. ७ को वडा कार्यालय प्राङ्गणमा, वडा नं. ३ को वडा कार्यालय प्राङ्गणमा र मन्थली नगरपालिकाको सभाहलमा) नागरिक संग सवाल जवाफ स्वरूप सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन भएको छ ।

२.१.६ आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७(१) मा स्थानीय तहले कानून बमोजिम आफ्नो आय र व्ययको अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकबाट गराउनु पर्नेछ । दफा ७७(१) मा आन्तरिक लेखा परीक्षण गराउनु पर्ने सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । राजश्व, धरोटी, विनियोजन र अन्य कारोबारको आर्थिक विवरण तथा सोसँग सम्बन्धित कागजात र आर्थिक कारोबारको लेखा परीक्षण गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, पारदर्शिता, कार्यक्षमता र औचित्यताको परीक्षण गरी सोको आधारमा प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस नगरपालिकाले आ.ब. २०७७/०७८ वाट लेखा आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्नका लागि आन्तरिक लेखा परीक्षण इकाईको व्यवस्था गरी भुक्तानीका लागि पेस भएका अभिलेखहरू लेखा परीक्षकद्वारा चेकजाँच पश्चात भुक्तानी गर्ने पद्धतिको विकास गरिएको छ । आ.ब. २०८१/०८२ को आन्तरिक लेखा परीक्षण सम्पन्न गरी सोको आधारमा प्रतिवेदन समेत तयार गरिएको छ । बाह्य परीक्षण पनि भइ रहेको छ ।

२.१.७ बेरुजु फछौट

बेरुजु भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित नपुऱ्याई आर्थिक कारोबार गरेको भनी लेखा परीक्षण गर्दा औल्याइएको वा ठहऱ्याएको कारोबार वुझाउँछ । लेखा परीक्षणबाट देखिएका हिनामिना र असुल उपर गर्नुपर्ने ठहऱिएका बाहेकका बेरुजु सम्परीक्षण गरी नियमित प्रक्रियाबाट फछौट तथा बेरुजुको लगत कट्टा गरिनेछ । लेखा परीक्षणबाट कायम भएका बेरुजु प्रमाण पेश गरी वा नियमित गराई वा असुल उपर गराई बेरुजु फछौट गर्ने र गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुख तथा जिम्मेवार व्यक्तिको हो तर बेरुजु फछौटको लागि तत्परता देखाउनु पर्ने पहिलो कर्तव्य जसको नाममा बेरुजु छ स्वयंम उसको हो । प्रत्येक वर्ष बेरुजु बढिरहेको

छ । प्रतिवेदनले सुधारका लागि औल्याइएका सुझाबको कार्यान्वयनको अवस्था कमजोर जस्तो देखिए पनि सुधारोन्मुख रहेको छ । गत आ व ०७६/०७७ देखि २०८०/०८१ (पाँच वर्ष) सम्मको वेरुजु अवस्था निम्नानुसार रहेको छ ।

वेरुजु अवस्था (०७६/०७७-२०८०/०८१)

क्र. स	आ. व	गत वर्षसम्मको बाँकी	यो वर्षको फछौट	बाँकी	यो वर्षको वेरुजु	कुल बाँकी वेरुजु	कैफियत
१	०७६/०७७	१५,२८,७१	३,७८,१३	११,५०,५८	१,८९,६२	१३,४०,२०	
२	०७७/०७८	१३,४०,२०	७८,९१	१२,६१,२९	३,४३,६०	१६,०४,८९	
३	०७८/०७९	१६,०४,८९	१२,२४	१५,९२,६५	५,२०,५७	२१,१३,२२	
४	०७९/०८०	२११३२२	२९२८	२०८३९४	१८८४०	२२७२३४	
५	०८०/०८१	२२७२३४	३९६४	२२३२७८	७४०१	२३०६७१	
६	०८१/०८२	२३०६७१	नोट: आ.ब. २०८१/०८२ अन्तिम महालेखा परिक्षण प्रतिवेदन बाँकी ।				

२.१.७ संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कन

स्थानीय तहको कार्य प्रक्रिया र उपलब्धिहरूको बारेमा लेखाजोखा गरी सवल र दुर्वल पक्षहरूको पहिचान गर्न, विकास तथा सुशासनमा रहेका कमी कमजोरीहरूको जानकारी लिन, आवधिक समीक्षाको लागि आधार प्राप्त गर्न र स्थानीय तहहरूको बीचमा तुलना योग्य सूचकहरू निर्धारण गरी प्रतिस्पर्धात्मक सुधारमा अग्रसर गराई स्थानीय तहहरूलाई सक्षम र प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कन कार्यविधि २०७७ जारी गरेको छ ।

संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कनका लागि विभिन्न १० वटा विषय क्षेत्रमा १०० वटा सूचकहरू निर्धारण गरिएको छ । हरेक विषय क्षेत्रको समग्र स्थिति, प्रक्रियागत स्थिति र परिमाणात्मक स्थितिको मूल्याङ्कन गर्ने गरी सूचकहरू निर्धारण गरिएका छन् । समग्र स्थितिमा २१ %, प्रक्रियागत स्थितिमा २४% र परिमाणात्मक स्थितिमा ४५% भार अनुपात कायम गरिएको छ ।

स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कन कार्यविधि २०७७ जारी भए पश्चात आ.व. २०७७/०७८ देखि संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कनको कार्य शुरुवात भएको छ । आ.व. २०७६/०७७ मा यस नगरपालिकाले गरेको कार्य सम्पादनका आधारमा वामती प्रदेश सुशासन केन्द्रले संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कन गरेको थियो । तोकिएका सूचकहरूको आधारमा मूल्याङ्कन हुदाँ नगरपालिकाले ६३.२५% अङ्क प्राप्त गर्न सफल भएको थियो । आ.व. २०७७/०७८ मा सम्पादन गरेको कार्यहरूलाई स्वयम नगरपालिकाले प्रस्तुत गरेको प्रमाणहरूको आधारमा ६८.२५ दावी गरेको अङ्कमा गुणस्तर परीक्षण हुदाँ केही अङ्क घट्न गई ६५.२५ प्रतिशत अङ्क प्राप्त गर्न सफल भएको छ । आ.व. २०७८/०७९ मा सम्पादन गरेका कार्यहरूको मूल्याङ्कन हुदाँ ७१.७५ अङ्क प्राप्त गरेको थियो । त्यस्तै आ.व. २०७९/०८० मा सम्पादन गरेका कार्यहरूको मूल्याङ्कन हुदाँ ७७.२५ अङ्क प्राप्त गरेको आ.ब. २०८०/०८१ मा सम्पादन गरेका कार्यहरूको मूल्याङ्कन हुदाँ ९०.५ अङ्क प्राप्त गरेको छ । जुन अङ्क जिल्लाका ८ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये अवल रहेको छ भने नगरपालिकाले केही क्षेत्रहरूमा थप सुधार गर्नुपर्ने देखिएको छ ।

त्यसै गरी स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ (FRA) अनुसार तोकिएका सूचकहरूको आधारमा मूल्याङ्कन हुदाँ नगरपालिकाले आ.ब. २०७७ मा भएको मूल्याङ्कनमा ६५.५०, आ.ब. २०७८/०७९ मा ८३.०, आ.ब. २०७९/०८० मा ८३.५ र यस आ.ब. २०८०/०८१ मा ९१.० प्रतिशत प्राप्त भएको छ । आ.ब. २०८०/०८१ देखि सञ्चालनमा आएको स्थानीय आर्थिक विकास मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७९ (LED) तर्फको मूल्याङ्कन हेर्दा यस नगरपालिकाले आ.ब. २०८०/०८१ मा ८०.५ अंक प्राप्त गर्न सफल भएको छ । जुन अङ्क (LISA, FRA र LED) तिन वटै मूल्याङ्कनमा जिल्लाका ८ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये अवल रहेको छ भने नगरपालिकाले केही क्षेत्रहरूमा थप सुधार गर्नुपर्ने देखिएको छ । विशेष गरी ० अङ्क प्राप्त भएका सूचकहरूको विश्लेषण गरी उक्त सूचकहरूको आधारमा कार्य सम्पादनमा जोड दिनु पर्ने देखिएको छ

यस आ.ब. २०८२/०८३ देखी लागु हुने गरी स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ मिति २०८२/०४/०२ गतेको निर्णयानुसार लागु गरी सृष्ट, सक्षम र प्रभावकारी स्थानीय शासन स्थापित गर्न स्थानीय तहको सुशासन तथा संस्थागत सुदृढीकरण, वित्तीय

व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र आर्थिक समाजिक विकासमा प्राप्त उपलब्धिको मूल्याङ्कन गरी निरन्तर सुधारका लागि सहयोग र सहजीकरण गर्न अभ्यासमा रहेका स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७, स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ र स्थानीय आर्थिक विकास मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७९ को एकीकरण तथा परिमार्जन गरी तयार भएको "स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ आ.ब. २०८२/८३ देखि कार्यान्वयन हुने गरी सार्वजनिक गरिएको छ। यस सम्बन्धी सूचकहरू अनुसूची २ मा राखिएको छ।

२.२ सामाजिक विकास

२.२.१ शिक्षा, युवा तथा खेलकुद

शिक्षा विकासको आधार हो। शिक्षाले नै सभ्य र सुमुन्नत समाज निर्माणमा सहयोग गर्दछ। नेपालको संविधानले शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरेको छ। आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क एवं माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क पाउने हकको प्रत्याभूति गरेको छ। आधारभूत तथा माध्यमिक तहको शिक्षाको व्यवस्था स्थानीय तहको एकल अधिकारको रूपमा संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले शिक्षा सम्बन्धी निर्धारण गरेको २३ वटा क्षेत्र भित्र रही यस मन्थली नगरपालिकाले माध्यमिक तहसम्मको शिक्षालाई व्यवस्थापन गर्ने कार्य गर्दै आएको छ। आम नागरिकको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्न नगर भित्र ६५ वटा सामुदायिक र ६ वटा संस्थागत गरी जम्मा ७१ वटा विद्यालयहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। सरकारी तलवभत्ता खाने ४४० जना शिक्षकहरू क्रियाशील छन् भने विद्यालयले निजी स्रोतमा पनि केही सख्यामा शिक्षकहरूको व्यवस्था गरी विद्यालय भित्र गरिने शैक्षिक क्रियाकलापहरू हुदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि आ व २०८१/०८२ सम्म संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट वजेट व्यवस्थापन गरी मुलतः शिक्षामा पहुँच, गुणस्तर अभिवृद्धि र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुदै आएका छन्। उक्त कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न तीन वर्षको वजेट व्यवस्था निम्नानुसार रहेको छ। शिक्षा युवा तथा खेलकुदसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू विस्तृत रूपमा अनुसूची ३ मा समावेश गरिएको छ।

आ.ब. (२०७९/०८०-२०८१/०८२) को वार्षिक वजेट तुलना

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ व २०७९/०८०			आ व २०८०/०८१			आ व २०८१/०८२		
		वजेट	वजेट	वजेट	वजेट	खर्च	प्रगति	वजेट	खर्च	प्रगति
१	संघीय	३३३४०४	३३३४०४	३३३४०४	३२२६००	२९४६३७.६	९१.३३	३२८२५३	२९४७६७.६८८	८९.७९
२	प्रदेश	४२८०	४२८०	४२८०	२२७२	२२७१.८२८	९९.९९	२२७२	१८२३.२८७	८०.२५
३	स्थानीय	५१८००	५१८००	५१८००	३७६३६	३२३५७.३९९	८५.९७	४५७००	३६१२४.१५८	७९.०४
	जम्मा	३८९४८४	३३४३९१	८५.८३	३६२५०८	३२९२६६८.	९२.१६	३७६२२५	३३२७१५	८३.०३

क) पहुँचसँग सम्बन्धी कार्यक्रमहरू

शिक्षा प्राप्तिको नैसर्गिक अधिकारलाई प्रत्याभूति गर्न आधारभूत तहसम्मको शिक्षालाई अनिवार्य र निःशुल्क गरिएको छ। विशेषगरी विद्यालय उमेरका बालबालिकाहरू (५-१२ उमेर समूहका बालबालिकाहरू) विद्यालय शिक्षाका पहुँचबाट वञ्चित हुन नपरोस भनि विद्यालयहरूले आफ्ना सेवा क्षेत्र भित्रका बालबालिकाहरूको सर्भे गर्ने, विद्यालय भर्ना नभएका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय ल्याउन अभिभावक परामर्श, भेटघाट, घरदैलो, जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिदै आएको छ। फलस्वरूप बालबालिका (५-१२ वर्ष उमेर समूह) हरू विद्यालय भर्नामा उल्लेखनीय प्रगति भएको छ। विद्यार्थी भर्ना सुनिश्चित भएको नगरपालिका घोषणा गर्न विद्यालय सेवा क्षेत्र भित्रका बालबालिकाहरूको तथ्याङ्क यकिन गर्ने कार्य पनि अगाडि बढाउन सकिएको छैन। बालमैत्री स्थानीय शासन युक्त नगरपालिका घोषणको महत्वपूर्ण सूचक बालबालिका भर्ना रहेकोले तथ्याङ्क संकलन र एकिन हुने कार्यबाट पहुँचको अवस्था पहिचान हुने अपेक्षा लिएको छ।

ख) गुणस्तरसँग सम्बन्धी कार्यक्रमहरू

समयानुकूलको शिक्षा प्राप्ति नागरिकहरूको अधिकार हो । देश विकासको मेरुदण्ड नै शिक्षा हो । समय सापेक्ष शिक्षामा सुधार गर्न सकिने भन्ने अपेक्षित राष्ट्रिय लक्ष्यहरू पुरा गर्न सकिदैन । यसका अलवा शिक्षालाई सीपमूलक र व्यवसायिक शिक्षामा जोड दिई नागरिकहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउनु आजको आवश्यकता रहेको छ । यसका लागि यस नगरपालिकाले शैक्षिक गुणस्तर सुधारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । विशेषगरी नगरप्रमुख र विद्यालयका प्र अ हरूको वीचमा कार्य सम्पादन करार सम्झौता, विभिन्न निकायहरूको सहकार्य र समन्वयमा २०७२ सालको भूकम्पले क्षतिग्रस्त अधिकांश विद्यालय भवनहरू पुनर्निर्माण भएको छ । आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ देखि माध्यमिक विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय र सूचना प्रविधिको विस्तार जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको छ । आधारभूत तहमा सूचना प्रविधिको विस्तार, पुस्तकालयको व्यवस्थापन, वुक कर्नरको व्यवस्थापन, प्र अ बैठक एवं विषयगत समितिको बैठकहरू मार्फत शैक्षणिक योजना निर्माण र कार्यान्वयन, स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयन, परीक्षा प्रणालीमा सुदृढीकरण, सरोकारवालाहरूसँगको अन्तर्क्रिया जस्ता कार्यहरू गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधारमा जोड दिएको छ । त्यस अनुरूप यस आ व २०८१/०८२ मा पनि २ वटा ICT LAB र २ वटा पुस्तकालयको व्यवस्थापन तथा त्यसको विद्यार्थीमा कतिको पहुच पुगेको छ भन्ने विषयमा निरन्तर अनुगमन र निर्देशनको कार्य भएको छ ।

ग) क्षमता विकाससँग सम्बन्धी कार्यक्रमहरू

शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि सम सामयिक नविन प्रविधिहरूको जानकारी गराउन शिक्षा कर्मीहरूलाई क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुन आवश्यक हुन्छ । यसैलाई मध्यनजर गरी स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गरी क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको थियो । एकीकृत शैक्षिक सूचना प्रणालीमा विद्यालयहरूको पहुँच कायम गर्न प्रधानाध्यापकहरूलाई अभिमुखिकरण, माध्यमिक विद्यालयहरूमा स्काउट टुपलाई क्याम्पिङ्ग, विद्यालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम, वालबालिकाको अन्तरनिहित प्रतिभाको प्रस्फुटन गराउन विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापको आयोजना र प्रश्रपत्र निर्माण सम्बन्धी सम्पूर्ण विद्यालयका शिक्षकलाई तालिम जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गरिएको छ ।

घ) युवा परिषद

- युवा उद्यमी र अवसरको संयोजन गरी उद्यम प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने,
- नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयबाट जारी गरिएको सहुलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदानसम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि, २०७५ कार्यान्वयनमा सहयोग पुऱ्याउने (ग) उद्यमी युवाहरूको क्षमता विकासगरी सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रवाहमा सहजीकरण गर्ने,
- उद्यमशीलताका माध्यमबाट युवालाई उत्पादनसँग जोड्ने र रोजगारी सिर्जना गरी बाध्यतावस् हुने युवाको वैदेशिक पलायनलाई न्यूनीकरण गर्ने,
- युवालक्षित कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा साझा उद्देश्य प्राप्तिा लागि राष्ट्रिय युवा परिषद, विभिन्न सरकारी निकाय,स्थानीय सरकारहरू तथा वित्तीय संस्थाहरू बीचको समन्वय र सहकार्यको वातावरण तयार गर्ने ।
- सहुलियतपूर्ण कर्जा प्राप्त गर्ने उद्यमीहरूको गतिबिधिलाई राष्ट्रिय युवा परिषदको संयोजनमा स्थानीयतह ,कर्जा प्रवाह गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाईअनुगमन तथा सुपरिवेक्षणका लागि उत्प्रेरित गर्ने,
- सहुलियतपूर्ण कर्जा सहजीकरणको लागि उद्यमशीलता तथा बित्तीय साक्षरता (Generate your business) GYB, Start your business (SYB) सम्बन्धी तालिम सञ्चालनको लागत साझेदारीको नमुना ढाँचा स्थापित गरी विस्तार गर्दै लैजाने ।
- युवा परिषदबाट भएको कार्यक्रमको उपलब्धी देहाय बमोजिम रहेको छ ।

सि नं	तालिम सञ्चालन मिति	विवरण	विनियोजित बजेट	खर्च भएको बजेट विवरण	खर्च प्रगति
१	२०८१/११/२७ देखि १२/०४ गते सम्म	मन्थली नगर युवा परिषदद्वारा मन्थली नगर भित्र व्यावसायि गरिरहेका तथा गर्न चाहाने युवाहरूका लागि २४ जना युवाहरूलाई ७ दिने उद्यमशीलता तथा वित्तीय साक्षरता तालिम सम्पन्न ।	५,००,०००	४,८८,४३७	९७.६८%
२	२०८१ चैत्र १० देखि १६ गते सम्म	मन्थली नगर युवा परिषदद्वारा मन्थली नगर भित्रका काठमाण्डौमा व्यावसायि गरिरहेका युवाहरूका लागि ३६ जना युवाहरूलाई ७ दिने उद्यमशीलता तथा वित्तीय साक्षरता तालिम काठमाण्डौमा सम्पन्न ।			

ड) खेलकुद

भलिबल, एथलेटिक्स, उसु, तेक्वान्दो, कराते, कवड्डी जस्ता आदी खेलहरू समेटेर हरेक वर्ष नगर स्तरिय राष्ट्रपति तथा जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड आयोजना गर्ने गर्दछन्। मन्थली नगर क्षेत्र भित्रका सम्पूर्ण स्कुलहरूका छात्र तथा छात्राहरु भाग लिएर खेलाईएको नगरस्तरिय रनिङ्ग शिल्डमा मन्थली माध्यमिक विद्यालय प्रथम, तामाकोशी वोडिङ्ग स्कुल द्वितिय र कर्कला देवी वोडिङ्ग स्कुल तृतीय हुन सफल भएको थियो भने जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति पनि मन्थली नगरपालिकाको मन्थली माध्यमिक विद्यालय र हाटेचौर खेलमैदानमा खेलाईएको थियो। मन्थली मा.वि.मा खेलाईएको खेलहरू कवड्डी, उसु, तेक्वान्दो र करातेको विधाहरु र भलिबल थिए भने हाटेचौर खेलमैदानमा एथलेटिक्सका विधाहरु थिए।

मन्थली नगरपालिकाको प्रायोजन तथा व्यवस्थापनमा १३ औं जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड आयोजना भएकोमा मन्थली नगरपालिका प्रथम, उमाकुण्ड गाउँपालिका द्वितिय र लिखु तामाकोशी गाउँपालिका तृतीय हुन सफल भएको थियो। आगामी आ.ब. २०८२/०८३ को जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता खाडाँदेवी गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने गरी यसपालिको राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड समापन भएको थियो। यसका साथै उत्कृष्ट खेलाडीहरूलाई जिल्ला र प्रदेशमा समेत सहभागी गराईएको थियो।

१३ औं जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता अंक तालिका

स्थान	नगरपालिकाको नाम	स्वर्ण	रजत	काष्य	जम्मा पदक
प्रथम	मन्थली नगरपालिका	२२	२३	३२	६६
द्वितिय	उमाकुण्ड गाउँपालिका	२१	१२	११	४४
तृतीय	लिखु तामाकोशी गाउँपालिका	८	६	१८	३२

तेश्रो मन्थली नगरकप पुरुष भलिबल तथा प्रथम मन्थली नगरकप महिला भलिबल प्रतियोगिता मिति २०८२/० / मा ५ दिन सम्म कार्यक्रम सञ्चालन भई सम्पन्न भएको थियो। पुरुष तर्फ जम्मा १४ टिमले भाग लिएको थियो भने महिला तर्फ प्रथम संस्करणमा जम्मा ७ टिमले भाग लिएको थियो। पुरुष तर्फ मन्थली नगरपालिका वडा नं. ८, चिसापानी प्रथम, मन्थली नगरपालिका वडा नं. १०, चनखु द्वितिय र मन्थली नगरपालिका वडा नं. ७, भटौली तृतीय भएको थियो भने महिला तर्फ मन्थली नगरपालिका वडा नं. ७, भटौली प्रथम, मन्थली नगरपालिका वडा नं. १३, हरि चिण्डे द्वितिय र मन्थली नगरपालिका वडा नं. ६, भलुवाजोर हुन सफल भएको थियो।

२.२.२ स्वास्थ्य शाखा

नेपालको संविधानले स्वास्थ्यलाई जनताको मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरे अनुसार गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सर्व सुलभ तरिकाबाट जनतालाई पुर्याउनु नेपाल सरकारको नीति रहेको छ। नेपाल सरकारले निर्धारण गरे अनुसारको नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गरी गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न पालिका स्तरमा स्वास्थ्य सेवाको योजना तर्जुमा गर्ने, कार्यक्रम सञ्चालन तथा सेवा प्रदान गर्ने, कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चित गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी तथा दायित्व रहेको छ। यस नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य सेवा सरल र सहजरूपमा उपलब्ध गराउन ३० वटा स्वास्थ्य संस्थाहरु सञ्चालित रहेका छन्। सरकारी संस्थाहरुमा कार्यरत १५५ जना स्वास्थ्य कर्मीहरुबाट गुणात्मक स्वास्थ्य सेवाहरु प्रवाहको प्रयास हुदै आएको छ। मुख्यतः स्वास्थ्य संस्था मार्फत प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक र प्रबर्दनात्मक सेवा दिनको लागि खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, पोषण, क्षयरोग, कुष्ठरोग, विरामी जाँच जस्ता सेवाहरु सञ्चालित छन्। जिल्ला सदरमुकाममा अवस्थित नगरपालिका भित्र सुविधा युक्त सरकारी १५ शैयाको गुणस्तरीय सेवा सहितको अस्पताल संचालन भएको हुँदा स्वास्थ्य सेवा प्रति नागरिकहरुको विश्वास बढेको पाईन्छ। रामेछाप जिल्लाको सदरमुकाम भए सँगै विरामी चापका आधारमा यस नगरमा ५० शैयाको अस्पतालको आवश्यकता छ। आ.व २०८१/८२ मा नगरभित्र स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न निम्नानुसार वजेट व्यवस्था गरी खर्च भएको थियो।

रु. हजारमा

क्र.स	विवरण	आ.व २०७९/०८०			आ.व २०८०/०८१			आ.व २०८१/०८२		
		वजेट	खर्च	प्रगति %	वजेट	खर्च	प्रगति %	वजेट	खर्च	प्रगति %
१	संघीय	८२४५६	९११५.५	९८.४२	८८४५२	८०१८४.०५०	९४.९५	८६७४३	८२८६४.९५	९५.५३%
२	प्रदेश	२९५०	२९१९	९८.९६	६७८४	३९३६.३५८	५८.०२	८२४८	७६८९.९८	९३.०२३%

३	स्थानीय	२७०००	२४७५५	९१.६८	२०२८९.४८	१९९९७.११६	९९	२३१००	२२१४८.९८	९५.८८%
	जम्मा	११२४०६	१०८८३०	९७	१११५२५.४८	१०४१७५.२३	९३.३६	११८०९९	११२७०३.९२	९५.४४%

स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू

क) राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको प्राथमिकीकरण गरिएको कार्यक्रम हो । जसले अधिकतम रोगहरू लाग्नबाट सुरक्षा प्रदान गर्दछ । जस अन्तर्गत १ बर्ष मुनिका शिशुहरूलाई ११ वटा सुरुवा रोगहरू (क्षयरोग, भ्यागुते रोग, लहरेखोकी, धनुषंकार, हेपाटाइटिस बि, हेमोफिलस इन्फ्ल्यूएन्जा बी, पोलियो, दादुरा/ रुवेला, पिसिभि) र जोखिमपूर्ण जिल्लाहरूमा १२ देखि २३ महिनाका बालबालिकालाई इन्सेफलाइटिस तथा गर्भवती महिलाहरूका लागि टी.टी./ टी.डी. खोपको रुपमा प्रदान गरिँदै आएको छ । जसबाट बालबालिकामा हुने बिरामी दर, मृत्यु दर र अपाङ्ग दरलाई कम गर्नु नै राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य रहेको छ।

यस मन्थली नगरपालिकामा आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा एक वर्ष मुनीका ५४ प्रतिशत बालबालिकाहरूले BCG खोप, ९ देखि ११ महिनाका ७७ प्रतिशत बालबालिकाहरूले दादुरा रुवेला खोप १ र १२ देखि २३ महिनाका ८८ प्रतिशत बालबालिकाहरूले दादुरा रुवेला खोप २ लगाएका छन् । प्रतिशतको हिसावले हेर्दा जति देखिएता पनि खोप लगाउनबाट कुनै पनि बालबालिकाहरू वञ्चित नभएको पाईन्छ ।

ख) पोषण कार्यक्रम

पोषण कार्यक्रमको लागि यस मन्थली नगरपालिका बाट विभिन्न नविनतम कार्यहरू विगतका दिन देखि हुदै आईरहेको छन् जस्तै:

- छोरि जन्म लाई प्रोत्साहान र सुत्केरि सँग उप मेयर कार्यक्रम संचालन तथा निरन्तरता ।
- सुत्केरी कोसेली भेट कार्यक्रम ।
- बिधालय, सामुदायिक, आमा समुहमा पोषण स्वास्थ्य शिक्षा ।
- बालमैत्री स्थानिय शासन कार्यक्रममा स्वास्थ्यको सुचांक लाई बिशेष महत्व दिईनु ।
- संस्थागत सुत्केरी हुने सुत्केरी महिला लाई संस्थामा बसुन्जेल निःशुल्क पोषिलो खाना को व्यवस्था ।
- सुत्केरी महिला लाई पोषिलो ज्वानोको झोल र कुरुवा लाई खाना को व्यवस्था
- पोषण कर्नर र स्तनपान कक्ष सबै स्वास्थ्य संस्था, बिधालय नर्स भएको बिधालय र पालिकामा हुनु ।
- स्वास्थ्य बीमामा विपन्न नागरिक म.स्वा.स्व.से दलित महिला, एकल महिला, ख बर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्ति समाहित भई ३१५ घरपरिवार लाई नगर वाट बीमा गराएको छ।

नेपालमा भएको कुपोषण मध्ये प्रोटिन ईनर्जीसँग सम्बन्धित कुपोषण, आयोडिनको कमिले हुने विकृति, आईरनको कमीले हुने तथा भिटामिन ए को कमीले हुने कुपोषण बढी पाईन्छ । नेपालमा बालबालिका तथा महिला यसबाट बढी प्रभावित भएकोले त्यस समुहका व्यक्तिलाई बढी प्राथमिकता दिई स्वास्थ्य सेवाहरू सञ्चालन गरिएको छ । बालबालिकालाई लक्षित गरी तौल लिएर उनीहरूको अवस्थालाई लेखाजोखा गरी उचित स्वास्थ्य सल्लाह दिने, ६ महिनासम्म आमाको दुध मात्र खुवाउने र ६ महिना पछि अरु थप खाना सुरुवात गर्ने, एक बर्ष माथिका बालबालिकालाई बर्षको दुई पटक जुकाको औषधि खान दिने तथा सम्पूर्ण विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई बर्षको दुई पटक जुकाको औषधि स्कुल मार्फत वितरण गर्ने कार्य हुन्छ । यस्तै छ महिना देखि ५ बर्षसम्मका बालबालिकालाई बर्षको दुई पटक भिटामिन ए वितरण गर्ने कार्य गरिन्छ । गर्भवती महिलामा रक्त अल्पता सम्बन्धी रोग बढी रहेकोले गर्भवती भईसकेपछि चौथो महिनाबाट निजहरूलाई निःशुल्क आईरन चक्की वितरण गर्ने कार्य भईरहेको छ । किशोरीलाई आईरन चक्की नियमित वितरण भई रहेको अवस्था छ ।

यस नगरपालिका भित्र पोषण सेवा अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा लगभग ६६ प्रतिशत प्रतिशत बालबालिकाहरूले तौल लिने सेवा लिएको देखिन्छ । ०-११ महिनाका बालबालिकाहरू ६६ प्रतिशत, १२ देखि २३ महिनाका बालबालिकाहरूले नियमित सेवा लिएको पाएको छ साथै ०-२३ महिनाका बालबालिकाहरू लगभग शत प्रतिशतले तौल लिएको देखिन्छ । जसको कारण बच्चा हुर्कदै गर्दा आमाहरू शहरबाट गाउँ फर्कने भएको

कारणले पनि सेवाग्राहीको संख्या बढेको हो । समग्रतामा हेर्दा जन्मे देखि १ वर्षसम्मको प्रगति लगभग सतप्रतिशत भन्दा बढी देखिन्छ । जसले गर्दा सबै बालबालिकाहरूले तौल लिने गरेको भन्न सकिन्छ र पोषण कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन भएको देखिन्छ ।

ग) समुदायमा आधारित नवजात शिशु तथा बाल रोगको एकीकृत व्यवस्थापन कार्यक्रम

पाँच वर्ष सम्मका बालबालिकाको श्वासप्रश्वास र झाडापखाला नियन्त्रणका लागि चाहिने आवश्यक औषधीहरू समेत स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध गराईएको छ । पालिकामा कार्यरत सबै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई समेत यस सम्बन्धी तालिम र अत्यावश्यक केही औषधीहरू र जीवनजल वितरण गर्ने जिम्मा दिइएको छ । प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा ओ.आर.टि. कर्नर राख्न लगाई यस सम्बन्धी उपचारमा सहजता ल्याइएको छ ।

एकीकृत बालरोग व्यवस्थापनको अवस्था विश्लेषण गर्दा ५ वर्ष मुनिका रुघाखोकी लागेका बालबालिकाहरू मध्ये लगभग १०० जनामा २.२ जनालाई मात्र निमोनिया भएको देखिन्छ । साथै झाडापखाला लाग्दा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले घरेलु उपचार सम्बन्धी परामर्श दिने तथा बालबालिकाहरूको लागि तत्काल जीवनजल वितरण गर्ने गरी व्यवस्था मिलाईएको हुँदा जलवियोजन/ कडा जलवियोजन समेत नभएको पाइन्छ । जसले गर्दा शिशु र बाल मृत्युदर समेतलाई कम गरेको देखिन्छ ।

घ) सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम

सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको मुख्य लक्ष्य भनेको गर्भवती तथा सुत्केरी अवस्थामा देखापर्ने जटिलताको कारणबाट हुने मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्यु तथा रुग्णता घटाउनु हो । विश्व स्वास्थ्य संगठनको तथ्याङ्क अनुसार सबै गर्भहरू जोखिममा रहेका हुन्छन् । गर्भवती, सुत्केरी र सुत्केरी पश्चात देखिने जटिलताहरू भविष्यवाणी गर्न कठिन हुन्छन् । नेपालमा मातृ मृत्यु अति उच्च हुनुको प्रमुख कारण प्रसूति सँग सम्बन्धित जटिल समस्याहरूको तत्काल उपचार तथा व्यवस्थापन गर्नमा ढिलाई हुनु हो । जटिलताहरूको समयमै पहिचान गर्न नसक्नु अथवा समस्यालाई सामान्य रूपमा लिएर समयमै उपचार गराउने तर्फ नलाग्नु, आकस्मिक प्रसूति सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाको उपलब्धता र त्यसमा पहुँच नहुनु, गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको कमी, सामाजिक, सांस्कृतिक तथा परम्परागत धारणा आदि कारणहरूले गर्दा आमाको मृत्यु हुने गरेको छ ।

यस पालिका स्तरको प्रथम पटकको गर्भजाँच र प्रोटोकल अनुसार चौथो पटक गर्भ जाँचको अवस्था हेर्दा प्रथम पटक गर्भ जाँच गर्ने ५१.४७ प्रतिशत मध्ये गर्भवती महिलाले चौथो गर्भजाँच ४७.२५ प्रतिशतले गरेको देखिन्छ । आठ पटक गर्भ जाँच ४० प्रतिशत रहेको छ । पहिलो गर्भ जाँचको तुलनामा चौथो गर्भ जाँच कम हुनुको कारण गर्भवतीको शुरु अवस्थामा स्थानीय स्वास्थ्य संस्था मार्फत सेवा लिने र प्रसूति हुने समयमा सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा प्रसूति सेवा लिन जाने भएको कारणले चौथो पटकको गर्भजाँच त्यसै स्वास्थ्य संस्था मार्फत हुने भएकाले कुनै पनि व्यक्ति प्रोटोकल अनुसार चौथो पटक गर्भ जाँच गर्ने सेवाबाट वञ्चित भएको देखिदैन तर ८ पटक गर्भ जाँच गर्ने संख्या बढाउनु पर्ने देखिन्छ । संस्थागत प्रसूति हुने दर ६७.३९ प्रतिशत देखिन्छ । जसलाई बढाउनको लागि मन्थली अस्पताल मन्थलीमा CEONC सेवा समेत सुरु गरी सेवा प्रदान गरिएको छ जटिलता युक्त प्रसूति शल्यक्रिया (CS) मार्फत ६१ जनाले प्रसूति गराई सेवा प्राप्त गरेका छन् ।

ङ) परिवार नियोजन कार्यक्रम

स्वास्थ्य संस्था तथा अस्पताल र विभिन्न संघ संस्था लगायत घुम्ती शिविरद्वारा परिवार नियोजन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी गुणस्तरीय सेवा दिइ आमा तथा बच्चाको स्वास्थ्यमा सुधार ल्याई उच्च मृत्यु दर घटाउनु यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हो ।

नेपाल सरकारले परिवार नियोजनको अस्थायी साधन प्रयोग गर्ने दम्पतिको लागि स्वास्थ्य संस्था मार्फत उपलब्ध गराएको अस्थायी साधनहरू मध्ये सबै भन्दा बढी नयाँ प्रयोगकर्ता संख्याले प्रयोग गर्ने साधन डिपो प्रोभेरा सुई, दोश्रो प्रयोग गर्ने साधनमा पिल्स चक्की र त्यसपछि प्रयोग गर्ने साधनमा इम्प्लान्ट र सबैभन्दा कम प्रयोग गर्ने साधनमा आयुसिडि रहेको छ । जसमा पिल्स चक्की र डिपो प्रोभेरा सुई जो कोही स्वास्थ्य कर्मिले पनि सेवा दिन सक्ने र पहिला देखिनै स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध भएकोले सेवाग्राही संख्या बढी रहेको देखिन्छ । आयुसिडि र इम्प्लान्ट सेवा लिनको लागि सोही सम्बन्धी विशेष तालिम प्राप्त गरेको व्यक्ति आवश्यक हुने भएकोले तालिम प्राप्त व्यक्ति सबै स्वास्थ्य संस्थामा नहुनुको कारणले उक्त सेवाहरू लिने संख्या सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा बराबर देखिदैन । साथै सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा दिने व्यक्तिहरू नभएको कारणले आयुसिडि र इम्प्लान्ट सेवा लिने सेवाग्राहीको संख्या कमी भएको हो । सबै स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्य कर्मिहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरी सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएमा सेवाग्राहीको संख्या बढाउन सकिने अवस्था देखिन्छ । हाल यस नगरपालिकाका दम्पतीहरूको परिवार नियोजन प्रयोगकर्ता दर (CPR) ३५.६३ प्रतिशत रहेको छ ।

च) क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम

यो क्षयरोग नेपालको प्रमुख जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा रहेको छ । नेपाल सरकारले यसलाई पहिलो प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम अन्तर्गत राखेर विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । नेपालले विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) को मापदण्ड अनुसार सन् १९९६ बाट डट्स विधिद्वारा क्षयरोगका बिरामीलाई उपचार गर्ने नयाँ पद्धति शुरु गरि यस कार्यक्रमलाई विशेष महत्त्व दिदै आएको छ ।

जिल्लाको एक मात्र पालिका यस नगरपालिकामा क्षयरोगमुक्त नेपाल अभियान कार्यक्रम आ.व २०८०/०८१ देखि शुरु भएको हो र नेपाल सरकारको नेतृत्वमा शुरु गरिएको नविनतम क्रियाकलाप हो। यसको उद्देश्य भनेको क्षयरोग अन्त्यका लक्ष्य प्राप्तिको लागि गरिने प्रयासहरूलाई गति दिनु रहेको छ। यस कार्यक्रमको मुख्य क्रियाकलापहरू जस्तै सक्रिय क्षयरोग खोजपड्ताल कार्यक्रम, क्षयरोग रोकथाम उपचारको पहुँचमा वृद्धि, क्षयरोग उपचारको गुणस्तरमा सुधार, हेरचाह तथा सामाजिक सुरक्षण, स्थानिय तहमा रहेका सबै सरोकारवालाहरू तथा समुदायको संलग्नता हरु हुन।

पालिकामा नयाँ क्षयरोगी पत्ता लगाउने दर कमै देखिन्छ किन भने जिल्लामा नै Gene Xpert तथा Advance technology AI digital X-ray नहुनु मुख्य कारण रहेको छ जबकि १ बर्षमा २५२ जनाको ल्याब परिक्षण गर्दा जम्मा १ जना पोजेटिभ आउनु हो यो आ.व.मा ३२ जना जम्मा केश मध्ये जम्मा १ जना मात्रको यहि रोग पत्ता लगाउन सिकिएको अवस्था छ तर जिल्ला बाहेक सानो ठिमि स्थित राष्ट्रिय क्षयरोग नियन्त्रण केन्द्रको ल्याबमा परीक्षणबाट पत्ता लागेको ३१ सहित जम्मा ३२ जनाको उपचार गरिएको छ ।

छ) कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम

कुष्ठरोग नेपालमा सामाजिक समस्याको रूपमा रहेको रोग मध्ये एक हो । यस नगरपालिकामा राष्ट्रिय स्तरको कुष्ठरोग निवारणको अवस्था देखिदैन । राष्ट्रले कुष्ठरोगको Incidence rate १०००० जनसंख्यामा १ भन्दा कम कुष्ठरोग प्रभावित व्यक्ति भएमा निवारण भएको मान्दछ । तर यस नगरपालिकामा कुष्ठरोग प्रभावितको संख्या १ जना रहेको छ । जुन संख्या प्रति १०००० मा ०.२५ प्रतिशत हुन आउछ । जसले गर्दा यस पालिकामा कुष्ठरोग Elimination को अवस्थामा रहेको भन्न सकिन्छ ।

ज) आयुर्वेद कार्यक्रम

यस नगरपालिका अन्तर्गत मनपा-८ चिसापानीमा एउटा मात्र आयुर्वेदिक केन्द्र रहेको छ। यस आयुर्वेदिक सेवा मार्फत विभिन्न सेवाहरू जस्तै जेष्ठ नागरिक पोषण कार्यक्रम, स्तनपायी महिलाहरूको पोषण कार्यक्रम, विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा कार्यक्रम, स्थानीय जडिवुटी चिनारी तालिम कार्यक्रम, आयुर्वेद शहरी गाँउघर क्लिनिक सेवा, नागरिक सँग स्वास्थ्यकर्मि कार्यक्रम, मुख्यमन्त्रि जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम, नागरिक आरोग्य समूह गठन, दैनिक योग र निरोगी अभियान कार्यक्रम अन्तर्गत समुदाय स्तरमा नै ल्याव सहितको निशुल्क स्वास्थ्य शिविर जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको छ । जसमा औषधालयबाट विरामी उपचार १७३३ जना, पञ्च कर्म पूर्वकर्म सेवा ६१३ जना, विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा १८० जना, नागरिक सँग स्वास्थ्यकर्मि कार्यक्रम सेवा २८० जना, मुख्यमन्त्री जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम सेवा ९६ जना नागरिक आरोग्य सेवा गठन १ (कठजोर) दैनिक योग सेवा (वार्षिक) २००० जनाले सेवा प्राप्त गरेका छन् ।

झ) विपन्न नागरिक औषधोपचार सिफारिस तथा सहयोग कार्यक्रम

विश्वमा हाल सरुवा रोग भन्दा नसर्ने रोगको प्रकोप बढ्दै गएको अवस्था छ । मानिसको आहार, विहार र विचारको कारणबाट नसर्ने रोगको प्रकोप बढ्दै गएको हो । अस्वस्थ जीवनशैली, व्यायामको कमी, खानपान सम्बन्धी आनिबानी, निष्कृय जीवनशैली तथा निष्कृय आनिबानीको समस्या र वातावरणीय प्रदुषण आदिको कारणले नसर्ने खालका रोगहरूको कारणले आगामी १० वर्षमा विकसित र विकासोन्मुख राष्ट्रहरूको मानिसहरूको मृत्युको प्रमुख कारण नसर्ने रोग हुन सक्ने अवस्था छ । नसर्ने किसिमका दीर्घकालीन रोगहरू भएको कारणले व्यक्तिहरूले उत्पादनशील कार्य गर्न असमर्थ हुने र उपचारमा ठूलो व्ययभार व्यहोर्नुपर्ने भई उपचार हुन नसकी मृत्युवरण गर्नु पर्ने अवस्थालाई ध्यानमा राखी नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा विपन्न नागरिक औषधि उपचार सिफारिस समिति गठन गरी मुटुरोग, मृगौलारोग, क्यान्सर, पार्किन्सन, अल्जाईमर्स, स्पाइनल इन्जुरी, हेड इन्जुरी तथा सिकलसेल एनेमिया गरी ८ किसिमका रोग लागेका विपन्न व्यक्तिहरूलाई समितिको सिफारिसमा रु. १,००,०००/- (अक्षरूपी एक लाख सम्म) उपचार सहूलियत दिने व्यवस्था भए बमोजिम समितिले आ.व ०८१/०८२ मा जम्मा ८३ जना व्यक्तिहरूलाई सिफारिस गरिएको थियो । सिफारिस भएका व्यक्तिहरूको विवरण अनुसूची ४ मा रहेको छ ।

ञ) दीर्घरोगी सुविधा

नेपालको संबिधानले स्वास्थ्य सेवाको मौलिक हक लाई नागरिक सामु सुनिश्चित गरेको छ जस अनुरूप मिर्गौला प्रत्यारोपण गरेका, डाइलाइसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघात विरामीलाई औषधि उपचार वापत खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धि कार्यविधि २०७८ अनुसार तोकिएको मापदण्ड पुऱ्याई सम्बन्धित विरामीले नगरपालिकामा निवेदन दिने व्यवस्था भए अनुसार हाल नियमित निवेदन पेश भए बमोजिम तलब भत्ता वा पेन्सन लगायत नेपाल

सरकारबाट उपलब्ध गराइदै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त नगरेको नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संस्था वा संगठन संस्थाबाट सरकारी सुविधा लगायत सामाजिक सुरक्षा भत्ता समेत नपाएको व्यक्तिहरूलाई मासिक रु ५,०००/- (अक्षरूपी पाँच हजार मात्र) प्रति व्यक्तिका दरले २०८१ जेठ र असार महिनाको औषधि उपचार वापत खर्च रकम देहाय बमोजिमका विवरण अनुसार चालु आ.व.को डाईलासिस गरि रहेको, क्यान्सर र मेरुदण्ड पक्षघातका विरामीहरूको औषधि उपचार वापत उपलब्ध गराउने कार्यविधि २०७८ अनुसार सोहि मन्थली नगरपालिकाको चालु आ.व. ०८१/०८२ मा मिर्गौला प्रत्यारोपण गरेका, डाइलाइसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघात भएका विरामीहरूको उपचार खर्च शिर्षक मध्येबाट रु. २१,४५,०००/- (अक्षरूपी एककाईस लाख पैतालिस हजार) निज रोगीहरूको व्यक्तिगत बैङ्क खातामा जम्मा गरि जम्मा ११८ जना ब्यक्तिहरु लाभान्वित भएका छन । सिफारिस भएको व्यक्तिहरूको विवरण अनुसूची ४ मा समावेश गरिएको छ ।

ट) खोप कार्यक्रम

MR र IPV Vaccination Campaign गरी आ.ब. २०८०/०८१ मा सेवा प्रदान गरिएको थियो । उक्त सेवाहरूको विवरण अनुसूचि ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.२.३ महिला , बालबालिका तथा समाजकल्याण

राष्ट्रको समुन्नत विकासको लागि हरेक क्रियाकलाप, राष्ट्रका संयन्त्र देखि नीतिनिर्माण तहसम्म महिलाको सहभागिता आवश्यक हुन्छ । नेपालमा ग्रामीण क्षेत्रको महिलाहरूको आर्थिक सामाजिक रुपमा विपन्न तथा विकासका अवसरबाट वञ्चित हुनुपरेको यथार्थलाई मध्यनजरगरी कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुदै आएका छन् । नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिम संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था स्थापनासंगै राज्यको पुनसंरचना संघ, प्रदेश, स्थानीय तह भएको हुदाँ हरेक स्थानीय तहमा महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण उपशाखाको रुपमा विस्तार भएको छ । यसै क्रममा आ.ब. २०७४/०७५ देखि यस मन्थली नगरपालिकामा महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण उपशाखा मार्फत आर्थिक सामाजिक सांस्कृतिक, राजनितिक रुपले पछाडि परेका अवसरबाट वञ्चित विपन्न वर्गका महिला बालबालिका र समाजमा पछाडि परेका लक्षित वर्ग एवं जेष्ठ नागरिकहरूलाई विभिन्न चेतनामूलक, सीपमूलक कार्यक्रमको माध्यमबाट क्षमता अभिवृद्धि गरी आत्मनिर्भर बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिदै आएको छ । जुन प्रचार प्रसार, सहभागिता विस्तार र स्रोत परिचालनका अर्थमा स्थानीय सरकारको अनुपम अवसर पनि हो ।

मुलतः आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक एवं राजनितिक रुपले पछाडि परेका अवसरबाट वञ्चित विपन्न वर्गका महिला, बालबालिका र समाजमा पछाडि परेका लक्षित वर्गलाई विभिन्न चेतनामूलक, सीपमूलक कार्यक्रमको माध्यमबाट क्षमता अभिवृद्धि गरी आत्मनिर्भर बनाउने, लैङ्गिक भेदभावको विरुद्धमा महिलाहरूमा सामाजिकसशक्तिकरण गर्ने, लक्षित वर्गलाई राज्यको मुल प्रवाहमा ल्याउन आयमूलक, सीपमूलक एवं चेतनामूलक, बालअधिकार र बालसंरक्षणको क्षेत्रमा अभिमुखीकृत गर्नुका साथै बालमैत्री नगर स्थानीय शासन अवलम्बन तथा कार्यान्वयनका लागि नगर तथा वडा स्तरमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन साथै घरघुरी सर्वेक्षण गरी बाल वस्तुगत विवरण प्रकाशन नगर तथा वडास्तरमा बालबालिकाको क्षमता विकास बालमैत्री स्थानीय शासनको ५१ वटा सूचक तथ्याङ्क सङ्कलन कार्य गरिएको छ । घोषणा गर्ने नीतिहरूलाई ध्यानमा राखी सूचक प्राप्तिमा लागी विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न आ.व. २०८१/०८२ मा आवश्यक वजेट व्यवस्था भई खर्च भएको छ ।

रु. हजारमा

क्र स	विवरण	आ व २०७९/०८०			आ व २०८०/०८१			आ व २०८१/०८२		
		वजेट	खर्च	प्रगति	वजेट	खर्च	प्रगति	वजेट	खर्च	प्रगति
१	संघीय	२००	२००	१००	२००	१९९.४	९९.५	२००	२००	१००
२	प्रदेश	१०५०	९९०	९४.२८	१०५०	९९	९५.५	११८८	३२७	२७.५२
३	स्थानीय	८५००	४७९८	५६.४५	१५७५०	१११६	५७.३९	१३५००	९१०७	६७.४५
	जम्मा	९७५०	५९८८	६१.४१	१७०००	१०३०५.४	७७	१४८८८	९६३४	६.७०

क) दिवसीय कार्यक्रम:

- स्थानीय तहको संयोजनमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गरिएको प्रतिवद्धताहरूको कार्यन्वयन गर्न र कानुनी प्रवधान र विभिन्न किसिमको हक अधिकारवारे सन्देश आम जनसमुदायलाई जानकारी गराई सचेत गराउन दिवसीय कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो।
 - मानव वेचबिखन विरुद्धको दिवस,
 - राष्ट्रिय वाल दिवस,
 - जेष्ठ नागरिक दिवस र अल्जाईमर सचेतना दिवस
 - अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस,
 - लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान
 - अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवस (डिसेम्बर ३)
 - मानव अधिकार दिवस (डिसेम्बर १०)
 - राष्ट्रिय महिला दिवस
- यसका अतिरिक्त अन्य दिवसहरू पनि मनाउँदै आएको छ।

ख) सचेतना मुलक कार्यक्रम:

आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, राजनीतिक रूपले पछाडि परेका अवसरवाट वञ्चित विपन्न वर्गका महिला बालबालिका र समाजमा पछाडि परेका लक्षित वर्गलाई विभिन्न चेतनामूलक एवं जागरण तथा लैङ्गिक भेदभावको विरुद्धमा महिलाहरूमा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने गराउने उद्देश्यले सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको थियो।

- महिला पुरुष सम विकास तथा कानुनी अधिकार सम्बन्धी प्रशिक्षण सञ्चालन
- महिला सहकारी संस्थाहरूलाई तालिम
- एकल महिला अभिमुखीकरण कार्यक्रम
- जेष्ठ नागरिकहरू सम्बन्धी सरोकारवाला बीच अन्तरक्रिया र सम्मान कार्यक्रम
- लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान सवै वडामा एक दिवसीय सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन

ग) सीप विकास कार्यक्रम

लक्षित वर्गलाई आर्थिक शसक्तिकरणको लागि स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोग गरी ग्रामिण स्तरमा स्थानीय संभाव्यता अध्ययन गरी दिगो जीविकोपार्जनको लागि सीप र रोजगारीको अवसर प्रदान गर्न विभिन्न किसिमको आयमुलक सीपमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरू आवश्यकता अनुरूप सञ्चालनमा ल्याइएको थियो। विशेष गरी बाख्रा पालन, वंगुर पालन, कुखुरा पालन, उनी कपडा बुनाइ तथा पोते उनाइ सम्बन्धी एक महिने तालिम सञ्चालन गरिएको थियो।

च) अपाङ्गता तथा जेष्ठ नागरिकहरूको लागि परिचयपत्र वितरण

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू र जेष्ठ नागरिकहरूको मानवीय सम्बेदनालाई ध्यानमा राखी यस नगरपालिकाले दुरीको हिसावले टाढा/टाढा रहेको वडाहरूमा सम्बन्धित वडा कार्यलयको समन्वयमा घरदैलोमा सेवा प्रवाह गर्ने उद्देश्यले अपाङ्गता तथा जेष्ठ नागरिकहरूको लागि परिचयपत्र वितरणका लागि घर दैलो कार्यक्रम सञ्चालन गरियो।

छ) बालअधिकार तथा बाल संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम

बाल मैत्री स्थानीय शासन (CFLG): बालमैत्री स्थानीय शासन (CFLG) भन्ने शब्दावलीले यस्तो शासन प्रणालीलाई जनाउँछ, जसले बालबालिकाका हक अधिकार, संरक्षण, सहभागिता, विकास तथा सुरक्षाका पक्षहरूलाई प्राथमिकता दिँदै नीति, कार्यक्रम र बजेटमा बालमैत्री समावेश गर्छ। नेपाल सरकारले २०६६ सालमा CFLG रूपरेखा (Framework) ल्याएको हो, जसअन्तर्गत स्थानीय तहहरूले आफ्ना कार्य, योजना, बजेट र सेवा वितरणमा बाल अधिकार सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ। यसले बालबालिकाको सर्वोत्तम हित (Best Interest of the Child) लाई आधार मानेर काम गर्छ।

बालबचाउ, संरक्षण, विकास र सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै बालअधिकारको पालना, सम्मान, संस्वर्द्धन, परिपूर्ति एवं बालमैत्री स्थानीय तह निर्माण गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम हित सुरक्षित गर्न, बालअधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय महासन्धि, १९८९, नेपालको संविधान, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बालबालिका सम्बन्धी नियमावली, २०७८, बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति, २०६८, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८, बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि, २०७९ यस मन्थली नगरपालिकाको, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७, बालबालिका सम्बन्धी विद्यमान कानूनहरू तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले व्यवस्था गरेका विषयहरूलाई कार्यान्वयन गर्न वाञ्छनीय भएकोले बालबालिकाको विकासका लागि यस मन्थली नगरपालिकाले बाल अधिकार र बालसंरक्षणमा तपशिल अनुसारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको थियो। फलस्वरूप नगरपालिकालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त पालिका घोषणा गर्ने चरणमा पुगेका छौ। १४ वट्टै वडाहरूलाई २०८२ जेष्ठ २८ गते एकै दिन बालमैत्री वडा **घोषणा गर्न सफल भई**

स्थानीय तहमा बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता किन पर्छ?

क. बालबालिकाको सबैभन्दा नजिकको शासन तह – स्थानीय सरकार हो:

- बालबालिकाको दैनिक जीवनसँग प्रत्यक्ष सरोकार भएका सेवा (शिक्षा, स्वास्थ्य, सरसफाइ, संरक्षण आदि) स्थानीय तहले नै दिन्छ।
- उनीहरूको समस्या, आवश्यकता र आवाज स्थानीय स्तरमै छिटो सम्बोधन गर्न सकिन्छ।

ख. स्थानीय योजना, नीति र बजेटमा बालबालिकालाई समेट्न आवश्यक:

- धेरैजसो योजना बयस्क केन्द्रित हुने भएकाले, बालबालिकाको हितका कार्यक्रम छुट्टै सम्भावना हुन्छ।
- CFLG मार्फत बालमैत्री योजना, कार्यक्रम र बजेट सुनिश्चित गर्न सकिन्छ।

ग. बाल अधिकारको सुनिश्चितता:

- नेपालले बाल अधिकारसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सन्धिहरू (जस्तै, UNCRC) मा हस्ताक्षर गरेको छ, जसको कार्यान्वयन स्थानीय तहमै हुनुपर्छ।
- बाल विवाह, बाल श्रम, हिंसा, लैंगिक विभेद आदि समस्या स्थानीय स्तरमै समाधान गर्न सकिन्छ।

घ. बालबालिकाको सहभागिता प्रवर्द्धन:

- निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकाको आवाज सुन्ने र उनीहरूको सुझावलाई प्राथमिकता दिने अवसर स्थानीय तहबाट नै सुरु हुन्छ।

आर्थिक वर्ष ०८१/०८२ मा मन्थली नगरपालिकाले **बालमैत्री स्थानीय शासन** अन्तर्गत सम्पन्न गरेका प्रमुख क्रियाकलापहरू यस प्रकार छन्:

१. बैठक तथा समन्वयात्मक गतिविधिहरू:

१. नगर बाल सञ्जालको बैठक — १३ पटक
२. बालमैत्री स्थानीय शासन समिति — ४ पटक
३. बाल अधिकार समिति — ४ पटक
४. कार्यान्वयन सहजीकरण समिति — ७ पटक
५. नगर स्तरीय किशोरी बृत्त — ५ पटक
६. बालमैत्री वडा सहजकर्ताहरू — १० पटक
७. मुल समारोह समिति र उपसमितिहरू — बैठकहरू सञ्चालन
८. वडा र नगरका सबै नीतिगत संरचनाहरू (बाल समूह, किशोरी सञ्जाल, निगरानी समूह आदि) का नियमित बैठकहरू

२. प्रमुख कार्यक्रमहरू:

१. पौष १४, २०८१: बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूमा छलफल — ५३ जनाको सहभागिता
२. पौष २०, २०८१: स्कूलमा 'गुड टच/ब्याड टच' सम्बन्धी तालिम — १८ जना सम्पर्क शिक्षक

३. फागुन ११, २०८१: अन्तिम सूचक मापन कार्यक्रम — २१९ जना सहभागी
४. वैशाख ८, २०८२: अन्तरक्रिया कार्यक्रम — ७१ जना सहभागी (जिल्ला अनुगमन समिति, वडा अध्यक्ष, शाखा प्रमुख आदि)
५. वैशाख ६, २०८२: पत्रकार र संघसंस्थासँग अन्तरक्रिया — ५९ जना सहभागी
६. वैशाख १४, २०८२: सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम — १९३ जना सहभागी
७. वैशाख २५, २०८२: बालमैत्री नगर घोषणा मूल समारोह समिति गठन — ७७ जना सहभागी
८. जेष्ठ २८, २०८२: १४ वटै वडाहरूमा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा कार्यक्रम
९. असार ११, २०८२: लगानी सम्मेलन — १२६ जना सहभागी, विभिन्न संघ-संस्थाबाट लगानीको प्रतिबद्धता

३. संरचना र दस्तावेज विकास:

१. जिल्ला समन्वय समितिबाट अनुगमन गरी बाल मैत्री वडा घोषणाका लागि अनुमति पत्र प्राप्त
२. १४ वटै वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा (२०८२/०२/२८)
३. बालमैत्री स्थानीय शासनको स्थिति पत्र तथा रणनीतिक कार्ययोजना तयार गरी किताब प्रकाशित
४. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्को कार्यालयमा बाल मैत्री नगर घोषणाका लागि आधार तथा कागजात पेश
५. कागजात व्यवस्थापन र आधार कागजातहरू सम्पर्क कक्षमा व्यवस्थित रूपमा राखिएको
६. मुख्य मन्त्री तथा मन्त्री परिषद् मार्फत मन्थली नगरपालिका भित्रका वडा नं. १, ४ र ५, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मन्थली अस्पताल, सेफ हाउस, बाल उद्यान, भैरवी माध्यमिक विद्यालय सुनारपानी अनुगमन गरी आवश्यक राय सल्लाह सुझाव प्रादन गरी थप कागजात पेश गरिएको।
७. ९ वटा उप-समिति गठन गरी नगर घोषणा तयारीका लागि तयारी अवस्थामा रहेको छ।

४. सचेतना र निगरानी गतिविधिहरू:

१. बाल विवाह, बाल श्रम र बालबालिकासँग सम्बन्धित नीतिहरूमा सचेतना तथा क्षमता विकास कार्यक्रमहरू
२. होटल, पसलहरूमा बाल श्रम अनुगमन
३. वडा सहजकर्तासँग नियमित समन्वय र सहजीकरण
४. अनिवार्य शिक्षाका लागि सम्पूर्ण वडामा शिविर सञ्चालन गरिएको

२.३ पूर्वाधार विकास

२.३.१ योजना तथा अनुगमन

योजना भावी दिनमा गरिने कार्यहरूको दस्तावेज हो। निर्मित योजनाहरूको आधारमा नै भावी कार्य दिशा निर्दिष्ट हुने गर्दछ। नेपाल सरकारले स्थानीय स्तरमा योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७५ जारी गरी स्थानीय तहको योजना निर्माण र स्वीकृत गर्ने प्रक्रियाको बारेमा स्पष्ट गरेको छ। सो दिग्दर्शनले तोकेको प्रक्रिया अवलम्बन गरी यस मन्थली नगरपालिकाले टोल वस्तीका आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्ने सम्बन्धमा वस्ती स्तरबाटै योजनाहरूको छनौट गराउने, वस्ती स्तरबाट आएका योजनाहरू वडा समितिबाट प्राथमिकीकरण गरी नगरपालिकामा आउने प्रणालीको विकास गरिएको छ। नगरपालिकाको स्रोत साधनलाई वडाको जनसंख्या, भूगोल, राजस्वमा योगदान जस्ता सूचकहरूको आधारमा वडा सिलिङ्ग निर्धारण गरी योजनाहरूको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। आयोजना एवं कार्यक्रमहरू विशेष गरी पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक, निजी, सामूहिक लागत साझेदारी तथा वाह्य श्रोत परिचालनमा प्राथमिकता दिने, रोजगारी सिर्जना हुने, वातावरणमा कम असर पर्ने, कम लागतमा धेरै जनसंख्या लाभान्वित हुने तथा ठूला क्रमागत योजनाहरूमा प्राथमिकता दिने जस्ता नीतिहरू अख्तियार गरिएका छन्। यिनै नीतिहरूको आधारमा वजेट विनियोजन भई कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका थिए। योजना छनौट टोल वस्तीबाट आवश्यकता पहिचान गर्न लगाई वडा समितिमार्फत प्राथमिकीकरण गरी नगरपालिकामा पेश भएका योजनाहरू कार्यपालिका हुँदै नगर सभाबाट योजनाहरू स्वीकृत हुने गरेको छ। योजना सम्बन्धी विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ।

● वडागत योजना कार्यान्वयनको अवस्था:

आ.व. २०८०/०८१ मा वडा सिलिङ्ग, संचित कोष, प्रदेश सवारी कर, प्रदेश समपूरक, संघीय विशेष अनुदान, संघीय समपूरक अनुदान, प्रदेश सशर्त, प्रदेश र स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदार, सडक बोर्ड जस्ता कोषहरुबाट ६४० वटा योजनाहरु रहेका थिए भने जस मध्ये ६२९ वटा योजनाहरु सम्झौता भएकोमा ६२६ वटा योजनाहरु सञ्चालन भई सम्पन्न भएका थिए । २ वटा योजना क्रमागत रुपमा सञ्चालन भइरहेको छ । ११ वटा योजना सम्झौता हुन सकेन । वडागत योजना कार्यवन्वयन अवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ.व. २०८१/०८२ को योजना सम्झौता तथा कार्य सम्पन्न विवरण सारांश

सि.नं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	जम्मा योजना संख्या	६४० वटा	
२.	जम्मा सम्झौता संख्या	६२९ वटा	
३.	कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएका योजनाहरु	६२६ वटा	
४.	क्रमागत ठेक्का भएका योजनाहरु	२ वटा	
५.	सम्झौता नभएका ठेक्काहरु	११ वटा	
६.	कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी हुन बाँकी	१ वटा	

आ.व. २०८१/०८२ को योजना संझौता तथा भूक्तानी सम्बन्धी अवस्था (संख्यामा)

वडा नं.	वडा सिलिङ	नगर स्तरिय/कन्टिजेन्सी	सा. पूर्वाधार	साना सिंचाई	ठेक्काबाट वचेको	प्रधान मन्त्री	खानेपानी	७०/३०	बालमैत्री	सडक बोर्ड	प्रदेश/संघ सशर्त	विविध/विपद	जम्मा संख्या	संझौता संख्या	भूक्तानी संख्या
१	२८	५	७	१०	४	०	०	१	३	०	१	१५	७४	७२	७२
२	२९	२	०	०	०	१	०	१	३	१	१	४	४२	४२	४१
३	२३	०	१	०	१	१	१	१	२	०	२	३	३५	३४	३४
४	२०	२	४	०	१	१	२	१	५	१	४	१	४२	४२	४२
५	२५	१	३	१	१	१	२	२	४	०	१	२	४३	४२	४२
६	२१	०	२	०	१	१	०	१	५	१	१	३	३६	३५	३५
७	३६	३	३	१	०	१	०	२	१०	०	०	४	६०	५९	५९
८	२९	१	४	१	६	१	०	१	५	०	०	१	४९	४९	४९
९	२७	०	१	०	१	१	०	१	३	१	१	२	३८	३५	३५
१०	२१	२	२	४	०	१	०	१	२	०	०	४	३७	३६	३६
११	४७	१	३	४	०	१	२	१	८	०	१	२	७०	७०	६९
१२	४०	०	४	२	०	१	०	२	२	०	१	२	५४	५४	५४
१३	१८	०	१	१	२	१	०	१	३	०	१	२	३०	२८	२८
१४	१९	०	०	१	१	१	०	१	४	०	२	२	३१	३१	३१
जम्मा	३८३	१७	३५	२५	१८	१३	७	१७	५९	४	१६	४७	६४१	६२९	६२७
													१००.००%	९८.१३%	९७.८२%

उपयुक्त तालिका अनुसार स्रोतका हिसावले १२ किसिमका योजनाहरू विभाजन भएको छ । सबैभन्दा बढी वडा सिलिङ्गवाट ३८३ वटा र सबैभन्दा कम सडक बोर्डको ४ वटा योजनाहरू सञ्चालन भएको छ । यसबाट योजना छनौट र कार्यान्वयनमा प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित समुदायको सहभागितामा आधारित रहेको छ भन्न सकिन्छ ।

● योजनाहरूको अनुगमनको अवस्था:

नगर भित्र सञ्चालित योजनाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन गरी गुणस्तर नियन्त्रणमा जोड दिनु पर्दछ । योजनाहरूको नियमित अनुगमन प्रणालीवाट प्रभावकारी रूपमा निर्धारित समय सीमामा योजना सम्पन्न गर्न र दीगोपनामा सहयोग पुग्दछ । योजना एवं कार्यक्रमको अनुगमनका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले उपप्रमुखलाई जिम्मेवार बनाएको छ । यस सन्दर्भमा यस नगरपालिका भित्रका दश लाख भन्दा माथिका योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमनका लागि उपप्रमुखको संयोजकत्वमा अनुगमन समिति गठन भई योजना सञ्चालन पूर्व, सञ्चालन भई रहेको अवधिमा र योजना सम्पन्न भए पछिका तीनै चरणमा हुने गरेको छ । योजनाको भुक्तानी प्रक्रियामा अनुगमनको प्रतिवेदनलाई अनिवार्य बनाइएको छ । सो भन्दा कम लागतका योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमन वडा स्तरीय अनुगमन समितिवाट हुने गरेको छ ।

नगर भित्र उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने योजना एवं कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न उपभोक्ता समिति परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि जारी गरिएको छ । उक्त कार्यविधिले वडा भित्र सञ्चालन हुने योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमनका लागि नागरिकहरूको स्तरवाट अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । योजना एवं कार्यक्रमहरू प्रभावकारीरूपमा सञ्चालन गर्न १० लाखभन्दा मुनीका आयोजनाहरू वडास्तरीय अनुगमन समिति र १० लाख भन्दा माथिका आयोजनाहरू नगरस्तरीय अनुगमन समितिवाट अनुगमन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । नगरस्तरीय अनुगमन समितिवाट आ व २०८१/०८२ मा योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमनको अवस्थालाई तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

अनुगमन भएका योजनाहरू (नगर स्तरीय अनुगमन समितिवाट)

क्र.स.	क्षेत्रगत योजनाहरू	अनुगमन भएको योजना
१	सडक	२१
२	खानेपानी	०
३	सिँचाई	१
४	भवन निर्माण	७
५	विविध	११
	जम्मा	४०

यस तालिकावाट सञ्चालित योजनाहरूको गुणस्तर नियन्त्रणका लागि अनुगमन प्रणालीलाई ससक्त बनाएको देखिन्छ । भुक्तानी प्रणालीमा अनुगमन समितिको प्रतिवेदन अनिवार्य व्यवस्थाले पनि सबै आयोजनाहरूको अनुगमन हुने गरेको देखिन्छ । यो व्यवस्थालाई योजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारी व्यवस्थाको रूपमा लिन सकिन्छ ।

२.३.२ पूर्वाधार विकास

हाम्रो समाजमा विभिन्न क्षेत्रहरूको विकास मध्ये महत्वपूर्ण विकासको रूपमा पूर्वाधार विकासलाई लिइने गरिन्छ । विकास भने कै पूर्वाधार क्षेत्रको विकास हो भन्ने मान्यता रहेको छ । यो प्रत्यक्ष रूपमा देखिने र अनुभव गर्न सकिने हुन्छ । पूर्वाधार विकासको क्षेत्रलाई सम्मृद्धिको आधारको रूपमा लिइएको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा "ठूला पूर्वाधार, समृद्ध आधार" भन्ने मुल आदर्श वाक्यका साथ नीतिहरू निर्माण गरिएका थिए । विशेष गरी पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक, निजी, सामूहिक लागत साझेदारी तथा वाह्य श्रोत परिचालनमा प्राथमिकता दिने, रोजगारी सिर्जना हुने, वातावरणमा कम असर पर्ने, कम लागतमा धेरै जनसंख्या लाभान्वित हुने तथा ठूला क्रमागत योजनाहरूमा प्राथमिकता दिने जस्ता नीतिहरू अख्तियार गरिएका थिए । विशेषगरी संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा नगर केन्द्र देखि वडा केन्द्र जोड्ने र प्रमुख बजार केन्द्र तथा कृषि उत्पादन केन्द्र जोड्ने सडकहरूलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइएको थियो । यिनै नीतिहरूको आधारमा वजेट विनियोजन भई कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका थिए । योजना छनौट टोल वस्तीवाट आवश्यकता पहिचान गर्न लगाई वडा समितिमार्फत प्राथमिकीकरण गरी कार्यपालिका हुदै नगर सभावाट योजनाहरू स्वीकृत हुने गरेको छ ।

● पूर्वाधार योजनाहरूको प्रगतिको अवस्था

पूर्वाधारको क्षेत्रमा आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा ३३८ वटा, २०७७/०७८ मा ४८४ वटा, २०७८/०७९ मा ८४३ वटा र २०७९/०८० मा ५६३, २०८०/०८१ मा ४८९ वटा योजनाहरू निर्धारित भएका थिए। आ व २०८१/०८२ मा ६४१ वटा योजनाहरू तय भएका थिए जस मध्ये ६२९ वटा योजनाहरू सञ्चालनका लागि सम्झौता भएका थिए जसमा ६२७ वटाको कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएको थियो। केही योजनाहरू क्रमागत रूपमा सञ्चालन भएका थिए। पूर्वाधारजन्य योजनाहरूको पाँच वर्षको तुलनात्मक उपलब्धि एवं कार्य प्रगतिको अवस्थालाई तल तालिकामा राखिएको छ।

पूर्वाधार योजनाहरूको ६ वर्षको तुलनात्मक प्रगति अवस्था

क्र स	योजनाहरू	एकाई	प्रगति						कैफियत
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	
१	सडक								
	नयाँ ट्याक	कि मि	१३.९९१	१५.९२	३३.१९	२१.५६	५.४	१.७०	
	चौडा वढाइएको	कि मि	८६.७८	३६.५३	३४.८५	१२.५२	९.३२	१२.५९	
	ग्रावेल सोलिडिङ	कि मि	५.९००	८.७५	१०.९४	७.०५	४.३५	४.१५	
	सडक मर्मत	कि मि	१११	८.७५	४०.९६	७.४७	१७५	१४.१०	
	कालो पत्रे	कि मि	२.२२	८.७५	३.१५	९.३१	५.१८	२.४३	
२	खानेपानी								
	पाइपलाइन	कि मि	४६.९१	५६.४४६	९८.६८	७२.३६	६३.५७५	२९१६२	
	ट्याङ्की	वटा	३४	२८	५१.००	५४	२८	३६२	
	धारा	वटा	७	१९९	५	१९	७	२७	
३	सिचाई								
	पक्की	मिटर	१७७३	१५६७	३९७१	१०३९	७५८.६०	१८८०	
	कच्ची	मिटर	३००	१९०५.५	३०१९	३७५	१७३३	२०६५	
	पोखरी	वटा	१०	७	९	७	८	२१	
	पाइप	मिटर	३३१६	७१८७	५९६१	६१८२	८९३७	१८६२	
४	कार्यालय/ विद्यालय भवन/ सामुदायिक भवन/ शौचालय	वटा	६	२५	९	११	११	६६	
५	झोलुङ्गे पुल मर्मत	वटा	२	०	०	०	०		
६	अन्य पूर्वाधार	वटा	२९	२२	३७	२१२	६१	६९	
७	मठ मन्दिर	वटा	२१	४३	५६	२४	२७	१८	

श्रोत: पूर्वाधार शाखा

प्रस्तुत तालिका अनुसार पूर्वाधार निर्माण कार्य ७ वटा क्षेत्रमा भएको देखिन्छ। ७ वटा क्षेत्र मध्ये सडक निर्माणमा विभिन्न किसिमका कार्यहरू भएको छ। निर्र्दिष्ट नीति वमोजिम वडा कार्यालय जोड्ने सडकलाई वाह्रै महिना सुचारु गराउने अभिप्रायले चौडा वढाउने, ग्रावेलिङ गर्ने र सडक मर्मत गर्ने कार्यमा वढी जोड दिइएको पाईन्छ। यस प्रकारका कार्यहरूवाट नगर भित्रका मुख्य सडकहरू वाह्रै महिना सुचारु हुने अवस्था रहेपनि दीगोपना आउन सकेको देखिदैन। त्यसैले सडकको दीगोपनाका लागि कालोपत्रे सडक निर्माणमा ध्यान दिनु आवश्यक देखिन्छ।

जलवायु परिवर्तनका असरले नगरका कतिपय वडाहरू सुख्ख ग्रस्त वन्दै गएको छ। आम नगरवासीहरू खानेपानीको समस्या भोगी रहेको सन्दर्भमा संघ र प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा खानेपानीको क्षेत्रमा लगानी विस्तार गरी सहश्राव्दीका लक्ष्यहरू परिपूर्तिमा योगदान पुर्याउनु पर्ने देखिन्छ।

२.३.३ नक्शा पास

मन्थली नगरपालिकामा शहरीकरण हुँदै गएसँगै यसको व्यवस्थापन गर्न यस कार्यालयले भवन निर्माण तथा वस्ती विकास शाखाको व्यवस्था गरी सो सम्बन्धी काम गर्दै आएको छ। मन्थली नगरपालिकालाई व्यवस्थित शहरको रूपमा विकास गर्नका लागि भवन निर्माण गर्दा भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ एवं भवन निर्माण आचारसंहितालाई मध्यनजर गरिएको छ। हाल भवन निर्माणका लागि नक्सापास गरेर मात्र भवन निर्माण कार्य गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। विगतमा वनेका मापदण्ड पुगेका घरहरूको नक्सा पास गरिएको छ भने मापदण्ड नपुगेका घरहरू अभिलेखीकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइएको छ। बनेका घरहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरेर मापदण्ड पुरा भएका घरहरूलाई मात्र निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्रदान गर्दै आएको छ।

वस्ती विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी कार्य प्रगतिको अवस्था

क्र स	विवरण	आ व २०७६/०७७	आ व २०७७/०७८	आ व २०७८/०७९	आ व २०७९/०८०	आ.व. २०८०/०८१	आ व २०८१/०८२	कैफियत
१	नक्शा पासको लागि परेको निवेदन	३३	३६	१८	१०	६	११	
२	Plinth Level अनुमति	३०	३३	१४	७	६	६ (अस्थायी निर्माण)	
३	Super Structure अनुमति	२५	१५	६	१	०	०	
४	आंशिक निर्माण सम्पन्न	०	१४	२	४	०	०	
५	निर्माण सम्पन्न	११	३	२	३	५	०	
६	अभिलेखीकरण	३०	२४	१८	०	५३	१०	

नापी तर्फ

निवेदन प्राप्त: ५९ वटा

कार्य सम्पादन: ५१ वटा

वाँकी: ८ वटा (विवादित)

- वडा कार्यालय अन्तर्गतका निवेदन संख्या ५ मध्ये १ विवादका कारण हुन नसकेको ।
- सार्वजनिक जग्गाको निवेदन संख्या ४ मध्ये २ विवादका कारण हुन नसकेको ।
- व्यक्तिगत तथा संस्थागत निवेदन संख्या ३० मध्ये ५ विवादका कारण हुन नसकेको ।
- चिसापानी सब-डिभिजन बन कार्यालयबाट प्राविधिक सहयोग माग भएको संख्या २० (सवै काम पुरा भएको) ।

२.४ आर्थिक विकास

२.४.१ कृषि विकास

मन्थली नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २११७७ हेक्टर क्षेत्रफलमध्ये खेतीयोग्य जमिन ७३३६ हेक्टर रहेको छ । जसमध्ये खेती गरिएको सिंचित जग्गा ५८६९ हेक्टर र असिंचित जग्गा ४५१३ हेक्टर रहेको छ । भु उपयोगको अवस्था हेर्दा खेती योग्य जमिनको करिब ८० प्रतिशतमा खेती गरिदै आएको छ । वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

कृषि भू उपयोगको अवस्था

वडा नं.	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	हेक्टर	खेती योग्य जमिन (हे.)	सिंचित क्षेत्र (हे.)	असिंचित क्षेत्र (हे.)	खेती गरिएको जमिन (हे.)
१	१०.९४	१०९४	४९६	९२	३०५	३९७
२	१२.१५	१२१५	४३४	८१	२६६	३४७
३	१४.१८	१४४८	३१२	५७	१९३	२५०
४	१९.८६	१९८६	५९८	११०	३६८	४७८
५	१२.९४	१२९४	६६५	१२३	४०९	५३२
६	३१.५९	३१५९	९०५	१६७	५५७	७२४
७	२५.४८	२५४८	७६८	१४२	४७२	६१४

वडा नं.	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	हेक्टर	खेती योग्य जमिन (हे.)	सिंचित क्षेत्र (हे.)	असिंचित क्षेत्र (हे.)	खेती गरिएको जमिन (हे.)
८	१०.०२	१००२	४४४	८२	२७३	३५५
९	११.७२	११७२	६०१	१११	३७०	४८१
१०	१३.१६	१३१६	३७१	६९	२२८	२९७
११	१८.३३	१८३३	६०३	१११	३७१	४८२
१२	७.८५	७८५	२५९	४८	१५९	२०७
१३	११.७३	११७३	४४५	८२	२७४	३५६
१४	११.५२	११५२	४३५	८१	२६७	३४८
जम्मा	२११.७७	२११७७	७३३६	१३५६	४५१३	५८६९

सञ्चालित कार्यक्रमको अवस्था :

आ.व. २०८१/०८२ मा मन्थली नगरपालिकामा वित्तीय समानीकरण, संघीय सशर्त र आयोजना गरी ३ प्रकारका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा रहेका थिए । कार्यक्रमको कुल बजेट रु.१ करोड ४१ लाख ६० हजार रहेको थियो । कुल बजेटमध्ये रु. ९४ लाख ६४ हजार १ साय ८८ अर्थात् ६६.८३ प्रतिशत खर्च भएको छ । शीर्षकगत वित्तीय खर्च र उपलब्धको विवरण अनुसूचिमा रहेको छ ।

आ.व. २०८१/०८२ को कुल बजेट र खर्चको अवस्था

रु. हजारमा

क्र स	विवरण	आ व २०७९/०८०			आ व २०७९/०८०			आ व २०८०/०८१		
		वजेट	खर्च	प्रगति	वजेट	खर्च	प्रगति	वजेट	खर्च	प्रगति
१	संघीय	६५००	३५३२	५४.३३	६५००	६५००	६५००	३०६०	२५८५.२१९	८४.४८
२	प्रदेश	०	०	०	३५३२	३५३२	३५३२	५१००	१०१८.६४	१९.९७
३	स्थानीय	१३७००	९५०१	६९.३५	५४.३३	५४.३३	५४.३३	६०००	५८६०.३३१	९७.६७
४	VCDP	७००	५८५	८३.६२	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२०९००	१३६१८	६५.१६	०	०	०	१४१६०	९४६४.१८८	६६.८३

२.४.२ पशु पंक्षी विकास

नेपालमा कुल जन संख्याको ६५ प्रतिशत जनसंख्या कृषिमा आधारित रहेको छ । कुल ग्राहस्थ योगदानमा कृषि क्षेत्रको योगदान एक तिहाई रहेको छ, त्यसै गरी GDP मा पशुपालनको योगदान ३१ प्रतिशत रहेको छ । पशुपन्छी पालन व्यवसाय परापूर्वकालदेखि चलि आएको छ । नेपालको तराईदेखि हिमाली क्षेत्र सम्म फैलिएको यो व्यवसाय अधिकांश स्थानमा परम्परागत शैलीको छ । कृषि प्रणालीमा पशुपालनको ठुलो योगदान रहेको र कुल कृषि ग्राहस्थ उत्पादनमा एक तिहाई हिस्सा पशुपालन क्षेत्रले ओगटेको छ । दुध उत्पादनमा भैसीको ७० प्रतिशत र गाईको योगदान ३० प्रतिशत रहेको छ, भने मासुमा भैसी, रागाँको योगदान ६५ प्रतिशत र मासुमा खसी वोकाको योगदान २० प्रतिशत, हाँस र कुखुराको मासुको योगदान ७ प्रतिशत र बंगुरको मासुको योगदान ६ प्रतिशत रहेको छ त्यस्तै भेडाको १ प्रतिशत माछाको १ प्रतिशत रहेको छ । पशु पालन व्यवसायलाई जीवन निर्वाहमुखीबाट व्यवसायीकरण गर्न चुनौति एकातिर रहेको छ भने अर्कोतिर उपलब्ध श्रोतसाधनको उपयोग गरी प्रति इकाई कम लागतमा पशु तथा पशुजन्य पदार्थ उत्पादन गर्नु पर्ने चुनौति विद्यमान छ ।

आ.व २०७९/०८० मा मन्थली नगरपालिकाको आफ्नै जनशक्ति परिचालन गरि १४ वटा वडाहरुको कुषि र पशुपन्छी प्रोफाइलको प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ । प्राप्त प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार मन्थली नगरपालिका भित्रका १४ वडाहरुमा देहाय वमोजिमका पशुपन्छीहरुको सख्या रहेको छ ।

क्र स	विवरण	वटा	उत्पादन (वटा/लिटर)	कैफियत
१	गाई, गोरु, बाच्छा, बाच्छी	८५३८		
२	भैसी, राँगे, पाडा, पाडी	६५७०		
३	बाख्रा, खसी, बोका, पाठा, पाठी	६३२६८		
४	भेडा, थुमा, पाठा, पाठी	२९४		
५	बंगुर, सुगुर, छतौरा, छतौरी	१७०७		
६	कुखुरा	५०३२४		
७	कालिज, बटाई, लौकाठ, टर्की	३४४३		
८	कुकुर	१८६४		
९	खरायो	७०		
१०	अण्डा उत्पादन		७३९७७६	वटा
११	दुध दिने गाई	६९५		
१२	दुध दिने भैसी	१०४९		
१३	दुध उत्पादन (गाई)		१४६९०२८	लिटर
१४	दुध उत्पादन (भैसी)		९२६५२०	लिटर
१५	मासु उत्पादन		३८७२३	के जी

माथिको तथाङ्कहरूको आंकलन गर्दा बाख्राको सख्या बढ्दो रुपमा पाइएको छ भने गाई, भैसी, भेडा, बाख्रा, कुखुराहरूको सख्या दिनानुदिन घट्दै गइरहेको देखिन्छ । विश्व खाद्य संगठनले सिफारिस गरे अनुसारको अण्डा ४८ वटा प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष आवश्यकता हो भने हाल उपलब्धता १८.६३ गोटा मात्र रहेको र २९.३७ गोटा अपुग देखिन्छ । दुध प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष ९१ लिटर आवश्यकता पर्दछ भने उपलब्धता ६०.३४ लिटर मात्र उपलब्ध रहेको छ भने ३०.६६ लिटर अपुग देखिन्छ । मासु प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष १४ के.जि. आवश्यकता पर्दछ भने हाल उपलब्धता ९.६९ के.जी. रहेको छ भने ४.३१ के.जी. अपुग देखिन्छ ।

त्यस्तै उल्लेखित तथ्याङ्क अनुसार नगरले पशुपन्छी पालन व्यवसाय प्रति थप योजना तथा बजेट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ । पशुपन्छी पालन व्यवसायमा कृषकहरूलाई आकर्षित गरी दुध, मासु, अण्डा, माछामा आत्म निर्भर हुन युवा जनशक्तिहरूलाई नगर भित्रै पशुपालन व्यवसायमा पशुपालन सम्बन्धी नमुना कार्यक्रमहरू लागु गर्नुपर्ने र पशुपन्छी कार्यक्रमलाई पहिलो प्रथामिकतामा राखी बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने र उत्पादनका कार्यक्रमहरूको प्रभावकारितालाई प्रथामिकता दिई अनुदान कार्यक्रमहरूलाई प्रोत्साहित गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

आर्थिक बर्ष २०७९/८० मा यस नगरपालिका सहित देश व्यापि रुपमा फैलिएको गाई/भैसीहरूमा बिषाणुबाट लाग्ने लम्पी स्कीन रोगको कारण धेरै कृषकहरूले खेती लगाउने समयमा हलका गोरुहरू बिमारी भई खेती बाझो छोड्नु परेको र उत्पादनशिलगाई / भैसीहरू बिमारी भई दुध तथा मासुजन्य पर्दाथहरूको

उत्पादनमा हास आएको, पशुहरु मृत्यु भई ठुलो आर्थिक नोक्सानि ब्यहोर्नु पर्ने अवस्थालाई ध्यानमा राखी नगरपालिकाले आफ्नो स्रोत र साधनको अधिकतम प्रयोग गरी उक्त रोगवाट हुने क्षतीलाई न्युनीकरण गरेको छ । यस्ता महामारी जन्य रोगहरुको निदानका सन्दर्भमा जिम्मेवार सबै पक्ष संवेदनशिल हुन अपरिहार्य देखिन्छ ।

आ.ब. २०८०/०८१ को कुल बजेट र खर्चको अवस्था

रु. हजारमा

क्र.स.	विवरण	आ व २०७९/०८०			आ व २०८०/०८१			आ व २०८१/०८२		
		बजेट	खर्च	प्रगति	बजेट	खर्च	प्रगति	बजेट	खर्च	प्रगति
१	संघीय	३५००	२९२	८.३४	९८८	९८६.४९	९९.८४	८२७	८०४.१४७	९९.२३
२	प्रदेश	०	०	०	२०००	८६८.८५	४३.४३	१३३७	१३३६.६३५	९९.९९७
३	स्थानीय	१४९००	१३४४१	९०.२	१०६८४.५१६	७८७९.८५	७३.११	७०००	५२९१.४५५	७५.५९
	जम्मा	१८४००	१३७५१	७४.६३	१३६७२.५१६	९७३५.०९	७१.०२	९१६४	४३२.२३७	८१.१०

१. सेवा प्रवाह र उपचार सम्बन्धी गतिविधिहरू:

- प्रयोगशाला सेवा सहित मेडिकल उपचार, गायनोकोलोजी उपचार, मेजर/माईनर सर्जरी सेवा तथा ७ वटा पशु सेवा केन्द्रहरूबाट नियमित सेवा प्रवाह ।
- मन्थली बजार क्षेत्रमा ४०+ घाइते/बिरामी सामुदायिक कुकुरहरूको उपचार ।
- रेबिज रोग नियन्त्रण अन्तर्गत ४०० वटा पाल्तु कुकुर र बिरालोलाई निःशुल्क रेबिज खोप, सप्ताहव्यापी कार्यक्रमद्वारा (२०८१/०६/०९ – २०८१/०६/१५) ।
- २०२८ गाई/भैँसी/बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान गरी नश्ल सुधार ।

२. रोग नियन्त्रण र खोप कार्यक्रमहरू:

- लम्पी स्किन डिजिज, खोरेत, PPR विरुद्ध ३५,७०० पशुहरूमा निःशुल्क खोप, पशु सेवा कार्यालय सिन्धुलीको सहकार्यमा ।
- रेबिज उन्मूलन तथा कुकुर बन्ध्याकरण कार्यक्रमद्वारा २५३ सामुदायिक छाडा कुकुरहरूमा स्थायी बन्ध्याकरण र खोप सेवा (मन्थली-१ र १४ मा) ।
- ४,५१६ पशुपन्छीहरूमा परजीवी नियन्त्रण औषधि वितरण (एकीकृत घुम्ती सेवा शिविर मार्फत, मन्थली-७ र ३ मा) ।

३. औषधि र सामग्री व्यवस्थापन:

- पशु सेवा केन्द्रहरूका लागि आवश्यक ७७ प्रकारका औषधि, खोप र सामग्रीहरू सार्वजनिक शिलबन्दी प्रस्तावबाट खरिद गरी वितरण ।

४. दुध उत्पादन तथा अनुदान कार्यक्रम:

- ८३९ जना कृषकहरूलाई रु. २६,३३,५३६.७३ बराबरको दुध अनुदान (१०,०८,८१४.६८ लिटर दुध) ६ वटा बैंकमार्फत प्रत्यक्ष खातामा भुक्तानी ।
- गाईपालन प्रवर्द्धन अन्तर्गत “एक वडा एक कृषि उत्पादन कार्यक्रम” मन्थली-१ मा लागू:
 - कुल लागत: रु. ६६,६७,००० (पशु सेवा कार्यालय, नगर र सहकारीको साझेदारी)
 - २७ वटा उन्नत गाई खरिद र आधुनिक गाईगोठ निर्माण

५. निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविरहरू:

- HEIFER परियोजनामार्फत ३ वटा वडामा (३, ७, १३) निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर सम्पन्न ।
- १४ वटै वडामा रहेका समूहहरूलाई ३४ वटा उन्नत नश्लका प्रजनन योग्य बोका र १३५ वटा बाख्राहरू वितरण ।

६. प्रदर्शनी तथा सम्मान कार्यक्रम:

- मिति २०८१/०९/१६ र १७ मा जिल्ला समन्वय समितिको परिसरमा आयोजना गरिएको कृषि तथा लघुउद्योग प्रदर्शनी मेलामा १० वटा स्टल राखी पशुजन्य उत्पादनहरूको प्रदर्शन ।
- २ वटा विधामा उत्कृष्ट कृषक तथा व्यवसायीहरूलाई पुरस्कार वितरण ।

मन्थली नगरपालिकाको पशु सेवा शाखाले यो आर्थिक वर्षमा सङ्क्रामक रोग नियन्त्रण, उत्पादन वृद्धिमा टेवा, आधुनिक पशुपालन प्रणाली प्रवर्द्धन, सामुदायिक सचेतना, अनुदान तथा सेवा पहुँच विस्तार गरी स्थानीय कृषकहरूको आयस्तर वृद्धि र नगरलाई दुध उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउने दिशातर्फ ठोस पाइला चालेको छ।

२.४.३ उद्योग तथा वाणिज्य

राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रको योगदान महत्वपूर्ण रहेको छ। स्थानीय स्रोत एवम सीपको उपयोग गरी लघु तथा घरेलु उद्योग व्यवसाय स्थापना र सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाई सन्तुलित विकासमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउँदै जानु पर्दछ। यस नगरको सम्पूर्ण वडामा यातायात विधुत सञ्चार जस्ता सुविधा पुगेसँगै उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्न सहज भएको छ। हाल ५ लाख सम्म पुँजी भएको उद्योग व्यवसाय दर्ता प्रक्रिया यस नगरपालिकामा हुने व्यवस्था रहेको छ। यस नगरपालिकाले उद्यमीलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि विभिन्न सहयोग र अनुदान रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ। युवा उद्यमका लागि युवा समूह एंव फर्मलाई रु पाँच लाखसम्म विना धितो विना व्याज ५ वर्ष भित्र भुक्तान गर्ने गरी वर्षमा तीन वटा समूहलाई उपलब्ध गराउने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरी हाल सम्म ६ वटा युवा समूहलाई ऋण परिचालन गरिसकेको छ। यस कार्यक्रमबाट लाभान्वित युवा समूह एंव फर्महरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छ। यहाँ कृषि जडिबुटी तथा स्थानीय सीपमा आधारित उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रको विकास मार्फत स्थानीय नागरिकलाई रोजगार र स्व-रोजगारको अवसर सृजना गर्दै समग्र नगरको विकासमा ध्यान दिन आवश्यक रहेको छ।

२.४.४ सहकारी

आर्थिक विकासमा सार्वजनिक र निजी क्षेत्र जस्तै सहकारी क्षेत्र पनि एउटा स्तम्भ हो। सार्वजनिक, सहकारी र निजी क्षेत्रको प्रकृति र सीमितताका कारण उपस्थिति नरहने क्षेत्रमा पनि विस्तार भएर समुदायमा बचत गर्ने बानीको विकास मार्फत पुँजी निमार्णमा सहयोग गरी स्थानीय श्रम, सीप र पुँजीको अधिकतम परिचालन मार्फत स्थानीय स्तरमा रोजगारी तथा स्वरोजगारीको अवसर सृजना गरी गरिवी न्युनीकरणमा सहयोग गर्दछ। मन्थली नगरपालिकाले आफ्नो नियमन क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने सहकारी संस्थाहरूको मन्थली नगरपालिकाको सहकारी ऐन २०७५ बमोजिम सहकारी दर्ता, एकीकरण, सूचीकृत र खारेजीका काम गर्दै आएको छ। सहकारी डिभिजन कार्यालय दोलखाबाट प्राप्त अभिलेख अनुसार यस नगरपालिकामा ११० वटा सहकारी संस्थाहरू सञ्चालनमा रहेको देखिए पनि COPOMIS मा भने ८४ वटा दर्ता भएका छन्। यसबाट प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी प्राप्त गरेका छन भने बचत तथा ऋण मार्फत वित्तीय सेवा उपलब्ध गराई सदस्यहरूलाई आय आर्जनका क्रियाकलापमा परिचालन भएका छन। कृषि सहकारीका सदस्यहरूलाई कृषि आधुनिकीकरणका लागि आवश्यक यन्त्र उपकरण, मल बिउ विषादी किटनाशक औषधि जस्ता कुराहरू उपलब्ध गराएर सहयोग गर्दै आईरहेको छ। आगामी दिनमा सहकारीको विकासका लागि नगरपालिकाले आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरी सहकारीका कार्यलाई व्यवस्थित गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ। खारेजी र एकीकृत गर्ने कार्यलाई पनि जोड दिनु पर्ने देखिएको छ।

क्र स	प्रकृति/ किसिम	हस्तान्तरित भइ आएको संख्या	COPOMIS मा दर्ता भएको	कैफियत
१	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	५८	४०	
२	कृषि सहकारी	४५	३२	
३	संचार सहकारी	०	१	
४	जुनार सहकारी	०	०	
५	साना किसान कृषि	०	२	
६	उपभोक्ता सहकारी	०	०	

२.४.५

क्र स	प्रकृति/ किसिम	हस्तान्तरित भइ आएको संख्या	COPOMIS मा दर्ता भएको	कैफियत
७	बहुउद्देश्य सहकारी	६	५	
८	सहकारी संघ	०	०	
९	पर्यटन सहकारी	१	०	
१०	तरकारी तथा फलफुल सहकारी	०	२	
११	जलविद्युत सहकारी	०	०	
१२	चिया सहकारी	०	१	
१३	दुध सहकारी	०	१	
	जम्मा	११०	८४	

पर्यटन

नेपाल प्राकृतिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, धार्मिक दृष्टिले पर्यटनको सम्भावना बोकेको देश हो। नेपालमा पर्यटनका परम्परागत क्षेत्रहरू पर्वतारोहण पदयात्रा धार्मिक तीर्थाटन आदि बाहेक पछिल्लो समय विस्तारको क्रममा रहेको पर्या-पर्यटन, ग्रामिण पर्यटन, साहसिक पर्यटन, कृषि पर्यटन र सांस्कृतिक पर्यटनको सम्भावना रहेको छ। मौलिक पहिचानका उद्यमको विकास तथा पर्यटकीय क्रियाकलापहरू मार्फत प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी सृजना हुन्छ। यस नगरपालिकामा पनि पर्यटकलाई आकर्षण गर्न सक्ने प्राकृतिक सम्पदा सांस्कृतिक सम्पदा तथा धार्मिक सम्पदाहरू निम्नानुसार रहेका छन्। नगरको पहिचानको रूपमा रहेको प्राकृतिक, सांस्कृतिक, धार्मिक सम्पदाहरूको संरक्षण र जगेर्ना गर्दै पर्यटन क्षेत्रको विकासमा आवश्यक ध्यान दिनु अपरिहार्य भएको छ।

प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक र ऐतिहासिक सम्पदाहरू

क्रस	विवरण	पर्यटकीय क्षेत्र	अवस्थिति
१	प्राकृतिक सम्पदा	रणजोर खोलाको शिरमा रहेको घ्याप्चेको पहिरो	मन्थली न.पा.४, गैहाथोक
		फुलासी पोखरी	मन्थली न.पा.१४, फुलासी
		तामाकोशी नदी	
२	धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा	नागकन्या मन्दिर	मन्थली न.पा.१, हाटेचौर
		निलकण्ठेश्वर महादेव मन्दिर	मन्थली न.पा.२, कठजोर
		ऐराम्बासको देवि मन्दिर	मन्थली न.पा.३, ऐराम्बास
		थानापती मन्दिर	मन्थली न.पा.५, मचावारी
		ढिकुरे मन्दिर	मन्थली न.पा.७, भटौली
		भिमसेन मन्दिर	मन्थली न.पा.८, चिसापानी
		बाहुनचुरा बैह्रा महादेव/ थानापति मन्दिर	मन्थली न.पा.९, बाहुनचुरा
		खाँडादेवी मन्दिर	मन्थली न.पा. १२,
		गुम्वाहरू	मन्थली न पा ११ र १४
३	ऐतिहासिक सम्पदा	चिसापानी गढी	मन्थली न.पा.८, चिसापानी
		तिल्केस्थान गढी	मन्थली न.पा.६, भलुवाजोर
		तिनलाल पार्क	मन्थली न.पा. १, हाटेचौर
४	कृषि पर्यटन	भोटनागी चिया	मन्थली न.पा. १४

क्रस	विवरण	पर्यटकीय क्षेत्र	अवस्थिति
		जुनार/मुन्तला क्षेत्र	मन्थली न.पा. ४, १३ र १४
		किवि	मन्थली न.पा. १३ र १४

पर्यटन सम्बन्धी आ व २०८१/०८२ मा भएका कार्यक्रमहरू

क्र स	क्रियाकलाप	विनियोजित बजेट (रु हजार)	खर्च रकम (रु हजार)	खर्च प्रतिशत	कैफियत
१	होडिङ्ग बोर्ड	१००	९८.८७५	९९	
२	पुस्तक प्रकाशन	१५०	१४९.९९८	१००	
३	सरोकारवालाहरूको समन्वय बैठक तथा कार्यक्रम	१००	२९.४४	२९	
	जम्मा	३५०	२७८.३१३	७६	

२.५ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

२.५.१ विपद् व्यवस्थापन

“विपद्” भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैर प्राकृतिक विपद् सम्झनु पर्छ। विशेषगरी “प्राकृतिक विपद्” को रूपमा हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो तथा भू-स्खलन, डुबान, खडेरी, आँधी, हुरी बतास, शीतलहर, तातो हावाको लहर, चट्याङ्ग, भूकम्प, ज्वालामुखी बिस्फोट, डढेलो वा यस्तै अन्य प्राकृतिक विपद्बाट उत्पन्न जुनसुकै विपद् सम्झनु पर्छ। त्यस्तै “गैरप्राकृतिक विपद्” को रूपमा महामारी, अनिकाल, डढेलो, कटी वा सूक्ष्म जिवानु आतङ्क, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फ्लू, प्यान्डामिक फ्लू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी, हवाई, सडक, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्याँस, रसायन वा विकिरण चुहावट, ग्याँस विस्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैरप्राकृतिक विपद्बाट उत्पन्न विपद् सम्झनु पर्छ।

यस नगरपालिका भित्र हुने आगलागी, डढेलो, बाढी पहिरो, भूकम्प, चट्याङ्क जस्ता महत्वपूर्ण विपद्हरू हुन। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ संग नवाझिने गरी यस मन्थली नगरले कानुन बनाइ विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्य गरिरहेको छ। यस नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापनका लागि वारुणयन्त्र, व्याकलोडर, एम्बुलेन्स, शव वाहन जस्ता सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राखिएको छ। विपद् व्यवस्थापनको लागि प्रकोप व्यवस्थापन कोषको रूपमा रु.७० लाखको व्यवस्था गरिएको छ। विपद्को समयमा भएका स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गर्न छिमेकी पालिकाहरूसँग MoU गरी प्रभावकारी व्यवस्थापनमा जोड दिएको छ।

२.५.२ फोहोर मैला व्यवस्थापन

फोहरमैलालाई स्रोतमा न्यूनीकरण, पुनः प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी फोहरमैलाको व्यवस्थित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा फोहरमैलाबाट जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्नका लागि फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०६८ का आधारमा नगरले कार्यविधि निर्माण गरी सोको आधारमा कार्यहरू गरिरहेको छ।

“स्वस्थ शहर, हाम्रो रहर” भन्ने मुल आदर्श वाक्यका साथ फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न नीतिहरू अवलम्बन गरिएको छ। विशेषगरी मन्थली बजारलाई धुलो र हिलो रहित बनाउने, सरसफाई अभियानमा टोल सुधार समितिलाई क्रियाशील बनाउने, फोहोर व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल्ड

साइटको निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाउने जस्ता नीतिहरु निर्धारण गरिएका छन् । अधिकांश नीतिहरु कार्यान्वयनमा आए पनि ल्याण्डफिल्ड साइटको व्यवस्थापन नहुँदा घर घरबाट निस्कने फोहोरहरुको व्यवस्थापनमा समस्या भएको देखिन्छ । फोहोर मैला व्यवस्थापनको कार्य नगरको लागि पहिलो प्राथमिकतामा पर्नु पर्ने अपरिहार्य रहेको छ ।

२.६ विधेयक समिति

२.६.१ कानून तथा न्याय

नेपालको संविधानको धारा २१७ मा प्रत्येक नगरपालिकामा नगर उपप्रमुखको संयोजकत्वमा र प्रत्येक नगरपालिका/गाँउपालिकामा नगर उपप्रमुख/उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय न्यायिक समिति गठन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि दफा ५३ सम्म न्यायिक समितिले गर्ने न्यायिक कार्यको बारेमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको छ ।

नेपालका प्रचलित यिनै कानूनको अधिनमा रहेर स्थानीय पालिकाहरुले न्यायिक समितिको कार्य सम्पादनका लागि आफैले ऐन नियमहरु बनाउन सक्नेछन् । मन्थली नगरपालिकाले पनि न्यायिक समितिको कार्य सम्पादनका लागि न्यायिक समितिको कार्यविधि ऐन, २०७४ जारी गरिसकेको छ ।

न्यायिक समितिलाई शुरु अदालतले मुद्दा हेर्ने सरहको कार्यविधिहरु जस्तै उजुरी दर्ता गर्ने, म्याद जारी गर्ने, लिखित जवाफ दर्ता गर्ने, साक्षी प्रमाण बुझ्ने, मिलापत्र गराउने, निर्णय दिन, निर्णय कार्यान्वयन गराउने, अल्पकालीन आदेश जारी गर्ने, सम्पति बैंक खाता रोक्का गराउने जस्ता कार्यविधिगत अधिकार छन् । तर न्यायिक समितिले सबै किसिमका उजुरी भने हेर्ने सक्ने अवस्था विद्यमान ऐनमा छैन । सामान्य खाले घरायसी विवाद, साँध सीमाना विवाद, पानी मुहानको विवाद, कुलो विवाद, ज्याला सम्बन्धी विवाद, पशु चौपाया, भरण पोषण, सामान्य कुटपिट, गाली बेइज्जती लगायतका देवानी प्रकृतिका मुद्दा हेर्ने अधिकार न्यायिक समितिलाई छ । यस बाहेकका प्रचलित कानून वमोजिम मिलापत्र गराउन मिल्ने देवानी मुद्दा र एक वर्षसम्म कैद सजाय हुन सक्ने फौजदारी मुद्दा न्यायिक समितिले हेर्ने मिल्दछ ।

न्यायिक समितिलाई निर्णय वा फैसला नै गराउन सक्ने र मिलापत्र मात्र गराउन सक्ने गरी दुई प्रकारका न्यायिक अधिकार रहेको छ । यिनै कानुनी प्रावधानमा रहेर मन्थली नगरपालिकामा गठित न्यायिक समितिले कार्य गर्दै आइरहेको छ ।

त्यसैगरी नगरपालिकाको न्यायिक समितिको काममा सहयोग गर्न एवं नगरपालिकाका लागि आवश्यक ऐन कानून निर्माण तथा परिमार्जन, नगरपालिकाबाट सम्पादन हुने कार्यसम्पादनमा कानुनी राय परामर्श प्रदान गर्न, नगरपालिकाका विरुद्ध विभिन्न निकायमा पर्न सक्ने उजुरीको प्रतिवाद गर्न, कानून शाखाको व्यवस्था गरिएको छ । आ.व. २०७७/०७८ मा नगरपालिकाबाट कार्यविधि एवं निर्देशिकाहरु जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ र हालसम्म निर्माण भएको ऐन नियम कार्यविधि र निर्देशिकाहरुको विवरण अनुसूची ११ मा समावेश गरिएको छ । आ व २०७८/०७९ देखि २०८१/०८२ सम्म न्यायिक समितिमा परेको उजुरी र फछौटको अवस्था निम्न वमोजिम रहेको छ ।

न्यायिक समितिको उजुरी र फछौटको अवस्था

क्र स	विवरण	आ व २०७८/०७९	आ व २०७९/०८०	आ व २०८०/०८१	आ व २०८१/०८२	कैफियत
१	दर्ता संख्या	३४	४८	४४	२९	
क	गत आ वको जिम्मेवारी सरेको	४	६	९	१५	
ख	चालु आ व मा दर्ता	३०	४२	३५	१४	
२	फछौट संख्या	२९	३५	३१	२२	
३	कारवाहीको प्रक्रियामा रहेको उजुरी संख्या	५	५	१३	७	
४	सिफारिस	०	०	०	०	

५	पक्ष सम्पर्कमा नरहेको उजुरी संख्या	०	०	०	०	
---	------------------------------------	---	---	---	---	--

आ.ब. २०८१/०८२ को वार्षिक विनियोजित बजेटको अवस्था

सि.न	बजेटको स्रोत	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति
१	संघीय	०	०	०
२	प्रदेश	०	०	०
३	स्थानीय	२००००००	११८५८९०	५९.२९ प्रतिशत
	जम्मा	२,००,०००	११८५८९०	५९.२९ प्रतिशत

कार्यक्रम/ क्रियाकलापगत प्रगति

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	विनियोजित रकम	खर्च	कैफियत
१	स्थानीय तहमा कानून निर्माण सचेतिकरण	२४५०००	२५०००	
२	न्यायिक समिति बैठक इजलाश र अनुगमन	२०००००	१९९०००	
३	न्यायिक समिति विधेयक समिति र विधायन समिति क्षमता विकास र तथा असल अभ्यास अनुशरण कार्यक्रम	२०००००	२०००००	
४	मेलमिलापकर्ता प्रोत्साहन कार्यक्रम	३०००००	७९५००	
५	बडास्तरमा कानूनी परामर्श तथा साक्षरता कार्यक्रम	२०००००	२०००००	
६	ऐन कानून निर्माणका लागि सरोकारवाला बैठक	५०००००	१५००००	
७	अन्तरपालिका न्यायिक समिति बैठक	१०००००	४०००००	
८	राजपत्र/कानूनी सँगालो प्रकाशन	३०००००	२४९१४०	
९	उपमेयर असहाय महिला कार्यक्रम	३०००००	१०००००	
१०	विधायन विधेयक समिति बैठक	७५०००	७५०००	
	न्यायिक अर्धन्यायिक निकाय समन्वय बैठक	३०००००	३२५०००	
	जम्मा	२००००००	११८५८९०	

२.७ परियोजना

२.७.१ रोजगार सेवा केन्द्र

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम वेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारको अवसर सृजना गरि नागरिकको जीवनस्तर माथि उकास्न संचालन गरिएको कार्यक्रम हो । यसमा वेरोजगार व्यक्तिहरूको तथ्यांक संकलन गरी नागरिकलाई रोजगारका कार्यक्रमहरूमा समावेश गरिएको छ । यस नगरपालिकाको पुर्वाधार विकास कार्यक्रम अन्तर्गत सडक मर्मत तथा स्तरोन्नति (सोलिङ्ग, ब्याक कटिङ्ग, सुख्खा गारो, नाला निर्माण आदि) आयोजना सञ्चालन गरी जनतालाई रोजगारी प्रदान गरिएको

छ। रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा सूचीकृत ४७६ (३१२ पुरुष र १६४ महिला) बेरोजगार व्यक्तिहरु मध्ये ८२ जनाले औषत ६८.४ दिन रोजगारी प्राप्त गरेका थिए।

आ.व ०८१/०८२ मा कार्यक्रमको

बजेट (रु. हजारमा)

क्र.स	विवरण	संघीय	प्रदेश	आन्तिक स्रोत	जम्मा
१	वार्षिक बजेट	८४५५०००	-	१५००००	८६,०५,०००/-
२	वार्षिक खर्च	७०६०७३७	-		७०,६०,७३७/-
३	वार्षिक प्रगति प्रतिशत	८३.५%	-		८२.०५%

क्र.स	कार्यक्रम	प्रगतिको अवस्था
१	रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा कूल सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुको संख्या	७१८ (पुरुष ४०३ महिला ३१६)
२	नेपाल सरकारबाट प्राप्त शसर्त अनुदान	४८,१६,०००
३	कार्यस्थलमा आधारित सीप/क्षमता विकास तालिम तथा जीवन उपयोगी तालिममा सहभागी संख्या	४० (पुरुष २२ महिला १८)
४	सम्पन्न आयोजना संख्या	११
५	रोजगारी प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या	१३३ (पुरुष ८६ महिला ४७)

गत आ. व. २०८१/०८२ मा कार्यान्वयन भएका आयोजना तथा उपभोक्ता समिति

बजेट (रु. हजारमा)

वडा नं	आयोजना	वार्षिक बजेट	भौतिक प्रगति	वित्तीय प्रगति
२	डिही सिखरकटेरि भुजेलटोल कठजोर सडक स्तरोन्नती	२७७०००	१००	९९.६
३	ठुलिमदो राताटार कालिका आ.वि. जाने सडक सोलिडा	२७७०००	१००	१००
४	नवनिर्मित वडा कार्यालय भवन जाने सडक स्तरोन्नती	२९७०००	१००	९३.९४
६	सिउरीवारी हुँदै करमबोट देखि डाँडाखर्क सम्म जाने गोरेटोबाटो निर्माण योजना।	२३००००	१००	१००
८	साविक विभिन्न वडाको सडक स्तरोन्नती (घैयावारी, खहरे खोला, धारपानी, आँपखोला, खत्रीटोल)। (प्र.म. रोजगार र वडाको वजेट सिलिङ बाट लागत साझेदारीमा गरिएको योजना)	५,९७,०००/- (२,९७,००० + ३,००,०००)	१००	१००

वडा नं	आयोजना	बार्षिक बजेट	भौतिक प्रगती	वित्तीय प्रगती
९	बाटोघर समिबोट हुँदै सल्लेनी बरबोट चौरसम्म सोलिड कार्य।	२४७०००	१००	९८.५६
१०	माहादेवटार ढले पिपलबोट सरस्वती मा.वि. बोहोरागाउँ पोखरीडाँडा सडक स्तरोन्नती।	२६१०००	१००	१००
११	साँवडाँडा पेटासी तामाकोशी वालविकास केन्द्र गोरेटोबाटो मर्मत	२६१०००	१००	१००
१२	मुखियाटोल कोलचौरी गोरेटो बाटो सुधार तथा खोलाखर्क साउनेपानी मुल सडक मर्मत सुधार।	२,४७,०००/-	१००	९९.१८
११	फुलासी जिरोकिलो देखी फुलासी हरिसिद्धिसम्म नाला सरसफाई।	२,६१,०००/-	१००	१००
१२	साविक ६ नं. वडा मगर टोलमा सडक स्तरोन्नती।	२,४७,०००/-	१००	१००

स्थान	भौतिक प्रगति विवरण/ क्रियाकलाप					
	सोलिड (मि.)	गोरेटो बाटो (मि.)	मुख्या पर्खाल (घ.मि.)	मुख्या सिँडी (सङ्ख्या)	अर्थन नाला (मि.)	ग्याबियन जालि (सङ्ख्या)
वडा नं. २	१६२					
वडा नं. ३	१२०				७२	
वडा नं. ४	१३२					
वडा नं. ५			२९			
वडा नं. ६		२७६				
वडा नं. ७			८९.४			
वडा नं. ८	५१	१९	३०			६९
वडा नं. ९	१२३					
वडा नं. १०	१३९					
वडा नं. ११		९८८	४४			७
वडा नं. १२	८९	४१५	१७			
वडा नं. १३			३२		२,७८०	
वडा नं. १४	१२४				५३	

कूल जम्मा	१४० मि.	१,६९८ मि.	२४१.४ घ.मि.		२,९०५ मि.	७६
-----------	---------	-----------	-------------	--	-----------	----

रोजगार सेवा केन्द्रबाट सञ्चालित अन्य कार्यक्रमहरू

१. “श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान” कार्यक्रम अन्तर्गत वार्षिक रुपमा गरिने बेरोजगार व्यक्तिहरूको निवेदन संकलन सम्बन्धि कार्य : आ.व २०८२/०८३ को लागि EMIS मा ७२१ (पुरुष ३९९ र महिला ३२२) जना बेरोजगार व्यक्तिहरूको सूचिकरण भएको ।
२. वैदेशिक रोजगार बोर्डको आर्थिक सहयोग तथा मन्थली न.पा. को रोजगार सेवा केन्द्रको समन्वयमा वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका, जान चाहने र वैदेशिक रोजगारमा रहेका व्यक्तिको परिवारको सदस्यहरूका लागि तालिम प्रदायक संस्थाबाट ५ विषयमा एक महिना सम्मको तालिम सञ्चालन भई २०० जना व्यक्तिहरू लाभान्वित हुनुभएको ।
३. वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकहरूको श्रम स्वीकृति तथा पुनःश्रम स्वीकृति सम्बन्धि कार्य : आ.व २०८१/०८२ मा वैदेशिक रोजगारीमा जाने ३७ जना श्रमिकहरूको पुनःश्रम स्वीकृति सम्बन्धि कार्य गरिएको ।
४. प्रदेश मन्त्रालय बाट माग भए बमोजिम महिला चालक उत्पादन सम्बन्धि तालिम : रोजगार सेवा केन्द्रबाट १० जना महिलाको सिफारिस पठाइएकोमा प्राथमिकताको आधारमा प्रशिक्षार्थी महिलाहरू ड्राईभिङ तालिम प्राप्त गरि लाभान्वित हुनुभएको ।
५. कल्याणकारी सेवा : वैदेशिक रोजगारका क्रममा मृत्यु भएका श्रमिकको सन्ततीले पाउने छात्रवृत्ति सहायताको लागि ९ जना छात्रछात्राको सिफारिस गरि वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालयमा पठाइएको छ । वैदेशिक रोजगारकै क्रममा कतारमा गम्भीर रोगबाट मृत्यु भएका एक जना श्रमिकको परिवारले क्षतिपूर्ति स्वरूप पाउने रु.१०,००,००० उपलब्ध गराउन बोर्ड सचिवालयमा सिफारिस गरि पठाइएको छ ।

२.७.२ सामी रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम

स्वीस सरकार र नेपाल सरकारबीच २०७५ भाद्र २० गते सम्पन्न सम्झौता अनुसार आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ आश्विन देखि २०८१/०८२ को असार मसान्तसम्मका लागि परियोजनाको तेश्रो चरणको रुपमा श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको नीतिगत निर्देशनमा सुरक्षित आप्रवासन (सामी कार्यक्रम) कार्यक्रम सञ्चालन भईरहेको छ । स्वीस विकास सहयोग नियोगबाट कार्यक्रम सम्झौता अनुरूप रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालनार्थ आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छ र यस कार्यक्रमका लागि सामी/हेल्भेटास स्वीस इन्टरकोअपरेसन नेपालले प्राविधिक सहयोगी संस्थाको रुपमा काम गरिरहेको छ । यस कार्यक्रमले विशेषतः वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने महिला तथा पुरुषहरूलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचनामा पहुँच, न्यायमा पहुँच र सीपमा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने मूल उद्देश्यका साथ कार्यक्रम सञ्चालन भईरहेको छ । स्वदेशमा नै रोजगारी गरौं, वैदेशिक रोजगारीमा जाने नै भए सीप सिकेर, सुचना लिएर मात्रै जाऔं भन्ने मुल मर्मका साथ यस मन्थली नगरपालिकामा श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयमार्फत उपलब्ध सशर्त अनुदान र नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा रहेका छन् ।

यस केन्द्रले बिशेषगरी वैदेशिक रोजगारीका लागि खाडी मुलुक (कतार, साउदी अरेबिया, बहराईन, ओमन, यु.ए.ई र कुवेत) र मलेसिया जान चाहने यूवाहरूलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी निःशुल्क सूचना तथा परामर्श दिने, सीप सिकेर कामका लागि बिदेश जान चाहनेहरूलाई निःशुल्क सीप तालिमका लागि रिफर गर्ने, वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा स्वदेश तथा बिदेशमा समस्यामा परेका व्यक्तिहरूलाई न्यायका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने, गन्तव्य मुलुकमा सम्झौता अनुसारको काम, तलब र सेवा नपाएका श्रमिकहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्ने, वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा मृत्यु वा अंगभंगभई स्वदेश झिकाउन आवश्यक सहयोग गर्ने, पीडितको परिवारहरूलाई आर्थिक सहायताका लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने कार्यहरू गर्दै आईरहेको छ । साथै वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित ठगी, जालसाँजी, र अन्य प्रकृतिका उजुरीहरूमा आवश्यकता र औचित्य हेरी जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय र स्थानीय तहहरूसँग आवश्यक समन्वय गरी नियमित कार्यहरू सञ्चालन गरिरहेको छ ।

जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा सञ्चालित सूचना केन्द्र नै यस कार्यक्रमको प्रमुख मेरुदण्ड हो । बिशेषगरी वैदेशिक रोजगारीमा जाने सोच बनाएका तर ठगी तथा अन्य समस्यामा पर्न सक्ने उच्च जोखिम भएका महिला तथा पुरुषहरूलाई यस केन्द्रले आवश्यकता अनुसारको सूचना तथा परामर्श सेवा दिने गरिएको छ । जस अन्तर्गत आ.ब.२०८१/०८२ मा आप्रवासी स्रोतकेन्द्र मार्फत निम्न बमोजिमको क्रियाकलापहरू भएको छ ।

१. **सूचना तथा परामर्श :** जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा अवस्थित सूचना केन्द्रबाट १ पटक सूचना तथा परामर्श प्राप्त गरेका ४३१७ जना मध्ये १० प्रतिशत वा ५०४ जनालाई फोन फलोअप गर्दा देखिएको नतिजा :

- बिदेश गएका ३३ जना

- ३३ जना मध्ये घरमा कागजात छाड्ने २७ जना
 - ३३ जना मध्ये बागेनिड गरेर रकम घटाउने १९ जना
 - ५०४ जना मध्ये मध्ये बिदेश नजाने निर्णय गरेका १९ जना
 - ५०४ जना मध्ये जाने प्रकृत्यामा असफल भएके २१ जना
२. **समुदायमा गहण अभिमुखिकरण:** १४ वटा वडाका बिभिन्न वस्तिहरुमा रहेका ६७२ जना मानिसहरुले हालको बैदेशिक रोजगारीले पारेको नकरात्मक प्रभाव र सुरक्षित रुपमा बैदेशिक रोजगारीमा जाने प्रकृत्या र बिधिबारे जानकारी प्राप्त गरेका छन ।
३. **न्यायमा पहुँच:**
- बिभिन्न गन्तव्य मूलुकमा मृत्यु भएका ८ (मन्थली वडा न १३ को १ जना) वटा सब समयमानै नेपाल ल्याउन सहयोग गरिएको छ । साथै ति परिवारले पाउने क्षतीपूर्ती र बिमा बापतको रकमका लागि सूचना केन्द्रले आवश्यक सहजिकरण र संकलित कागजातहरु सम्बन्धित पालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रमार्फत बैदेशिक रोजगार बोर्डमा अनलाइन सिष्टमबाट Submit गरि रकम रु ९३,७५००० प्राप्त गरेका छन ।
 - बिदेशमा घाईते भएका ३ जना कामदारका लागि बैदेशिक रोजगार बोर्ड र बिमा मा आवश्यक सहजिकरण गरी रु ४,६६००० प्राप्त गरेका छन ।
 - बिदेशमा अलपत्र परेका ४ जनालाई आवश्यक सहजिकरण गरी नेपाल ल्याईएको छ ।
 - बैदेशिक रोजगारीमा रहेको परिवारको १ जना सदस्यलाई बोर्डबाट उपचार खर्च दिलाउन सहजिकरण गरिएको छ ।
 - बैदेशिक रोजगारीका शिलशिलामा ठगीमा परेका ६ (मन्थली वडा न ४ को २ जना) जनालाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बैदेशिक रोजगार बिभाग र जिल्ला प्रहरी कार्यालयसँगको समन्वयमा रु ७४५००० फिर्ता गराईएको छ ।
४. **बित्तिय साक्षरता कार्यक्रम:** समुदाय स्तर र बिद्यालयका छात्र छात्रा गरी कूल २७७ जनालाई बिभिन्न अवधिको बित्तिय साक्षरता सम्बन्धी कक्षाहरु सन्चालन गरिएको छ जसबाट मानिसहरुले दैनिक फजुल खर्च घटाउदै बचत गर्ने, पारिवारिक योजना बनाउने, घर खर्च धान्नका लागि साना साना व्यवसायहरु गर्ने बालबालिकाहरुलाई बिशेष ख्याल गर्ने, पारिवारिक झैझगडाहरु नगर्ने, सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गर्ने जस्ता बानीहरुमा सुधार भएको पाईन्छ । (वडा न १, ३, ४, ६, ८, १३ र १४)
५. **मनोसामाजिक परामर्श सेवा:** मनोसामाजिक परामर्श सेवा भन्नाले व्यक्तिको मानसिक, सामाजिक, भावनात्मक अवस्था बुझेर आवश्यक परामर्श, सहारा, मार्गदर्शन र सहयोग प्रदान गर्ने प्रक्रिया लाई जनाउँछ। यो सेवा बिशेष गरी तनाव, डिप्रेसन, पारिवारिक समस्या, हिंसा, लज/अपराधबोध, आत्मग्लानि, व्यवहारिक समस्या आदि भोगिरहेका व्यक्तिहरुलाई लक्षित गरी प्रदान गरिन्छ । बिद्यालयमा किशोर/किशोरी लक्षित मनोसामाजिक सत्र, लैंगिक हिंसा पीडितहरुका लागि परामर्श, मानसिक तनावमा रहेका व्यक्तिहरुलाई सहयोग, आत्महत्या रोकथाम तथा संकट व्यवस्थापन, लत/नशा ग्रसितहरुलाई पुनर्स्थापना सहयोग र पारिवारिक, दाम्पत्य, यौनिक तथा व्यवहारिक समस्यामा परामर्श जस्ता सेवाहरु प्रदान गरिदै आईरहेको छ ।
- हाल सम्म मन्थली नगपालिका बाट ९ जना (वडा न १३ मा ४ जना, वडा न ४ मा ३ जना, वडा न १ मा १ जना वडा न ७ मा १ जना) लाई नियमित मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गरी उनीहरुको व्यवहारमा सुधार ल्याउन सफल भएको छ । अन्य कार्यक्रमहरुमा ५ वटा माध्यमिक बिद्यालय (वडा न १, ४, ५, ७, ८) वडा नं. का २९२ जना बिद्यार्थीहरुलाई मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिमुखिकरण गरिएको छ ।
- २०८२ श्रावणबाट मनोसामाजिक परामर्श सेवा मन्थली अस्पताल मार्फत सेवाग्राहीलाई सेवा दिने गरी व्यवस्थापन गरिएको छ ।

२.७.३ सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढीकरण आयोजना

सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढीकरण आयोजना मन्थली नगरपालिकामा वि.स. २०७६ साल मंसिर देखि सन्चालन भएको आयोजना हो । नेपालको ७५३ वटा स्थानीय तहमा सन्चालन भएको यस आयोजनाको मुख्य उदेश्य सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण व्यवस्थित गर्ने तथा व्यक्तिगत घटना दर्ताको विस्तार गर्ने रहेको छ । यस कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गर्न सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सन्चालन कार्यविधि, २०७५ जारी गरी सबै स्थानीय तहहरुले सम्पूर्ण लाभग्राहीहरुको विवरण MIS Online मा प्रविष्ट गर्नुपर्ने कानुन बमोजिम नाम दर्ता, लगतकट्टा र नवीकरण त्रैमासिक र वार्षिक रुपमा गर्नुपर्ने र बैंक मार्फत भत्ता वितरण गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । सो अनुरूपको कार्यहरु हुदै आएको छ । आ.व. २०८१/०८२ मा विनियोजन भएको बजेट निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	विवरण	बजेट	खर्च	प्रगती %
१	संघिय	४९५०००००	४९५०००००	१००%
२	प्रदेश	०	०	०
३	स्थानीय	२०००००	२०००००	९९.३६%
जम्मा		६९५०००	६९३७२५	९९.८१%

क) सामाजिक सुरक्षा भत्ता

यस नगरपालिका भित्र सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त लाभग्राहीहरूको विवरण अध्यावधिक गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउने प्रयासहरू गरिएको छ । नेपाल सरकारको नीति अनुरूप त्रैमासिक रुपमा लाभग्राहीहरूलाई भत्ता उपलब्ध गराउदै आएको छ । लाभग्राहीहरूलाई वडा कार्यालय मार्फत घर घरमा उपलब्ध गराउदै आएकोमा संघीय सरकारको नीति अनुसार यस पालिका भित्र रहेका वैकहरूलाई परिचालन गरी आ.व. २०७७/०७८ देखि वैकिङ्ग प्रणालीमार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने कार्य भएको छ । कुन वैकबाट कुन वडाको वितरण भएको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ । सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने विवरण र खर्चको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ सालमा वितरण गरिएको तथ्याङ्क निम्नानुसार छ ।

२०८१/०८२ मा निकास रकम

वडा नं.	पहिलो त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक		जम्मा
	लाभग्राही संख्या	निकास रकम	लाभग्राही संख्या	निकास रकम	लाभग्राही संख्या	निकास रकम	लाभग्राही संख्या	निकास रकम	
१	२६७	२७६७८९६	२५३	२६५०३८४	२६९	२८०४०२७	२७३	२८३७९१४	११०६०२२१
२	४३०	४२१७५२७	४११	४०११३२२	४३५	४२६४६१३	४४३	४३०४०९१	१६७९७५५३
३	३८९	३८२१७११	३७५	३६८६७१५	४०२	३९४१८९१	४०६	४०१५८०५	१५४६६१२२
४	५११	५१४२४५६	४९१	४९९८११६	५१८	५११६७७५	५१६	५०९४२९५	२०३५१६४२
५	३७७	३३५२०६४	३४३	३०७१५४६	३७९	३३७१३०२	३७४	३३०८०४६	१३१०२९५८
६	४६९	४६२६६४२	४४७	४४०९०४४	४७४	४६७९९१३	४६९	४६७१६४०	१८३८७२३९
७	५८६	५८१९८८८	५४०	५४९८०५४	५९२	५८९२९८७	५८३	५८३२३५४	२३०४३२८३
८	४८७	४७४५२६६	२६२	४६०४३६५	४८९	४७५७९४०	४८५	४७३६३७५	१८८४३९४६
९	४५८	४४६१३२८	४३३	४३००३७७	४६२	४५१२५४१	४४९	४४७५०५४	१७७४९३००
१०	३३७	३६५०१६१	३२०	३४८६१४१	३४०	३६८३३१९	३३७	३६७६७४८	१४४९६३६९
११	४८५	५१४३५७४	४५७	४८९२२८४	४९३	५२०३३३८	४८५	५१२४०२४	२०३६३२२०

१२	३३०	३४७२३०७	३११	३३४९१८४	३३४	३५४७०९१	३३६	३५६७११६	१३९३५६९८
१३	३८०	३८०१७०८	३५२	३५९०३६६	३७८	२७७६७७४	३८१	३७८६९६४	१३९५५८१२
१४	३७३	३७९८४९८	३५०	३५९९९५६	३८२	३८६२३३३	३८१	३८५५२४२	१५११६०२९
जम्मा	५८७९	५८८२६१८७	५५४५	५६१४७८५४	५९४७	५९४१४८४४	५९१८	५९२८५६६८	२३३६७४५५३

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको अवस्था
(आ.व. २०७९/०८० देखि २०८१/०८२ सम्म)

क्र स	कार्यक्रम	आ व २०७९/०८०		आ व २०८०/०८१		आ व २०८१/०८२	
		लाभग्राही	खर्च	लाभग्राही	खर्च	लाभग्राही	खर्च
१	जेष्ठ नागरिक अन्य	३६७७	४३५०८४२७	३७५०	४४६२६४६०	३७९९	४५२२७४१२
२	जेष्ठ नागरिक दलित	२५४	१९९५	२७१	२०९८७४०	२८५	२२४५०४०
३	एकल महिला	४६४	३६८१४६०	४०४	३२१४९४०	३४२	२७१५८६०
४	विधुवा	६५०	५१२५९०६	६८८	५४१४८४६	७४३	५८८१२६०
५	पूर्ण अपाङ्ग क वर्ग	१३४	१५९२०६	१३२	१५६४०८०	९८	११७३०६०
६	आन्तरिक अपाङ्ग ख वर्ग	२७८	१७३५७६२	२६५	१६८७४३५	२२५	१३९४११५
७	बालबालिका संरक्षण	५७२	८६७९६९	४९५	७६६७५८	४२६	६४८९२१
	जम्मा	६०२९	२२७०७२७५७	६००५	५९३७४२५९	५९१८	५९२८५६६८

वडा गत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको अवस्था (आ.व. २०८१/०८२)

वडा नं.	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता		जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)		जेष्ठ नागरिक एकल महिला		विधुवा (आर्थिक सहायता)		क वर्ग		ख वर्ग (आर्थिक सहायता)		दलित बालबालिका		जम्मा	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
१	१८०	२१६००००	७	५५८६०	१६	१२७६८०	४४	३४८४६०	५	५९८५०	१३	७४४८०	८	११५८४	२७३	२८३७९१४
२	२६५	३१३४२२३	२८	२१५४६०	३०	२३९४००	६२	४८६७८०	८	९५७६०	१३	७४४८०	३७	५७९८८	४४३	४३०४०९१
३	२५९	३०७२३३७	१६	१२७६८०	१७	१३५६६०	५३	४१७६२०	११	१३१६७०	११	७०२२४	३९	६०६१४	४०६	४०१५८०५
४	३३०	३८९८८४८	३०	२३४०८०	३२	२५२७००	६८	५२९३४०	३	३५९१०	१३	८२९९२	४०	६०४२५	५१६	५०९४२९५
५	१९०	२२९८६६०	३२	२५५३६०	१०	७९८००	४३	३३७८२०	८	९५७६०	२७	१६६२५९	६४	९४३८७	३७४	३३०८०४६
६	२९४	३५१९९८०	२३	१८३५४०	२४	१९१५२०	६८	५३७३२०	६	७१८२०	१९	११२७८४	३५	५४६७६	४६९	४६७१६४०
७	३७६	४४९७३००	३२	२४४७२०	३१	२४२०६०	५९	४७०८२०	११	१३१६७०	२८	१७४४९६	४६	७१२८८	५८३	५८३२३५४
८	३०५	३६१८४३२	३३	२६३३४०	२८	२२३४४०	४९	३९१०२०	३	३५९१०	२२	१४०४४८	४५	६३७८५	४८५	४७३६३७५
९	२६२	३११००००	२५	१९९५००	३५	२७९३००	८३	६६२३४०	५	५९८५०	१५	९५७६०	२४	३८३०४	४४९	४४७५०५४
१०	२५०	२९६९८३६	०	०	३५	२७९३००	३४	२७१३२०	१०	११९७००	५	३१९२०	३	४६७२	३३७	३६७६७४८

११	३४६	४१०७१०६	१२	९५७६०	२७	२१०१४०	६२	४९४७६०	९	१०७७३०	१३	८२९९२	१६	२५५३६	४८५	५१२४०२४
१२	२४३	२८९१७४२	११	८७७८०	१९	१५१६२०	३१	२४७३८०	७	८३७९०	१४	८७२४८	११	१७५५६	३३६	३५६७११६
१३	२४६	२९३१९८०	२२	१७०२४०	१७	१३५६६०	४३	३३५१६०	५	५९८५०	१८	११०६५६	३०	४३४१८	३८१	३७८६९६४
१४	२५३	३००६९६८	१४	१११७२०	२१	१६७५८०	४४	३५११२०	७	८३७९०	१४	८९३७६	२८	४४६८८	३८१	३८५५२४२
जम्मा	३७९९	४५२२७४१२	२८५	२२४५०४०	३४२	२७१५८६०	७४३	५८८१२६०	९८	११७३०६०	२२५	१३९४११५	४२६	६४८९२१	५९१८	५९२८५६६८

ख) व्यक्तिगत घटना दर्ता

स्थानीय तहहरूबाट सम्पादन गरिने कार्यहरू मध्ये पञ्जीकरण महत्वपूर्ण कार्य हो । आम नागरिकले व्यक्तिगत घटना दर्ता कानुनले तोकेको ३५ दिन भित्र गर्नु पर्दछ । ३५ दिन पछि दर्ता गर्दा जरिवाना तिर्नु पर्दछ । यो कार्य नियमित रुपमा वडा कार्यालयहरूबाट सम्पादन हुने गर्दछ । वडा कार्यालयबाट मासिकरुपमा कार्य प्रगति नगरपालिकामा उपलब्ध हुने व्यवस्था रहेको छ । कानुनत व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद र वसाइसराइ) दर्ता पञ्जीकरण अधिकारीको रुपमा वडा सचिवलाई जिम्मेवारी तोकिएको छ । आ व २०८१/०८२ मा यस नगरपालिका भित्र व्यक्तिगत घटना दर्ता निम्नानुसार रहेको छ ।

व्यक्तिगत घटना दर्ताको अवस्था

क्र स	पञ्जीकरणको विवरण	३५ दिन भित्र दर्ता हुने संख्या		३५ दिन पछि दर्ता हुने संख्या		जम्मा		३५ दिन भित्र दर्ता हुने प्रतिशत	
		२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८०/०८१	२०८१/०८२
१	जन्म	१८४	१७३	१०४१	८७१	१२२५	१०४४	१५.०२	१६.५७
२	मृत्यु	१९४	१८०	२०५	२१०	३९९	३९०	४८.६२	४६.१५
३	विवाह	९४	८९	४३३	३७२	५२७	४६१	१७.८४	१९.३१
४	सम्बन्ध विच्छेद	१३	१३	४३	३३	५६	४६	२३.२१	२८.२६
५	वसाई सराई								
	गएको	९१	८१	५	१	९६	८२	९४.७९	९८.७८
	आएको	१२	४	२	२०	१४	२४	८५.७१	१६.६७
	जम्मा	५८८	५४०	१७२९	१५०७	२३१७	२०४६	२५.३७	२६.३९

व्यक्तिगत घटना दर्ता वडा कार्यालयबाट सम्पादन हुने महत्वपूर्ण कार्य हो । समयमै व्यक्तिगत घटना दर्ता गराउनु आम नागरिकको दायित्व हो । यस कार्यलाई प्रभावकारीरुपमा सञ्चालन गर्नु वडा कार्यालयको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी हो । यस पालिकामा आ व २०८०/०८१ मा २५.३७ प्रतिशत मात्र कानुनले तोकेको समय भित्र कार्य भएकोमा आ व २०८१/०८२ मा केही सुधार गरी २६.३९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस कार्यमा अझै सम्बन्धीत वडा कार्यालय र स्थानीय नागरिकले विशेष ध्यान दिनु पर्ने देखिएको छ ।

आ.व. २०८१/०८२ मा भएको व्यक्तिगत घटना दर्ता

क्र स	महिना	जन्म दर्ता		मृत्यु दर्ता		वसाइसराई				विवाह	सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	आएको दर्ता	सदस्य संख्या	गएको दर्ता	सदस्य संख्या			
१	बैशाख	५८	७७	२३	२२	२	७	५	१७	६५	९	२६१

क्र स	महिना	जन्म दर्ता		मृत्यु दर्ता		बसाइसराई				विवाह	सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	आएको दर्ता	सदस्य संख्या	गएको दर्ता	सदस्य संख्या			
२	जेष्ठ	६२	५४	१८	१२	२	९	१०	४०	५१	६	२१५
३	असार	४२	३०	२५	२०	५	११	६	३०	२०	३	१५१
४	साउन	४५	३५	२३	१५	२	५	११	३१	२५	३	१५९
५	भदौ	२०	३१	१५	१०	१	५	६	१२	२२	१	१०६
६	असोज	१८	१६	९	६	२	५	२	७	१८	०	७०
७	कार्तिक	४६	४८	९	१५	२	२	५	११	५९	२	१८६
८	माङ्सिर	४५	३४	१७	९	२	४	८	२६	४०	६	१६१
९	पुस	४७	५७	२०	१५	०	०	८	३४	३०	८	१८५
१०	माघ	६४	६०	१६	१५	३	८	९	३८	४५	५	२१७
११	फाल्गुन	३६	३१	२१	२७	२	४	८	२६	४१	०	१६६
१२	चैत	४२	४६	१६	१२	१	१	४	१४	४५	३	१६९
जम्मा		५२५	५१९	२१२	१७८	२४	६१	८२	२८६	४६१	४६	२०४६

२.७.४ गरिवसँग विशेश्वर कार्यक्रम

नेपाल प्रदेशीय मानक सर्वेक्षण (NLSS-IV) अनुसार, आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा २०.२७% जनसंख्या गरिबी रेखामुनि रहेको रिपोर्ट रहेको छ । देशको विकराल समस्याको रूपमा रहेको गरिबीलाई निवारण गरी जनताको आर्थिक सामाजिक स्तरलाई माथि उठाउन सञ्चालनमा रहेको एक कार्यक्रम हो । अति विपन्न परिवारलाई लक्षित गरी गरिवसँग विशेश्वर कार्यक्रम २०५६ सालदेखि सञ्चालनमा रहेको कार्यक्रम हाल मन्थली नगरपालिकाको वडा नं. १३ र १४ मा आ.व. २०६२/०६३ देखि सञ्चालनमा रहेको छ । स-साना समूह, उपयुक्त सीप र सानो सहयोग (पुँजी) मार्फत स्थानीय स्तरमा स्व-रोजगार वन्न प्रेरित गर्ने उद्देश्यले यो कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। यो कार्यक्रम १ जना सामाजिक परिचालकबाट स्थानीय स्तरमा कार्यान्वयन हुदै आएको छ । आ.व. २०८१/०८२ मा यस कार्यक्रममा विनियोजन र खर्च वजेट, समूहहरूको अवस्था र सञ्चालित कार्यक्रमहरू तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

आर्थिक अवस्था

विवरण	वजेट			वजेटको श्रोत
	चालु	पूँजित	जम्मा	
आय	१९५०००	२०००००	३९५०००	संघीय सरकार
खर्च	१९५०००	२०००००	३९५०००	
खर्च प्रतिशत	१००	१००	१००	

समूहगत अवस्था

कार्यक्षेत्र वडा नं.	समुह सख्या	सदस्य संख्या		
		महिला	पुरुष	जम्मा
१३	३	२६	१६	४२
१४	१			

सञ्चालित कार्यक्रमहरु

वडा नं.	सञ्चालित कार्यक्रम	विनियोजित बजेट	खर्च भएको बजेट	लाभान्वित
१३ र १४	हिलट्रयाँड खरिद ५०० लि.	२,००,०००	२,००,०००	३ परिवार
	जम्मा	२,००,०००	२,००,०००	३ परिवार

२.७.५ गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम

रामेछाप जिल्लामा सन् २००४ देखि संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (United Nation Development Program (UNDP) को आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोगमा संचालित गरिबी न्यूनीकरणका लागि लघु उद्यमविकास कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । नेपाल सरकारले आन्तरिकीकरण गरी गरिवी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम आ. ब. ०७६/०७७ सम्म घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा सेवा प्रदायक संस्था मार्फत यस कार्यक्रम सञ्चालन हुदै आएको थियो । चालु आ.ब.०७७/०७८ देखि ७५३ वटै स्थानीय तहमा यस कार्यक्रम लागु भएको र सोही अनुरूप यस नगरपालिकामा कार्यक्रम लागु भएको छ । यस कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन उद्यम विकास सहजकर्ता मार्फत स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गरी स्थानीय बासिन्दाको माग र आवश्यकता तथा बजारको मागमा आधारित विभिन्न उत्पादन तथा सेवामूलक व्यवसाय संचालन गर्न आवश्यक पर्ने प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय सहयोगमा कार्यक्रम कार्यान्वयन भइरहेको छ । उक्त कार्यक्रमबाट विपन्न दलित, जनजाति, गरीब ब्यक्तिहरु प्रत्यक्षरूपमा लाभान्वित भएका छन् । सहभागिले छनोट गरेका अधारमा परालको जुत्ता र खोस्टाको चगटी,नेपाली गलैचा,दुधको परिकार वेमौसमी तरकारी खेती र पञ्चेवाजा वजाउने तालिम प्रदान गरि ९३ जना उद्धमी सृजना भएका छन भने २७ जना उद्यमीको स्तरोन्नती भएको छ ।

सहभागिले छनोट गरेका अधारमा परालको जुत्ता र खोस्टाको चगटी, नेपाली गलैचा, दुधको परिकार, वेमौसमी तरकारी खेती, मौरी खेती र पञ्चेवाजा वजाउने तालिम प्रदान गरि १२० जना उद्धमी सृजना भएका छन भने २७ जना उद्यमीको स्तरोन्नती भएको छ । यस आ व २०८०।०८१ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरु देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क्र स	विवरण	बजेट	खर्च	प्रगती %
१	संघिय	१३०००००	७३७१९०	५७ %
२	प्रदेश	२४०८४१९	१४४००७८	६० %
३	स्थानीय	३०००००००	३१६२२२	११ %

क्रम.सं.	कार्यक्रमको नाम	इकाइ	परिमाण	बार्षिक बजेट	भौतिक प्रगति %	वित्तिय प्रगती %
१	खोस्टाको फुल र परालको जुत्ता वनाउने १७ दिने तालिम	जना	१३	२०६४३०	१००	१००
२	दुधको परिकार वनाउने १० दिने तालिम	जना	२८	२२०२४०	१३७.५०	९२
३	नेपाली गलैचा बुन्ने ७२ दिने तालिम	जना	२०	८२७६३८	१००	९५
४	पञ्चेवाजा वजाउने १५ दिने तालिम	जना	१२	३९२२००	६०	८२

५	मौरीको गोला वितरण	जना	२०	१०८३००	१००	१००
६	ढाकाको साडी तान हस्तान्तरण	वटा	७	१२७६२२	१००	१००
७	वेमैसमी तरकारी खेती ५ दिने तालिम र प्लाष्टिक टनेल वितरण	जना	२०	१७६३००	१००	१००
	जम्मा		१२०	२०५८७३०	९९.६४	९५.५७

२.८ वडा कार्यालयवाट सम्पादन भएका कार्यक्रमहरू

रामेछाप जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित यस मन्थली नगरपालिका १४ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । स्थानिय सरकारले प्रदान गर्ने सेवाहरू मध्ये व्यक्तिगत घटना दर्ता, सिफारिस सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण जस्ता सेवा वडा कार्यालय मार्फत प्रदान गरिदै आएको छ । हाल १४ वटै वडाका वडा कार्यालयहरू सम्बन्धित वडामा नै रहेका छन ।

१४ वडा मध्ये ३ वटा वडा कार्यालय (वडा नं. ६, ९ र १२) अन्य निकायको भवनवाट, २ वटा वडा कार्यालय (वडा नं. ४ र ५) को भवन वन्दै, १ वटा वडा कार्यालय (वडा नं. १) भवन बनेको र सन बाकी ८ वटा आफ्नै भवनबाट कार्यालय सञ्चालन भईरहेको छ । वडा न २, ३, ७, ८, १०, ११, १३ र १४ मा वडा कार्यालय नयाँ भवन निर्माण भईसकेको छ । वडा कार्यालयमा १ जना वडा सचिव, १ जना कार्यालय सहयोगी गरी २ जना वडा हेर्ने र १ जना प्राविधिक कर्मचारीको व्यवस्था गरिएको छ भने प्रत्येक वडामा कृषि वा पशु प्राविधिक मध्ये १ जना हुने गरी कर्मचारीको व्यवस्था गरिएको छ । वालमैत्री स्थानीय शासन युक्त नगरपालिका घोषणा गर्ने कार्यलाई सहजीकरण गर्न र वडामा कम्प्युटर सहायकको रुपमा कार्य गर्न एक/ एक जना कर्मचारीको व्यवस्था गरिएको छ ।

२.८.१ पञ्जीकरण सम्बन्धी कार्य सम्पादनको अवस्था

वडा कार्यालयवाट सम्पादन हुने महत्वपूर्ण कार्यहरू मध्येको पञ्जीकरण एक हो । पञ्जीकरणको कार्यको लागि वडा सचिवलाई कानूनत पञ्जीकरण अधिकारीको रुपमा व्यवस्था गरेको छ । यस सम्बन्धमा वडागत रुपमा भएको कार्य प्रगतिको अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ व २०८१/०८२ मा पञ्जीकरणको अवस्था

क्र.स	वडा कार्यालय	पञ्जीकरणको												जम्मा
		जन्म			मृत्यु			विवाह	सम्बन्ध विच्छेद	बसाईसराई				
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा			गएको		आएको		
										दर्ता	सदस्य	दर्ता	सदस्य	
१	१	२६	२४	५०	५	७	१२	१७	१	५	१४	१३	४३	९८
२	२	२६	२८	५४	१४	१०	२४	३०	६	८	२८	२	५	१२४
३	३	५०	४८	९८	९	१५	२४	४०	२	३	८			१६७
४	४	४९	३८	८७	१९	१४	३३	४२	६	६	२३			१७४
५	५	३३	३२	६५	१८	९	२७	२८	५	११	२८	२	४	१३८
६	६	२७	३९	६६	२७	१४	४१	३९	१	८	२९			१५५
७	७	४२	३७	७९	२१	१७	३८	३९	५	८	३६	१	१	१७०
८	८	४८	४४	९२	१९	१५	३४	४३	४	६	२५			१७९
९	९	३९	३१	८०	१९	१०	२९	३६	७	६	२२	२	६	१५०
१०	१०	३५	३२	६७	९	९	१८	३२	१	८	२९			१२६

क्र.स .	वडा कार्यालय	पञ्जीकरणको												
		जन्म			मृत्यु			विवाह	सम्बन्ध विच्छेद	बसाईसराई				जम्मा
		पुरुष	महि ला	जम्मा	पुरुष	महि ला	ज म्मा			गएको		आएको		
										दर्ता	सद स्य	दर्ता	सद स्य	
११	११	३१	४६	७७	९	८	१७	२३	१	१	४	१	१	१२०
१२	१२	२०	२८	४८	१६	११	२७	२३	२	५	१४	१	४	१०६
१३	१३	५२	४४	९६	१५	२२	३७	३०	१	६	१७	१	४	१७१
१४	१४	४७	५१	९८	१०	१६	२६	४१	३					१६८
	जम्मा	५३०	५२७	१०५७	२१०	१७७	३८७	४६५	४५	८१	२७७	२३	६८	२०४६

२.८.२ राजश्व संकलनको अवस्था

वडा कार्यालयबाट सिफारिस दस्तुर, पञ्जीकरण दर्ता एवं प्रमाण पत्र जारी वापतको दस्तुर, जग्गा जमिनको तिरो जस्ता राजश्व संकलनका शीर्षकहरु रहेका छन्। आ व २०७६/०७७ देखि आ.व. २०८१/०८२ सम्म (गत छ वर्षको) वडा कार्यालयबाट संकलन भएको राजश्वको अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

राजश्व संकलनको अवस्था

क्रस	वडा कार्यालय	आ व २०७६/०७७	आ व २०७७/०७८	आ व २०७८/०७९	आ व २०७९/०८०	आ.व. ०८०/०८१	आ.व. ०८१/०८२	कैफियत
१	१	२९७४००	४२२७००	३०१६००	४०९८००	४६२८००	२९४००४०	
२	२	५७९००	१०८४००	९०१००	१९०५००	२९९७००	४७८३९९	
३	३	५७५००	६८१००	९०८००	२०८८००	४०७८००	४२९०८९	
४	४	१००४००	१७६८००	२५५४००	३०८१६०	३०१२०५	८६४०४९	
५	५	४९०००	५६५००	११२१००	२५१३००	२५३७२०	३३८३७६	
६	६	८८८००	१७४८००	२१७३००	३१७७००	४१६२९६	५७०४२५	
७	७	१३३०००	१६४२००	१३३७००	२३७५५०	३७६२४२	५४७९३४	
८	८	१२६४००	२१८९००	२९७४००	३६९१००	४८९०५४	६८६९०२	
९	९	६५२००	१२२१००	१५१८००	३८७२००	३७३५१९	५९७५०३	
१०	१०	३०६००	७४१००	११२५००	१९२२००	१९१२२०	३८६३२५	
११	११	८०४००	१२१७००	१२३३००	१८१९००	२३७६०५	२४९५९३	
१२	१२	५०९००	५८९००	५८१००	१४८१००	२२२३००	२९६०७५	
१३	१३	३५९००	११९९००	१८१७००	२३७४७५	३००७३२	६६८२३९	
१४	१४	६८३००	१७२३००	२०२१५०	२२५२९०	२८३३४७	७७५९०४	
	जम्मा	१२४१७००	२०६१०००	२३२७९५०	३६६५०७५	४६०५५४०	९०९९९५७	

२.८.३ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको अवस्था

वैकिङ्ग प्रणालीबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको व्यवस्था नभएको अवस्थामा वडा कार्यालयबाटै वितरण भई रहेको सन्दर्भमा यो वडा कार्यालयको महत्वपूर्ण र लोकप्रिय कार्यको रुपमा रहेको थियो।। विशेष गरी यो कार्य चौमासिक रुपमा वितरणको व्यवस्था हुने तर अभिलेख व्यवस्थापन निरन्तर

गरी रहनु पर्ने एक संवेदनशील कार्य पनि हो । नेपाल सरकारको नीति अनुरूप वैकिङ्ग प्रणालीबाट वितरणको व्यवस्था गर्नु पर्ने अनिवार्य अवस्थामा आ व २०७७/०७८ को पहिलो चौमासिकमा वडा न १ र ४ बाट वितरणको शुरुवात गरिएको र त्यस कार्यको पृष्ठपोषणको आधारमा सबै वडाहरूमा वैक मार्फत वितरणको व्यवस्था मिलाइएको छ । यस पालिका भित्र अवस्थित सबै बैंकहरूको सहकार्यमा हुने गरी वितरणको व्यवस्था मिलाइएको छ । आ व २०८१/०८२ मा वडागत रुपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको अवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ र सामाजिक सुरक्षा भत्ताको वितरण गर्ने वित्तीय संस्थाहरूको विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको अवस्था आ.ब. २०८१/०८२

क्रस	वडा कार्यालय	सामाजिक सुरक्षा भत्ता						दलित बालबालिका
		जेष्ठ नागरिक	जेष्ठ नागरिक दलित	एकल महिला	विधवा	अपाङ्ग		
						पुर्ण	आंशिक	
१	१	१७७	६	१७	४५	४	१२	११
२	२	२५६	२६	३५	५९	९	१५	४१
३	३	२३९	१६	२१	४४	९	१५	३८
४	४	३३४	२७	३७	५९	७	२१	४२
५	५	२००	३२	११	४१	१२	२४	७१
६	६	२९१	२३	३३	६२	९	२४	४३
७	७	३८३	३२	३९	५५	१३	३९	६०
८	८	३०८	३३	३४	४५	३	२५	४८
९	९	२५१	२५	३८	७७	९	१९	३५
१०	१०	२३५	०	३९	३५	१२	१०	४
११	११	३३८	१०	३२	५९	१५	२०	२५
१२	१२	२४३	९	२५	२८	७	१३	१५
१३	१३	२४९	१९	१८	३९	९	१७	३०
१४	१४	२४६	१३	२५	४०	१४	११	३२
	जम्मा	३७५०	२७१	४०४	६८८	१३२	२६५	४९५

वडामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने वित्तीय संस्थाहरूको विवरण

क्र स	बैंक नाम	वडा नम्बर	फोन नम्बर
१	लक्ष्मी सनराईज बैंक, मन्थली	१, १० र १४	०४८-५४०५६३, ९८४४२८३६०९ याम सर
२	प्रभु बैंक, मन्थली	२ र ६	०४८-५४०२३५, ९८४१०२४६५७ निकुन
३	नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंक, मन्थली	३ र १२	०४८-५४०४३८, ९८४९८१८०७८ पवित्रा
४	ग्लोबल आई एम इ बैंक, मन्थली	४	०४८-५४०४५६
५	एन आई सि एसिया बैंक, मन्थली	५	०४८-५४०५५८
६	एन एम वि बैंक, मन्थली	७ र १३	०४८-५४०४८४, मन्थली ०४८-४१००२६ किर्ने
७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, मन्थली	८	०४८-५४००५५
८	साङ्ग्रिला विकास बैंक, मन्थली	९	०४८-५४०६२२, ९८४३०४११५१ महेश्वर सर
९	कृषि विकास बैंक, मन्थली	११	४८५४००३०

२.८.४ अन्य कार्यहरु

वडा कार्यालयबाट सम्पादन गरिने कार्यहरुमा विभिन्न प्रकृतिका सिफारिसहरु, वडा भित्र सञ्चालन हुने योजनाहरुको सञ्चालन, अनुगमन एवं निरीक्षण, व्यवस्थापन जस्ता कार्यहरु पर्दछन्। वडा कार्यालय आम नागरिकलाई प्रत्यक्षरूपमा सरकारको अनुभूति गराउने निकाय हो। सरकार र नागरिकका बीचमा सम्बन्ध सेतुको रूपमा भूमिका निर्वाह गर्दछ।

३. उपलब्धि

नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्था वमोजिम संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहले हरेक वर्ष आफ्ना नीति तथा कार्यक्रम र वजेट व्यवस्थापिका सभाहरूबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ। उक्त प्रावधान वमोजिम स्थानीय तहहरूले आफ्ना कार्यक्षेत्र भित्र सञ्चालन गर्ने योजना एवं कार्यक्रमहरू विभिन्न वस्ती/टोलबाट पहिचान गरी वडास्तरबाट प्राथमिकी करण गरी नगर/गाउँ कार्यपालिका हुँदै नगर / गाउँ सभामा पेश भई छलफल हुने र छलफल पश्चात स्वीकृत गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ।

यस मन्थली नगरपालिकाले संवैधानिक प्रावधान वमोजिम तोकिएको समयावधि भित्र नीति तथा कार्यक्रम र वजेट स्वीकृत गरी हरेक आर्थिक वर्षहरूमा कार्यान्वयन गर्ने गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि नगर सभाबाट स्वीकृत कार्यक्रम र वजेट अनुसार नै शाखागत रूपमा कार्यान्वयन योजना स्वीकृत गरी कार्यान्वयन भएका थिए। उक्त कार्यक्रम तथा वजेट कार्यान्वयनमा केही जटिलता भएता पनि सम्पूर्ण कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुनका साथै उल्लेखनीय उपलब्धिहरू हासिल भएका छन्। जसलाई वुदाँगत रूपमा निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

३.१.सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास :

सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी र जन सहभागितामूलक बनाई प्रभावकारी ढङ्गले सार्वजनिक सेवा प्रवाह गरी सुशासनको प्रत्याभूति दिन सम्पूर्ण सूचना तथा जानकारी यस मन्थली नगरपालिकाको web site - www.mantholimun.gov.np मा र FACEBOOK PAGE “**हाम्रो मन्थली नगरपालिका र मन्थली नगरपालिका**”मा राख्ने, स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशन/ प्रसारण गर्ने, हाम्रो मन्थली रेडियो परिसंवाद कार्यक्रम सञ्चालन, नागरिक वडापत्र, गुनासो पेटिका, कार्यालय भित्र सूचना अधिकारी र गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्थाका साथै नियमित ३ पटक सार्वजनिक सुनुवाइ समेत गरी जनताको गुनासो राख्ने र सुनुवाइ गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

क) दैनिक प्रशासन सम्बन्धि विविध काम

- शाखागत कार्यमा कामको घनत्व र सेवा चाप अनुसार तत्काल थप कर्मचारी व्यवस्थापन गरि कार्य सम्पादन गरिएको।
- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र सबै शाखा प्रमुखबीच कार्य सम्पादन सम्झौता भई कार्यान्वयन भएको।
- नगरप्रमुख र प्र. प्र. अ. बाट तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गरिएको।

ख) नियुक्ति र अवकाश सम्बन्धि काम

- नियुक्ति, कासमु, पदस्थापन, सिटरोल र सरुवा, तहबृद्धि, बढुवा, राजिनामा/ अवकाश सम्पत्ति विवरण, सेवाकरार परीक्षा व्यवस्थापन र सम्झौता सम्बन्धि काम।
- लोकसेवा वा पदपुर्ति समितिको सिफारिस वमोजिमको नियुक्ति पत्र वा बढुवा/ तहबृद्धि सम्बन्धि काम।
- सेवा करारको लागि परीक्षा सम्बन्धि काम।
- स्थायी र सेवा करार कर्मचारीको कार्यसम्पादन मुल्यांकन सम्बन्धि काम।
- कर्मचारी र पदाधिकारीको सम्पत्ति विवरण भर्ने/भराउने सहजिकरण सम्बन्धि काम।
- कर्मचारीको संकेत नम्बर/सिटरोल प्राप्ति सम्बन्धि काम।

ग) वडा कार्यालय र कर्मचारी व्यवस्थापन

- वडाबाट प्रदान गरिने सेवा तथा विकासका कार्यमा समस्या सिर्जना र विवाद कम हुने गरी कर्मचारी खटाउने कार्य गरिएको र वडा कार्यालयको भवन निर्माण हुनासाथ सोहि भवनबाट सेवा प्रवाह गर्न थालिएको।
- वडा सचिव र अन्य कर्मचारीको विदा वडा अध्यक्षको समन्वय र सिफारिसमा स्वीकृत गर्ने गरिएको।

घ) विकासात्मक काम

- सार्वजनिक सूचना गरेर सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने गरिएको र ३ पटक सार्वजनिक सुनुवाइ र एकिकृत घुम्ति सेवा शिविर, विषयगत घुम्ति शिविर आयोजना गरेर पारदर्शी एवं प्रभावकारी सेवा प्रवाह गरिएको।
- नगरपालिकाबाट गरिएका कार्यक्रमहरू संकलन गरी “**हाम्रो मन्थली**” साप्ताहिक रेडियो कार्यक्रम प्रसारण नियमित गरिएको।
- सेवा करारमा कार्यरत कर्मचारीको व्यक्तिगत फायल व्यवस्थित गर्नुका साथै कार्य सम्पादन मुल्यांकन फारम भराई सेवा करार सम्झौता गर्ने गरिएको।

- कार्यक्रम र कार्य प्रकृति अनुसारका कर्मचारीको समय मै सेवा कार्यालयको खरीद कार्य कानून बमोजिम सार्वजनिक सूचना मार्फत गर्ने गरिएको । सीमित खरिद कार्य मात्र कानून बमोजिम कोटेशनबाट गर्ने गरिएको ।
- भु-उपयोग वर्गिकरण र कितागत विवरण तयार गरी कार्यान्वयनका लागि मालपोत तथा नापी कार्यालयमा पठाउने सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य सम्पादन गरिएको ।

३.२ वित्तीय व्यवस्थापन तर्फ

- चालु आ.व. २०८०/०८१ मा चालु विनियोजित रकम रु. ७० करोड ७२ लाख ५५ हजार र खर्च रु. ६३ करोड ३० हजार २ सय ६९ रुपैया ०२ पैसा (८९.०८%) र पुँजीगत विनियोजित रु. ३१ करोड ८१ लाख २६ हजार र खर्च रु. २४ करोड ७७ लाख ६७ हजार ३ सय ५३ रुपैया ५४ पैसा (७७.८८%) गरी जम्मा विनियोजित रु १ अर्व २ करोड ५३ लाख ८१ हजार मध्ये खर्च रु.८७ करोड ८८ लाख ६६ हजार ६ सय २२ रुपैया ५६ पैसा (८३.४८%) खर्च भएको छ ।

विवरण	विनियोजित	खर्च	प्रतिशत
चालु	७०,७२,५५,०००.००	६३,००,३०,१६९.०१	८९.०८
पुँजीगत	३१,८१,२६,०००.००	२४,७७,६७,३५३.५४	७७.८८
जम्मा	१,०२,५३,८१,०००.००	८७,७७,९७,५२२.५५	८३.४८

- चालु आ.व. २०८१/०८२ मा क्षेत्रगत वित्तीय प्रगति निम्नसार रहेको छ ।
 - आर्थिक विकास तर्फ: ८,६०,८६,२४१.०० खर्च: ५,८६,८९,०१६.२५ (६८.१७%)
 - सामाजिक विकास तर्फ: ५३,७५,०२,०५५.०० खर्च: ४८,१२,५५,९४१.२८ (८९.५४%)
 - पूर्वाधार विकास तर्फ: २२,५६,७७,४४५.०० खर्च: १७,६९,७३,६२०.०० (७८.४२%)
 - सुशासन तथा अन्तर सम्बन्धित क्षेत्र तर्फ: २,४२,३५,०००.०० खर्च: १,९०,२४,४२७.०४ (७८.५०%)
 - कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक तर्फ: १५,१८,८०,२५९.०० खर्च: १४,१८,५४,५१७.२८ (९३.४०%)
 - जम्मा विनियोजि रकम: १,०२,५३,८१,०००.०० खर्च: ८७,७७,९७,५२२.५५ (८५.६९%)
- नगरपालिकाले गर्ने भुक्तानीलाई विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली - EFT बाट गरी नागरिकले सहज र सरल अनुभुति हुने गरी बैंक खातामा भुक्तानी गरिएको छ ।
- TDS र VAT सम्बन्धितको नाममा जम्मा गर्न ETDS गरी Online Vouching प्रणाली मार्फत दाखिला ।
- सामाजिक सुरक्षा कर, पारिश्रमिक कर, बहाल कर लगायत विभिन्न करहरु ETDS गरी Online Vouching मार्फत दाखिला गरिएको ।
- वित्तीय प्रतिवेदन विभिन्न मन्त्रालय र तालुक निकायहरुमा समयमै पठाउने गरेको ।
- बजेटिङ र खर्च लेखाङ्कनमा तादम्यता कायम भएको ।

३.२.१ राजश्व परिचालन तर्फ

- करको दायरामा आउन नसकेका सार्वजनिक जग्गामा निर्मित संरचनालाई करको दायरामा ल्याउन सफल । (मनपा-६ का-११, मनपा-१३ का ४७ र मनपा-१४ का २७ गरी जम्मा ८५ घरटहरा करको दायरामा आएका यसबाट वार्षिक करीव ८००००० रुपैया नगरको थप आन्तरिक आम्दानी हुने)
- वडामा कार्यरत वडा सचिव तथा सहायक कम्प्युटर अपरेटरहरु समेत २८ जनालाई क्षमता विकास तालिम संचालन, वडामानै कर बुझाउन वडाबासीहरुलाई विभिन्न माध्यम (६वटा माध्यम जस्तै: पत्र-पत्रिका, स्थानीय एफ.एम., नगरपालिकाको वेबसाइट, फेसबुक पेज तथा नागरिक स्वयं)बाट सु-सुचित गरी वडा कार्यालयबाटै राजश्व संकलनको कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाएको ।
- मन्थली नगरपालिकाको ३ वटा वडामा करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालन जसबाट १५५ जना करदाता प्रत्यक्ष लाभान्वित हुन सफल ।

- नदीजन्य पदार्थ संकलन र विक्री कार्य प्रभावकारी बनाइ राजस्व संकलनलाई व्यवस्थित गर्न प्रत्यक्षरूपमा कार्यदल मार्फत ५ पटक र परोक्षरूपमा आवश्यकताको आधारमा निरन्तर अनुगमन गरी राजस्व संकलनमा टेवा पुर्‍याएको यसबाट ठेक्का मार्फत नियमित राजस्वको अलवा देहाय बमोजिमको थप आम्दानी भएको
 - क. पटेल रमण जेभीबाट रु. २७६८५००।-
 - ख. अमानतबाटरु. ३८५०००।-
 - ग. जरिवानाबाटरु. ७१७९०।-
- विगतदेखि सार्वजनिक जग्गामा व्यवसाय गरेर बसेका व्यवसायीलाई दर्ताको प्रकृत्यामा ल्याइ राजस्वको दायरामा समाहित गरिएको ।
- घर तथा जग्गा बहाल करलाई बस्तुनिष्ठ र व्यवहारिक बनाउन न्युनतम बहाल कर कायम गरी बहालकर संकलनको लागि स्व-घोषणा कार्ड वितरण कार्य शुरु गरिएको ।
- महिला अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको व्यवसाय शुल्कमा १० प्रतिशत छुट प्रदान गर्दै आएको ।
- नगरक्षेत्र बाहिर दर्ता भई नगरक्षेत्रभित्र कार्य गर्न आउने व्यवसायीहरुलाई इजाजत प्रदान गर्ने कार्यबाट नगरको राजस्वको योगदानमा थप टेवा पुगेको ।
- प्रक्षपित आयको तुलनामा यथार्थ आयमा बृद्धि ।(राजस्व आय १०२.९० प्रतिशत)
- राजस्वको दायरामा बढोत्तरी ।
- नियमित अनुगमनका कारण राजस्व चुहावटमा कमी ।
- वडाबाट संकलन हुने राजस्वमा ९५.६८ प्रतिशतले बृद्धि भएको ।
- नागरिकलाई वडाबाटै राजस्व बुझाउन सकिने र राजस्व बुझाएको जानकारी एसएमएस मार्फत प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्था मिलाएको ।
- न्युनतम घर/जग्गा बहाल कर कार्यक्रमको शुरुवात भएको ।
- स्थानीय तह राजस्व पोर्टलबाट कर बुझाउन सकिने व्यवस्थाको शुरुवात भएको ।

सि.नं.	विवरण	इकाई	परिमाण ०८०/०८१	परिमाण ०८१/०८२	फरक
१.	व्यवसाय इजाजत	वटा	६३	२२	-४१
२.	व्यवसाय नविकरण	वटा	६७२	६५७	-१५
३.	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय दर्ता	वटा	१७	२०	३
४.	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय नविकरण	वटा	१४९	१३५	-१४
५.	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दर्ता (रु ५ लाखसम्म)	वटा	७६	८८	१२

३.३ सामाजिक विकास तर्फ :

क. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

- शैक्षिक क्यालेण्डर सहितको शिक्षक डायरीको व्यवस्था गरी विद्यालय सञ्चालन, विदा र परीक्षामा एक रुपता ल्याईएको छ।
- वार्षिक परीक्षामा सम्मिलित विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक दरवन्दी मिलान गर्न कार्यपालिकाबाट मापदण्ड स्वीकृत गरी शिक्षक दरवन्दी मिलानको कार्य गरिएको छ ।
- विद्यालय निरीक्षण एवं सुवरिवेक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिइनुका साथै प्र अ बैठकलाई आवश्यकतानुसार समेत सञ्चालन गरिएको छ ।

- १४ वटै वडाबाट एक एक जना विद्यार्थीलाई कक्षा ११ र १२ मा निःशुल्क विज्ञान विषय अध्ययन गराउन मन्थली मा.वि. लाई छात्रवृत्ति अनुदान प्रदान गरिएको छ ।
- सवै विद्यालयका बालविकासका शिक्षकहरूलाई सेतो गुँरास संस्थाको सहयोगमा ७ दिने बाल मनोविज्ञानमा आधारित कार्यशाला सञ्चालन गरी बाल केन्द्रित शिक्षणको वातावरण निर्माण गरिएको ।
- माध्यमिक तहका बालबालिकाको अन्तरनिहित क्षमता देखाउन राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता, विज्ञान सामग्री प्रदर्शनी २० वटा विद्यालयहरूको सहभागितामा सञ्चालन गरिएको छ ।
- गणित विषयको शैक्षिक उपलब्धी अभिवृद्धि का लागि आधारभूत तह ६-८ स्तरीय गणित शैक्षिक सामग्री ३१ वटा आधारभूत विद्यालयको सहभागितामा सञ्चालन गरिएको ।
- विशिष्टिकरण तालिकाको प्रयोग गरि स्तरिकृत प्रश्नपत्र तयारी गराई प्रश्नपत्रमा विश्वनियता र वैद्यता कायम गर्न प्रश्न पत्र निर्माण कार्यशाला १७३ जना शिक्षकहरूको सहभागितामा सञ्चालन गरिएको
- विद्यालय तहको शिक्षण पेसामा नवप्रवेशी शिक्षकलाई विषयसम्बद्ध आधारभूत शैक्षिक सीपहरू हासिल गराई शिक्षण सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन तथा विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धी अभिवृद्धि गर्नको लागि शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रम सञ्चालन गरि जम्मा २६ जना शिक्षकहरू मेन्टी भएका ।
- कक्षा १-३ का सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूको मूल्याङ्कनमा सहजता ल्याउन पोर्टफोलियो विकास गरी विद्यालयहरूमा उपलब्ध गराइएको ।
- कक्षा १ -३ का विद्यार्थीलाई पठन सिपको विकास गर्नको लागि सन्दर्भी सामग्रीहरू उपलब्ध गराइएको ।
- विद्यालयमा पुस्तकालय तथा आइसिटी ल्याव यो वर्ष ४ वटा कार्यान्वयनमा आएको ।
- बालबालिकालाई तिनीहरूको शारीरिक, मानसिक र बौदिक विकास गरि तिनीहरूलाई अनुशासित स्वावलम्बी र चरित्रवान तुल्याई सेवा भावनाको अभिवृद्धि गर्दै देश विकास कार्यमा सहभागी गराउने उद्देश्यले स्काउट टुप तालिम सञ्चालन गरिएको ।
- नियमित रुपमा कक्षा १- ५ मा उपलब्ध गराइदै आइएको छात्रवृत्तिका साथै विपन्न नागरिकका छात्रछात्राका लागि विपन्न लक्षित छात्रवृत्ति जनही रु.६०००। का दरले जम्मा १५४ जनालाई उपलब्ध गराइएको ।
- शिक्षा तालिम केन्द्र धुलिखेलको आयोजना तथा सहकार्यमा शिक्षकहरूलाई क्षमता विकास तालिम (टिपिडी तालिम, शिक्षकका पेशागत क्षमतासंग सम्बन्धित तालिम, आइसिटी तालिम, प्रश्नपत्र निर्माण कार्यशाला) मा कुल ६१ जना शिक्षकहरू लाभान्वित भएको
- माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षामा ५ वटा सामुदायिक विद्यालयले सत प्रतिशत विद्यार्थी ग्रेडेड गराएका र कुल ग्रेडेड प्रतिशत ८८ भएको
- आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षामा ९५ प्रतिशत विद्यार्थी ग्रेडेड भएका ।
- कुल विद्यार्थी उत्तीर्ण औसत ९५ प्रतिशत रहेको ।
- सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाई कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि अनुसार बजेट व्यवस्थापन गरि विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेका ।
- SEE परीक्षामा ४ जिपिए र आधारभूत तहको परीक्षामा उत्कृष्ट जिपिए ल्याउन सफल शिक्षकहरूलाई सम्मान

ख. स्वास्थ्य शाखा

- जम्मा स्वास्थ्य संस्था बाट सेवा लिनेको संख्या:-१३१००६
- लैंगिक हिंसा पिडितलाई OCMC मार्फत सेवा दिएको संख्या:-४९
- नागरिक सँग स्वास्थ्यकर्मी कार्यक्रम अन्तर्गत सेवा लिने संख्या:-७४७१
- गाँउघर क्लिनिकको १४ वटै वडाको २८१ केन्द्र मार्फत सेवा लिनेको संख्या:-७०८३
- कुकुरले टोकेकोलाई ARV सेवा दिएको संख्या:-५८०
- सर्पले टोकेकोलाई उपचार गरेको संख्या:-३६
- डेंगु परिक्षण संख्या:-२०२० (पोजेटिभ १६८)
- स्क्रभटाईफस परिक्षण संख्या:-१५०४ (पोजेटिभ १७९)
- स्वास्थ्य शिविर:-

- जनरल स्वास्थ्य शिविर प्रयोगशाला सेवा सहित सेवा लिनेको संख्या:-३२२५
- पाठेघरको शल्यक्रिया (बिशेषग शिविर) सेवा पाएका जम्मा संख्या:-३०१ (शल्यक्रिया १६जना)
- UVP Screening तथा VIA परिक्षण गरेको संख्या: -२६४ (पोजेटिभ-१ जना)
- AI Digital X-Ray वाट क्षयरोग परिक्षण संख्या: -५१२ (पोजेटिभ ६ जना)
- खकारको नमुना Gene Xpert बाट परिक्षण संख्या:-२८
- खकारको नमुना AFB बिधि बाट परिक्षण गरिएका संख्या:-४४२
- चिसापानी आयुर्वेद औषधालयले प्रदान गरेको सेवा:-
 - बिरामि परिक्षण सेवा संख्या:-१७३३
 - पुर्वकर्म/पञ्चकर्म सेवा संख्या:-६१३
 - बिधालय तथा योग शिक्षा कार्यक्रम:-१८०
 - नागरिक सँग स्वास्थ्यकर्मि कार्यक्रम:-२८०
 - मुख्यमन्त्रि जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम:-९६
 - नागरिक आरोग्य समुह गठन :-१ (कठजोर)
 - दैनिक योग (वार्षिक)संख्या:-२००० जना
- स्वास्थ्य बिमा गर्ने परिवारको संख्या:-३१५
 - बिपन्न(रातो कार्ड) आर्थिक अवस्था कमजोर भएको घर परिवार पुर्ण बिमित घर परिवार संख्या:-२२६
 - दलित महिला,एकल महिला, ख बर्गको अपांगता,म.स्वा.स्व.से ५०% अनुदान पाएका बिमित घर परिवार संख्या:-८९
 - जम्मा बिमित संख्या:-२५५०४जना (६३.३८%)
- विपन्न नागरिक सिफारिस संख्या:-८३
 - मुटु-२६
 - मिगौला-१५
 - क्यान्सर-३१
 - हेडईन्जुरी-६
 - स्पाईनल ईन्जुरी-५
- क्यान्सर रोग लागेका,मृगौला ट्रान्सप्लान्ट गरेका,डाईलाईसिस गरि रहेका र मेरुदण्ड पक्षघात भएका दिर्घरोगिले औषधि खर्च पाएका संख्या:-११४
- HPV खोप लगाउने छात्रा/किशोरिको संख्या: -१८२१
- किशोरी आईरन चक्की
 - पहिलो चरणमा खानेको संख्या :- २५४९
 - दोस्रो चरणमा खानेको संख्या:- २३६७
- ५ बर्ष मुनिका भिटामिन ए तथा जुकाको औषधी खुवाउने अभियान
 - पहिलो चरण कार्तिक महिनामा खुवाएको संख्या:-२४७९(जुकाको औषधि खाने जम्मा २२६७)
 - दोस्रो चरण बैशाख महिनामा खुवाएको संख्या:- २१३२ (जुकाको औषधि खाने जम्मा १९५५)
- मातृ तथा नवजात शिशु स्वास्थ्य
 - ANC, Delivery र PNC सेवाको प्रगति: -
 - 1st ANC -२८२

- 4th ANC - २६५
- संस्थागत प्रसुति संख्या:- ३६८
- सामान्य प्रसुति सेवा लिनेको संख्या- ३०४
- जटिलतायुक्त प्रसुति सेवा संख्या- ३
- शल्यक्रिया विधि बाट सेवा लिनेको संख्या- ६१
- PNC होम भिजिट सेवा:
 - 1st सुत्केरी तथा नवशिशु चेक जाँच संख्या: - ३६८
 - 4th सुत्केरी तथा नवशिशु चेक जाँच संख्या: - २४०
 - मातृ मृत्युदर:- 0
 - ५ वर्ष मुनिको बाल मृत्युदर:- 0
 - नवशिशु मृत्युदर:- 0
- नागरिकसंग स्वास्थ्यकर्मि कार्यक्रमबाट सेवा दिएको ७४२५ जना
- सुत्केरी सँग उपमेयर कार्यक्रम बाट सेवा लिने को संख्या:- ३२०
- विशेषज्ञ सहितको शिविरबाट मन्थली अस्पतालमा ३०१ जनाको स्वास्थ्य परिक्षण / उपचार गरि १६ जना महिलाको पाठेघरको अपरेसन गरियो
- मन्थली अस्पतालबाट फिजियो सेवा दिएको
- दीर्घरोगीहरुलाई (क्यान्सर, डाइलाइसिस गरी रहेका, मिर्गौला प्रत्यारोपण गरेका र मेरुदण्ड पक्षघात) साउन देखि मासिक रु. ५०००/- का दरले ११४ जनालाई रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ।
- सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई आधारभुत तालिम २६ जना र पुनर्ताजगिय तालिम २९ जनाले पाएको ।
- AI x-ray मेसिन द्वारा ५१२ जनाको क्षयरोग परिक्षण गरि ६ जनालाई उपचारको दायरामा ल्याई उपचार गरिरहेको ।
- आयुर्वेद कार्यक्रम अन्तर्गत योग शिविर पंचकर्म पूर्वकर्म स्वास्थ्य सेवा २००० जनाले पाएको ।
- RUSG घुम्ती शिविर संचालन गरि ६८ जनालाई सेवा दिएको ।
- क्षयरोग मुक्त कार्यक्रम अन्तर्गत आन्तरिक बजेट मार्फत अस्पताल लगायतका शहरि स्वा.के.मा ल्यापटप खरिद गरेको।
- मन्थली अस्पतालमा SNCU सहित आवश्यक औजार उपकरणको व्यवस्थापन गरिएको ।
- दलितमहिला, एकलमहिला, ख वर्गको अपाङ्गता भएको व्यक्ति, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका र ६०-६९ वर्षसम्मका दलित घरपरिवारलाई लक्षित गरी ५० प्रतिशत र रातोकार्ड /विपन्न घरपरिवार १०० प्रतिशत सुविधा दिएर ३१५ जनाको स्वास्थ्य वीमा भएको छ ।
- छोरीको जन्मलाई प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तर्गत ६६ जना वालिकाहरु लाभान्वित भएका छन्।
- दीर्घ तथा कडारोग भएका ८३ जनालाई विपन्न औषधि उपचारका लागि सिफारिस गरिएको छ।
 - म.स्वा.स्व.से हरुले जम्मा सेवा प्रदान गरेको संख्या:- २८३८८
 - गाँउघर क्लिनिक बाट सेवा लिनेको संख्या:- ७०८३
 - खोप क्लिनिक बाट सेवा लिनेको संख्या:- ३३०७
- सुनौलो १००० दिनका आमा हरु लाई अभिमुखिकरण २८ समुह को ७०० जना लाई दिईयो।
- CD केशको व्यवस्थापन जम्मा संख्या:- २२ जना (बेतिनि र कठजोर)
- पानिको को शुद्धताको लागि पानिको मुहानको नमुना परिक्षण २ पटक गरि जम्मा :- १५६ नमुना परिक्षण।
- Injection Tencetempase नियमित व्यवस्था गरि Heart attack को रोकथामको लागि विशेष भूमिका निर्वाह गरेको।
- मासिक रुपमा बिधालयहरुमा व्यक्तिगत तथा वातावरणिय सरसफाईको लागि कक्षा तथा नियमित स्वास्थ्य परिक्षण संचालन गरिएको।
- फाल्गुन महिनालाई नसर्ने रोगको पहिचानको महिनामा जम्मा सेवा दिएको संख्या:- ४१७५ जना

ग. पञ्जिकरण शाखा

- व्यक्तिगत घटना दर्ता र सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सम्बन्धि कार्यलाई वडास्तरबाट नै अनलाईन प्रविधिबाट प्रविष्ट निरन्तरता गरिएको ।
- व्यक्तिगत घटनालाई अनिवार्य गर्ने र सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको मुल अभिलेखिकरण पुस्तिकाको व्यवस्थापन गरिएको ।
- व्यक्तिगत घटना मध्ये जन्म र मृत्युका घटनालाई ३५ दिन भित्रै दर्ता गराउनका लागि प्रोत्साहन गरिएको छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता सबै वडाहरूको वैङ्किंग प्रणालीमार्फत वितरण गरिएको ।

घ. जेष्ठ नागरिक, महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण शाखा

- जेष्ठ नागरिक तथा अपांगता परिचयपत्र सूचना प्रविधि विभागको अनलाईन प्रणाली बाट वितरण गर्ने कार्यको थालनी
- अपांगता परिचयपत्र/ नविकरण गर्नु पूर्व स्वास्थ्य जाँचको प्रतिवेदन र समिति बाट निर्णय गरी वितरण गरिने कार्यको थालनी
- जनजाति, दलित, अल्पसंख्यक समुदायको क्षमता विकास गरी आय आर्जनमा सुधार गर्ने प्रयत्न गरिएको
- अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई सहायक सामाग्री वितरण

ड. बालमैत्री स्थानिय शासन

- सबै वडाहरू भव्यताका साथ बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा भएको ।
- जिल्ला समन्वय समितिसंग अन्तरक्रिया कार्यक्रम मार्फत बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रगती बारे छलफल भएको ।
- सबै बिषयगत कार्यालय संघसंस्था तथा सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा सार्वजनिक सुनुवाइको आयोजना गरिएको ।
- नागरीक अभिमत संकलन गरी ९५ प्रतिशत भन्दा धेरैले सन्तुष्टि व्यक्त गरेको ।
- बालबालिकाहरूको क्षमता बिकासका भएको ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त नगर घोषणाको लागि लगानी सम्मेलन आयोजना गरियो।
- जिल्ला समन्वय समिति र प्रदेश स्तर बाट समेत अनुगमन भएको ।

३.४ पूर्वाधार विकास तर्फ :

सि.नं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	जम्मा योजना संख्या	६४० वटा	
२.	जम्मा सम्झौता संख्या	६२९ वटा	
३.	कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएका योजनाहरू	६२६ वटा	
४.	क्रमागत ठेक्का भएका योजनाहरू	२ वटा	
५.	सम्झौता नभएका ठेक्काहरू	११ वटा	
६.	कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी हुन बाँकी	१ वटा	

- आ.ब. २०८१/०८२ मा कुल ठेक्का मार्फत सम्झौता रकम रु. ११,२३,६७,३६२.७६।-
- आ.ब. २०८१/०८२ मा कुल ठेक्का मार्फत भुक्तानी रकम रु.९,०५,५५,१५९.४६।-

- कुल ठेक्का संख्या: २४, निर्माणाधिन: २, सम्पन्न: २२ र गत आ.ब. मार्फत दायित्व सरी आएको ठेक्का संख्या: ३, सम्पन्न संख्या: ३
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा ४ ख ५ र स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा वजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ६.२ मा व्यवस्था भए बमोजिम नगर उपप्रमुखको संयोजकत्वमा गठन भएको नगरस्तरीय योजना अनुगमन समितिले ४० वटा योजनाहरूको अनुगमन गरी प्रतिवेदन दिइएको छ।
- आ.ब. २०८०/०८१ मा भवन नक्सा पासका लागी परेको निवेदन ११ वटा, अस्थायी निर्माण अनुमती लिएका संख्या ६ वटा, भवन अभिलेखिकरणका लागी परेको निवेदन १० वटा रहेको छ।
- आ.ब. २०८०/०८१ मा प्रधानमन्त्री रोजगारतर्फ देहाय बमोजिमको भौतिक निर्माणको कार्य प्रगति भएको देखिन्छ।

स्थान	भौतिक प्रगति विवरण/ क्रियाकलाप				
	सोलिड (मि.)	गोरेटो बाटो (मि.)	सुख्खा पर्खाल (घ.मि.)	अर्थन नाला (मि.)	ग्याबियन जालि (सङ्ख्या)
वडा नं. २	१६२				
वडा नं. ३	१२०			७२	
वडा नं. ४	१३२				
वडा नं. ५			२९		
वडा नं. ६		२७६			
वडा नं. ७			८९.४		
वडा नं. ८	५१	१९	३०		६९
वडा नं. ९	१२३				
वडा नं. १०	१३९				
वडा नं. ११		९८८	४४		७
वडा नं. १२	८९	४१५	१७		
वडा नं. १३			३२	२,७८०	
वडा नं. १४	१२४			५३	
कूल जम्मा	९४० मि.	१,६९८ मि.	२४१.४ घ.मि.	२,९०५ मि.	७६

३.५ आर्थिक विकास तर्फ :

क. कृषि विकास उपशाखा

- एक वडा एक उत्पादन पकेट कार्यक्रम (बजेट २० लाख) वडा नं. ९, १० र १४ बाट प्रस्ताव प्राप्त नभएको। १३ नं. वडामा सम्झौता भएको तर कार्य सम्पन्न नभएको। पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन भएका १० वटा वडाहरु:

- तरकारी पकेट: वडा नं. १, २, ७, ८ र १२
- दलहन पकेट: वडा नं. ३
- फलफूल पकेट: ४ र ६
- मसलाबाली पकेट: वडा नं. ५ र ११
- खाद्यन्न बालीको वर्णशंकर (हाइब्रिड) बीउमा अनुदान (बजेट १ लाख) तर्फ ८६ जनालाई ९४१.५ किलो मकैको बीउ प्रति किलो रु. ५० अनुदानमा वितरण गरिएको।
- आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा (बजेट ५ लाख) २० प्रकृतिका विषादी तथा बाली संरक्षण सामग्री खरिद गरी वडा कार्यालयबाट वितरण गरिएको।
- प्लाष्टिक घर निर्माणको लागि प्लाष्टिक सिट वितरण (बजेट १५ लाख ४० हजार) ३५० वटा (९० जि एस एम, ६ मिटर चौडाई १२ मिटर लम्बाई) प्लाष्टिक वडा कार्यालयमा पठाईएको र २०० माईक्रोनको यु भी प्लाष्टिक २५०० वर्ग मिटर खरिद गरी कृषकलाई वितरण गरिएको।
- ५० प्रतिशत अनुदानमा फलफूलको बिरुवा वितरणको लागि खरिद गरिएको विवरण:
- मालभोग १७५० र G9 ६०० गरी २३५० बिरुवा टिस्युकल्चर प्रविधिबाट उत्पादित।
- सुन्तला १००, जुनार ३०० र कागती १००० गरी जम्मा १४०० अमिलोजात फलफूलका बिरुवा समशितोष्ण बागवानी केन्द्र, कीर्तिपुरमा जालीघरमा उत्पादित स्थानीय जात।
- आँपको कलमी बिरुवा (अम्रपाली-७५०, मालदह-७५०) गरी जम्मा १५०० र लिचीको गुटी बिरुवा १००० बोट रौतहटबाट ल्याईएको।
- ६. कोटामार्फत प्राप्त रासायनिक मल:

कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड, सिन्धुली		साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड, बनेपा		जम्मा	
युरीया (बोरा)	डिएपी (बोरा)	युरीया (बोरा)	डिएपी (बोरा)	युरीया	डिएपी
५०००	१६००	२०००	६००	७०००	२२००

- वडा नं. ३ र ७ मा भएको सार्वजनिक सुनुवाई तथा एकीकृत घुम्ति शिविरमा सहभागी भई तरकारीको बीउ र विषादी करिव २७५ जनालाई वितरण गरिएको।
- २२औँ राष्ट्रिय धान दिवस तथा रोपाईँ महोत्सव-२०८२ मन्थली-८ जखनीटारमा "धानबालीमा सघनता: खाद्यसुरक्षा र आत्मनिर्भरता" भन्ने मूल नाराका साथ आषाढ १५ गते मनाइएको।
- समूह नवीकरण ६० वटा र दर्ता ३३ वटा भएको।
- फलफूल खेती प्रवर्द्धन र तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम तर्फ करिव २० रोपनी क्षेत्र विस्तार, संरचना निर्माण, मेशिनरी औजार लगायतका क्रियाकलापहरु सम्पन्न भएको।
- खाद्यन्न बालीको बीउ वितरण

क्र.सं.	बाली	जात	परिमाण (किलो)
१	गहुँ	विजय	५०५
२	गहुँ	एन. एल. ९७१	१७५
गहुँ जम्मा			६८०
१	मकै	देउती	१८५६
२	मकै	रामपुर कम्पोजिट	१३२७

३	मकै	मनकामना ३	११५९
४	मकै	अरुण २	५२०
५	मकै	रामपुर १०	६७४
६	मकै	रामपुर १६	५६८
मकै जम्मा			६१०४
१	धान	मकवानपुर १	७०६८
२	धान	सावित्री	१९०७
३	धान	रामधान	४६११
४	धान	सुखबा ३	२०२९
धान जम्मा			१५६१५
कुल जम्मा			२२३९९

ख. पशु विकास उपशाखा

- पशु सेवा तर्फ यस वर्ष प्रयोगशाला सेवा सहित मेडिकल उपचार सेवा, गाईनोकोलोजी उपचार, मेजर तथा माईनर सर्जिकल सेवाका साथै ७ वटा पशु सेवाकेन्द्रहरूबाट सुचारु रुपमा सेवाप्रवाह भईरहेको ।
- मन्थली बजार एरियामा रहेका ४० भन्दा बढि घाईते/बिमारी सामुदायिक छाडा कुरकुरहरू नियन्त्रण गरी उपचार गर्ने कार्य गरिएको ।
- लम्फि स्कीन डिजिज/ खोरेत/पि.पि.आर बिरुद्धको खोप पशु सेवा कार्यालय सिन्धुली बाट निशुल्क प्राप्त भई ३५,७०० गाई/भैसी/बाख्राहरूमा निशुल्क रुपमा कृषकहरूको गोठ/खोरमानै पुगि खोप लगाउने कार्य सम्पन्न गरिएको ।
- विश्व रेबिज दिवस २०८१ को अबसरमा अबरोध हटाऔ, रेबिज उन्मुलन गरौ भन्ने मुल नाराका साथ पशु सेवा शाखा लगाएत ७ वटै पशु सेवा केन्द्रहरूबाट मिति २०८१/०६/०९ गते देखि मिति २०८१/०६/१५ गते सम्म सप्ताहव्यापि रुपमा ४०० गोटा घरपालुवा कुकुर बिरालोहरूमा निशुल्क रेबिज खोप लगाएर रेबिज दिवस २०८१ मनाईएको ।
- गाई/भैसी/बाख्राहरूमा कृत्रिम गर्भाधानको माध्यमबाट २०२८ वटा पशुहरूमा नश्रु सुधारको कार्य सम्पन्न भएको ।
- सामुदायिक छाडा कुरकुर नियन्त्रण गरि स्थायी बन्ध्याकरण तथा रेबिज खोप शिविर संख्या-२ सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम अनुसार मन्थली-१ मा साविकको जिल्ला पशु सेवा कार्यालय परिसरमा मिति २०८१/०८/१६ देखि मिति २०८१/०८/१९ गते सम्म र मन्थली-१४ फुलासी पोखरीमा मिति २०८१/०८/२० गते देखि मिति २०८१/०८/२४ गते सम्म सञ्चालन भई २५३ सामुदायीक तथा छाडा कुरकुर नियन्त्रण गरि स्थायी बन्ध्याकरण तथा रेबिज खोप शिविर कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको, यस कार्यले प्राणघातक रेबिज रोग सन् २०३० सम्म उन्मुलन गर्न मद्दत पुगेको र मानव स्वास्थ्य तथा पशु स्वास्थ्यमा रेबिज रोगले पुर्याउन सक्ने असरलाई समेत न्युनिकरणमा योगदान पुगुको साथै कुरकुरहरूको छाउरा छाउरी जन्मने दरलाई समेत न्युनिकरणमा सघाउ पुगेको ।
- यस पशु सेवा शाखाको डिस्पेन्सरी कक्ष सञ्चालन गर्न र ७ वटा पशु सेवा केन्द्रहरू सञ्चालनका लागि आवश्यक पशुपन्डीहरूको औषधी,खोप,तथा सामाग्रीहरू सिलबन्दी दरभाउ-पत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नको लागि शिलबन्दि प्रस्ताव पेश भई ठेक्का सम्झौता भई ७७ प्रकृतिका पशुपन्डीहरूको औषधी खोप सर- समाग्री कार्यालयलाई प्राप्त भई पशु सेवा केन्द्रहरूमा ब्यवस्थापन गरिएको ।

- उन्नत गाई/भैसी पालन गरि दुध उत्पादन गरि डेरी उद्योगहरूमा दुध बिक्रि गर्ने ८३९ जना कृषकहरूलाई प्रति लिटर २/५० अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत २०८१ असार १७ गते देखि २०८२ असार १६ गते सम्मको १०,०८८१४/६८ लिटर दुधको रु.२६,३३,५३६।७३ (अक्षरुपि रु.छब्बिस लाख त्रिसठ्ठि हजार पाच सय छतिस रुपैया पैसा त्रिहतर) मात्र ६ वटा बैकमा रहेको कृषकहरूकै खाता मार्फत भुक्तानि गरिएको ।
- यस नगरपालिका र हेफर परियोजना मार्फत सञ्चालित कृषि तथा पशु विकासमा सानाकिसान लघुउधम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत पहाडि समाज कल्याण केन्द्रबाट सञ्चालित १ दिने निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम मन्थली वडा नं.३ डांडागाउ, मन्थली-७ भटौली ठेडिखोला, मन्थली-१३ चिण्डेमा सम्पन्न भएको । साथै मन्थली नगरपालिकाको १४ वडाहरूमा रहेका समुहका सदस्यहरूलाई ३४ गोटा उन्नत नश्लका प्रजनन योग्य बोका र १३५ गोटा उन्नत नश्लका प्रजनन योग्य बाख्राहरू वितरण कार्यक्रममा यस शाखाको प्राविधिक टोली समेत उपस्थित भई सेवा प्रवाहमा सहजिकरण गरिएको ।
- मिति २०८१/०९/१२ गतेका दिन मन्थली वडा नं.-७ वडा कार्यालय भवन परिसरमा र मिति २०८२/०९/०९ गतेका दिन मन्थली वडा नं.३ वडा कार्यालय भवन परिसर टाटि चौरमा एकिकृत घुम्टि सेवा शिविर सम्पन्न भई २७१ घरधुरी परिवारका ४५१६ घरपालुवा पशुपन्छीहरूमा निशुल्क रुपमा बाहिरि भित्रि परजिवि नियन्त्रण विरुद्धको औषधि उपचार लगायतका सेवाहरू प्रवाह गरिएको ।
- मिति २०८१/०९/१६ र १७ गतेका दिन जिल्ला समन्वय समितिको परिसरमा कृषि तथा लघुउधम प्रदर्शनि मेलामा पशु सेवा तर्फका १० वटा स्टलहरूमा विभिन्न पशु तथा पशुजन्य उत्पादनहरूको प्रदर्शनि सम्पन्न भएको तथा विभिन्न २ वटा बिधामा उत्कृत कृषक/व्यवसायिहरूलाई पुरस्कृत समेत गरिएको ।
- मन्थली नगरपालिका वडा नं.१ मा समुदायमा आधारित एक वडा एक कृषि उत्पादन (गाईपालन) कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पशु सेवा कार्यालय सिन्धुलीको ६० प्रतिशत रकम रु.४० लाख, मन्थली नगरपालिकाको २० प्रतिशत रकम रु.१३,३३,५००/- र लाभान्वित मन्थली दुध सहकारी संस्था लि.को २० प्रतिशत रकम रु.१३,३३,५००/- गरि कुल ६६,६७०००/- बाट आधुनिक गाईको गोठहरू निर्माण मेशिनरी औजार उपकरण, औषधि खरिद लगायत घांसको बिउ बेर्नामा वितरण भएको र यस नगर भन्दा बाहिरबाट २५ गोटा उन्नत गाईहरू सहकारीका सदस्यहरूलेनै खरिद गरि ल्याईएको छ । आगामि दिन यस नगर दुध उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुने अपेक्षा लिएको छ ।

ग. लघु उद्यम शाखा

- विपन्न वर्गका महिला तथा पुरुषहरू पहिचान गरी उनीहरूलाई रोजगारीको अवसर सृजना गर्न र आय स्तरमा वृद्धि गर्नमा सहजीकरण गरिएको छ ।
- उद्यमशीलता विकास तालिम प्रदान गरी व्यवसायीक कलाको विकास भएको छ ।
- उद्यमशीलता विकास तालिम प्रदान गरी व्यवसायीक कलाको विकास भएको छ ।
- लघु उद्यमी समूहमा अवद्ध गरी उद्यमीहरूको संस्थागत विकास तथा सामुहिक भावनाको विकास भएको छ ।
- सहभागिले छनोट गरेका आधारमा परालको जुत्ता र खोस्टाको चगटी,नेपाली गलैचा,दुधको परिकार वेमौसमी तरकारी खेती र पञ्चेवाजा वजाउने तालिम प्रदान गरि ९३ जना उद्धमी सृजना भएका छन भने २७ जना उद्यमीको स्तरोन्नती भएको छ ।
- केहि उद्यमीले व्यवसाय गर्न सुरु गरेका छन ।

घ. सामाजिक सुरक्षा आप्रवासी कार्यक्रम

- जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा अवस्थित सूचना केन्द्रबाट १ पटक सूचना तथा परामर्श प्राप्त गरेका ४३१७ जना मध्ये १० प्रतिशत वा ५०४ जनालाई फोन फलोअप गर्दा देखिएको नतिजा :
 - बिदेश गएका ३३ जना
 - ३३ जना मध्ये घरमा कागजात छाड्ने २७ जना
 - ३३ जना मध्ये बागेनिड गरेर रकम घटाउने १९ जना
 - ५०४ जना मध्ये मध्ये बिदेश नजाने निर्णय गरेका १९ जना
 - ५०४ जना मध्ये जाने प्रकृत्यामा असफल भएके २१ जना
- न्यायमा पहुँच

- बिभिन्न गन्तव्य मूलकमा मृत्यु भएका ८ (मन्थली वडा नं १३ को १ जना) वटा सब समयमानै नेपाल ल्याउन सहयोग गरिएको छ । साथै ति परिवारले पाउने क्षतिपूर्ति र बिमा बापतको रकमका लागि सूचना केन्द्रले आवश्यक सहजिकरण र संकलित कागजातहरू सम्बन्धित पालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रमार्फत बैदेशिक रोजगार बोर्डमा अनलाइन सिष्टमबाट Submit गरि रकम रु ९३,७५००० प्राप्त गरेका छन ।
 - बिदेशमा घाईते भएका ३ जना कामदारका लागि बैदेशिक रोजगार बोर्ड र बिमा मा आवश्यक सहजिकरण गरी रु ४,६६००० प्राप्त गरेका छन ।
 - बिदेशमा अलपत्र परेका ४ जनालाई आवश्यक सहजिकरण गरी नेपाल ल्याईएको छ ।
 - बैदेशिक रोजगारीमा रहेको परिवारको १ जना सदस्यलाई बोर्डबाट उपचार खर्च दिलाउन सहजिकरण गरिएको छ ।
 - बैदेशिक रोजगारीका शिलशिलामा ठगीमा परेका ६ (मन्थली वडा नं ४ को २ जना) जनालाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बैदेशिक रोजगार बिभाग र जिल्ला प्रहरी कार्यालयसँगको समन्वयमा रु ७४५००० फिर्ता गराईएको छ ।
 - **वित्तिय साक्षरता**
 - समुदाय स्तर र बिध्यालयका छात्र छात्रा गरी कूल २७७ जनालाई बिभिन्न अवधिको वित्तिय साक्षरता सम्बन्धी कक्षाहरू सन्चालन गरिएको छ जसबाट मानिसहरूले दैनिक फजुल खर्च घटाउदै बचत गर्ने, पारिवारिक योजना बनाउने, घर खर्च धान्नका लागि साना साना ब्यवसायहरू गर्ने बालबालिकाहरूलाई बिशेष ख्याल गर्ने, पारिवारिक झैझगडाहरू नगर्ने, सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गर्ने जस्ता बानीहरूमा सुधार भएको पाईन्छ ।
(वडा नं १, ३, ४, ६, ८, १३ र १४)
 - **मनोसामाजिक परामर्श**
 - ९ (वडा नं १३ मा ४ जना, ४ मा ३ जना १ मा १ जना ७ मा १ जना) जनालाई नियमित मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गरी उनिहरूमा सुधार भएको छ ।
 - ५ वटा माबि (वडा नं १, ४, ५, ७, र ८) वडा नं १२ जना बिद्यार्थीहरूलाई मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिमुखिकरण गरिएको छ ।
- नोट: (२०८२ श्रावणबाट मनोसामाजिक परामर्शसेवा मन्थली अस्पताल मार्फत गर्ने गरी कर्मचारी ट्रान्सफर गरिएको छ)

ड. सहकारी शाखा

- सहकारी शाखा मार्फत रामेछाप जिल्ला सहकारी संघ, रामेछाप जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघ, रामेछाप जिल्ला कृषि सहकारी संघ र रामेछाप जिल्ला बहुउद्देश्यीय सहकारी संघहरूसँग समन्वय गरी मन्थली नगरपालिका भित्र रहेको सहकारीहरूको विवरण संकलन ।
- डिभिजन सहकारी कार्यालयबाट हस्तान्तरण भएको सहकारीहरूको विवरण तयारी र वर्णानुक्रममा फाइलिङ ।
- सहकारी व्यवस्थापकको लागि NFRS तथा COPOMIS तालिम संचालन ।
- रामेछाप जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघको सहकार्यमा सहकारी कर शिक्षा, रक्तदान र सहकारी दिवस कार्यक्रम संचालन ।
- NFRS तालिम मार्फत २४ जना सहकारीका व्यवस्थापकहरूलाई नविनतम लेखा प्रणाली सीप प्रदान ।

३.६ वन, वातावरण तथा विपद शाखा :

- गत आर्थिक बर्ष २०८१।०८२ सुरु भएपश्चात र असोज ११, १२ र १३ गतेको अत्यधिक वर्षातले नगरभित्रको मुख्य तथा वडाकेन्द्र जोडने सडकहरू र शाखा सडकहरू समेत नगरको मेसिन तथा भाडाको मेसिन समेत प्रयोग गरी सडक सुचारु गर्ने काम सम्पन्न गरिएको ।
- विपद पश्चात राष्ट्रिय जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण सिंहदरबार बाट प्राप्त ५० लाखको हकमा नगरउपप्रमुखको नेतृत्वमा सर्वदलीय पदाधिकारीहरू , पत्रकारहरू सहितको स्थलगत अनुगमनबाट प्राप्त राय बमोजिम प्रत्येक वडाको सार्वजनिक संरचनाहरूको क्षतिको आधारमा तत्काल मर्मत संभार गरी संचालन गर्न २४ वटा आयोजना छनोट गरी रकम विनियोजन गरी हाल काम सम्पन्न गराई फरफारक समेत गरेको साथै प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रु १० लाखको हकमा नगरबासीहरूको बस्ने घरहरूको क्षतिको आधारमा नगरले तयार गरेको आर्थिक सहायता कार्यविधि २०७९ बमोजिम रु ७ हजारदेखी २० हजारसम्म नगदै ८८ जनालाई ८ लाख ७५ हजार वितरण गरिएको , बाँकी रकम १ लाख २५ हजारको हकमा मन्थली नगरपालिका वडा नं. १ लाई अत्यावश्यक परेकाले कुलो निर्माणमा विनियोजन गरी काम सम्पन्न गराइएको ।

- डढेलोको सिजन सुरु भएसँगै मन्थली नगरको अगुवाईमा नगरभित्रका ८५ वटा सामुदायिक वन र ३६ वटा कबुलियती वनका पदाधिकारीहरु तथा स्थानियहरुलाई पायक पर्ने स्थानमा भेला गरी वन उपभोक्ता महासंघ, चिसापानी सब डिभिजन मन्थली र जिल्ला प्रहरी कार्यालय रामेछापको प्रतिनिधि सहितको उपस्थितिमा डढेलो नियन्त्रण तथा रोकथाम कारबाही प्रचलित कानूनको बारेमा अनुशिक्षण गर्ने काम सम्पन्न गरियो।
- बिशेषतः हिउँदको समयमा आगोलागी भएर धेरै घरगोठ, धन्सार लगायत खानेपानीको पाईप निकै मात्रामा क्षति भएको कारणले कार्यविधि बमोजिम केही नगदै सहयोग गरेको र हालसम्म नगरबासीहरुलाई खानेपानीको अभाव नहोस भनेर विभिन्न साईजको प्लाष्टिक पाइपहरु आवश्यकता अनुसार वितरण गरेको साथै पहिरो रोकथाम तथा भौतिक संरचनाको क्षति कम होस भनी स्थलगत प्राविधिक नापजाँच गराई आवश्यक ग्याविन जाली र त्रिपालहरु वितरण गरिएको। ५ नगरबासीहरुको आवश्यकतालाई आधार मानी प्रत्येक वडा कार्यालय जोड्ने मुख्य सडकहरु र शाखा सडकहरु समेत नगरको ब्याकहो लोडर प्रयोग गरि सरसफाई गरि १२ महिना संचालनमा ल्याएको र मर्मत तथा सरसफाई गरिएको।
- आगोलागीको हकमा सुचना पाउना साथ DEOC र LEOC तथा नेपाल प्रहरी, नेपाल आर्मी र सशस्त्र प्रहरी बलसँगको समन्वयमा आवश्यक जनशक्ति समेत परिचालन गरी दकमल पठाई आगो नियन्त्रणमा नगरपालिका अन्तर जिल्ला तथा अन्तर पालिकामा समेत सहयोग गरेको।
- जुनसुकै विपदको कारणले संभावित विपदलाई मध्यनजर गरी उपलब्ध जनशक्ति र साधनहरु तयारी अवस्थामा राखिएको।
- बजारबाट दैनिक उत्सर्जन हुने फोहोरमैला लाई ब्यबस्थित र वैज्ञानिक तवरबाट ब्यबस्थापन गर्ने हेतुले मन्थली नगरपालिका वडा नं ६ को सिल्ली बजार खोल्सीको माथिल्लो भेगमा फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्र निर्माणको लागि गत आवमा डि.पि.आर तथा I.E.E. को काम गरिएको र चालु आवमा नै ठेक्काध्वारा निर्माणको काम अगाडी बढाइने।
- बजारको फोहोरमैला जथाभावी फालिदिनाले रात तथा दिनको समयमा घरपालुवा तथा जंगली जनावरहरुले यत्रतत्र छरिदिनाले दुर्गन्ध बढेकोले फलामको पोष्ट बनाई डोको संकलनको लागि राखिएको।
- बजारको नाला तथा बजारमा आवश्यकता र मागको आधारमा दमकल प्रयोग गरी निरन्तरण सडक तथा नालाहरु सरसफाई गरिएको।
- अन्तरपालिकामा समेत गई नगरको शवबाहन, एम्बुलेन्स तथा दमकलले सेवा प्रवाह गरेको, साथै अन्तरपालिकामा भएका विपद्जस्तै घटनाहरुमा सकेको आर्थिक र राहत सामग्रीहरु वितरण गरिएको।
- हालको विपदलाई मध्यनजर गरी आवश्यक औजार तथा राहत सामग्रीहरु (सावेल, पिक, ठेलागाडा, त्रिपाल इत्यादी) खरिद गरी १४ वटै वडामा पठाईसकेको र कार्यालयमा पनी तयारी अवस्थामा राखिएको। हालसम्म पनि मुख्य सडक तथा वडाकेन्द्र जोड्ने र शाखा सडकहरु नियमित मर्मत संभार गरी यातायात सुचारु गराइएको।
- संघीय तथा प्रादेशिक कार्यालयहरुसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी विकाश निर्माणको कामहरुमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष सहयोग गरी स्थानिय सरकारको भूमिका निर्वाह गरिएको।
- समग्र विपदलाई मध्यनजर गरी नगरपालिकाले नगर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८१ निर्माण गरेको।

३.७ विधेयक समिति / कानून शाखा:

- स्थानीय तहमा कानून निर्माण सचेतिकरण र कानूनी साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन कार्यक्रमबाट ७ ओटा वडाका वडावासी लाभान्वित भएको।
- उपमेयर असहाय महिला कार्यक्रमबाट ६ जना असहाय महिलाले आवास निर्माण तथा व्यवसाय सञ्चालनमा सहयोग प्राप्त गरेको
- न्यायिक समिति विधेयक समिति र विधायन समिति क्षमता विकास र तथा असल अभ्यास अनुशरण कार्यक्रमबाट विषयगत समितिको कार्यसम्पादन क्षमतामा उल्लेख्य विकास भएको।
- ऐन कानून निर्माण र परिमार्जनमा सरोकारवालाको सुझावबाट कार्यान्वयनमा सहज भएको।
- न्यायिक समितिमा भएको सुनुवाईबाट प्रमाण विहिन र असहाय महिला बालबालिका गरी ७ जनाले राहत महशुस गरेको।
- विधायन र विधेयक समितिको बैठकबाट १७ कानूनका मस्यौदा र ४ ओटा कानून संशोधनका प्रस्ताव सभा र कार्यपालिकामा पेश भई कानून निर्माणमा थप छलफल सहज भएको र सभा तथा कार्यपालिकामा संयोजक मार्फत विधेयक पेश गर्ने विधीको कार्यान्वयन भएको।
- संस्थागत स्वमूल्याङ्कनमा कानून र न्यायिक समितिका सूचकमा १०० प्रतिशत नतिजा प्राप्त
- पालिकाको कार्यसम्पादनमा आवश्यक कानूनहरु निर्माण तथा जारी गर्ने क्रममा चालु आ.व.मा मात्र १७ नयाँ कानून निर्माण र ४ कानून परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

- अन्य न्यायिक निकायमा परेका मुद्दा मामिलामा नगरपालिकाको पक्षमा भएको निर्णयबाट नगरपालिकाबाट भए गरेका कार्य तथा निर्णयको परीक्षण भएको जसबाट निर्णय कानूनसम्मत नै रहेको भन्ने अवस्था रहेको ।
- न्यायिक समितिबाट भएको निर्णयको हालसम्म कुनै पनि पुनरावेदन नपरेकाले निर्णय सर्वमान्य रहेको भन्न सकिने ।
- मेलमिलापकर्ताका लागि प्रोत्साहन कार्यक्रमबाट मेलमिलाप केन्द्रबाट नै मिलापत्र हुने उजुरीको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भएको ।
- वडाहरूमा छुट्टै मेलमिलाप कक्ष निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको ।

४. समस्या र समाधान

नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हक अधिकारको सुनिश्चित गर्दै सामाजिक न्यायको माध्यमबाट सभ्य समाज निर्माण गर्नु स्थानीय तहको मुख्य दायित्व रहेको छ। संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको समन्वय, सहकार्य र सह अस्तित्वको सिद्धान्तमा आधारित कुशल अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन र निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रसँगको सहकार्यद्वारा समुन्नत समाज निर्माणमा जोड दिनु अपरिहार्य छ। तर समयमा संघीय र प्रादेशिक कानूनहरू निर्माण नहुँदा स्थानीय कानूनहरू निर्माण हुन सकेका छैनन्। संविधानमा व्यवस्था भएको संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको बीचमा संयुक्त अधिकारहरूको उपयोगमा एकरूपता ल्याउन सकिएको छैन।

स्थानीय तहहरूले संविधानमा उल्लेखित एकल अधिकारहरूको व्यवस्थापन गर्न र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरू विभिन्न ऐन नियमहरू जारी गरी आफ्नो कार्य सम्पादनमा जोड दिदाँ कतिपय विषयहरूमा संघीय र प्रादेशिक सरकारहरूबाट आउने अवरोधका कारण आफ्नो गतिमा तिव्रता दिन सकेको अवस्था छैन। विशेष गरी कानूनहरूको निर्माण संघीय र प्रादेशिक कानूनसँग नवाझिने गरी निर्माण गर्ने वातावरण नहुँदाको अवस्थामा संविधानको मर्म बमोजिमको राज्यको शासन प्रणाली सञ्चालनमा जटिलता आएको छ। राज्यद्वारा घोषित सुखी नेपाली, समृद्ध नेपाल निर्माणको महाअभियानमा स्थानीय तहहरूको भूमिकालाई सशक्त बनाउन कठिनाई भएको छ।

स्थानीय तहको सार्वजनिक प्रशासन सञ्चालन तथा सुशासन अभिवृद्धि गर्ने कार्य कम जटिल छैन तापनि यस मन्थली नगरपालिकाले आफ्ना गतिविधिहरूलाई क्रियाशील गराउँदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि समय मै नीति तथा कार्यक्रम र वजेट स्वीकृत गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको थियो। तथापि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी रहँदा केही समस्याहरू देखा परे, जसलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१ सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास शाखा

समस्याहरू:

१. क्षमता विकास योजनाका लागि नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत तर्फको वजेट विनियोजन भएको प्रस्तावित कार्यक्रम पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन हुन नसकेको।
२. प्रदेश लोकसेवाबाट परीक्षा र सिफारिसमा ढीलाई हुने कारणले माग गरिएका कर्मचारी समय सीमामा सिफारिस हुन नसक्नु।
३. प्रदेश लोक सेवा आयोगले चौथो तहको विज्ञापन नगर्ने नीति लिएको चौथो तहको पद खाली हुदा भर्ना प्रकृया रोकिएको।
४. प्रदेश मुख्यमन्त्री कार्यालयबाट सरूवाको प्रणाली व्यवस्थित गर्न नसक्दा जुनसुकै समयमा सरूवा हुने र पुनः माग गरेर अर्को पदपुर्ति हुन कम्तिमा एक वर्ष लाग्ने हुदा शाखा र वडा लगायत सम्बन्धित विषय क्षेत्रको कार्य सम्पादनस्तरमा कमि भएको र समस्या पर्न गएको।

समस्या समाधानका लागि चालिएका पहल कदमीहरू:

१. नगर प्रमुख र बिषयगत समिति समक्ष छलफल संवाद गरी निर्णयानुसार कार्यान्वयन गरिएको।
२. वडामा तोकिएका कर्मचारीको विदा स्वीकृत वडाअध्यक्षबाट सिफारिस र समन्वय भएपछि कार्यालयबाट गर्न थालिएको।
३. नगरपालिका कार्यालयका कर्मचारीहरूको विदा शाखा प्रमुखबाट सिफारिस भएपछि मात्र स्वीकृत हुने गरि व्यवस्था मिलाइएको।
४. कार्यालयमा ई हाजिरी पुनः सञ्चालनमा ल्याइएको। र वैकल्पिक अभिलेखको रुपमा लिइएको।
५. विकास तथा सेवा प्रवाहका क्रममा आईपरेका समस्याहरूलाई समाधानार्थ आश्यकतानुसार तत्काल समन्वय गरिएको।
६. नागरीकको गुनासो र समस्या बुझ्नका लागि सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम र स्थलगत सेवा प्रवाहका लागि एकिकृत घुम्टि सेवा शिविर समेत आयोजना गरिएको।

४.२ आर्थिक प्रशासन शाखा

१. यस अवधिमा e-bid प्रणालीमार्फत ३५ पटक ठेक्का आह्वान भए बमोजिम निर्माण तथा सामान खरिदको कार्य सम्पन्न गरिएको छ। विशेषगरी e-bid प्रणालीमार्फत खरिद व्यवस्थापन गर्दा औसतमा ४० प्रतिशतभन्दा बढीको घटाघट भएर कार्य सम्पन्न हुने गरेको छ। जसले गर्दा सीमित स्रोतसाधन माथिको दबाब व्यवस्थापन गर्न समेत उल्लेखनीय सहजता प्राप्त भएको छ।
२. त्यसैगरी, आय संकलनसम्बन्धी ९ वटा ठेक्का सफलतापूर्वक सम्पन्न गरिएका छन्, जसमा तोकिएको न्यूनतम आय रकमको तुलनामा औसतमा २ प्रतिशतले बढी आय संकलन भएको छ। यसले आन्तरिक राजस्व वृद्धिमा टेवा पुऱ्याउनुका साथै सेवा प्रवाहका कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न थप आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउन मद्दत गरेको छ।
३. तोकिए बमोजिमको आर्थिक प्रतिवेदन माथिल्लो तहमा पठाइएको छ।
४. मासिक आय-व्यय विवरण सार्वजनिक गर्ने गरिएको छ।
५. नियमित रुपमा आ.ले.प. र म.ले.प.गलाई लेखा र बेरुजुको अभिलेख अध्यावधिक गरिएको छ।
६. सुत्र प्रणालीमा बजेट निर्माण र स्वीकृत सम्मको कार्यमा सहजीकरण गरिएको छ।

७. स्थानीय राजस्व बाँडफाट र दाखिला गर्ने, फ्रिज रकम फिर्ता पठाउने कार्य समयमै सम्पन्न गरिएको छ ।
८. आर्थिक कारोबारका सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुखबाट राय माग गरिएका विषयमा राय प्रदान गरिएको छ।
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० देखि २०८१/८२ सम्मको अवधिमा समानीकरण अनुदानको कुल सिलिङ क्रमशः घट्दै गएको छ, जसले संघीय सरकारको स्थानिय तहप्रति वित्तीय प्रतिबद्धता कमजोर हुँदै गएको देखाउँछ। तीन वर्षको अवधिमा समानीकरण अनुदानको निकासी रकममा उल्लेख्य गिरावट आएको छ, जसले कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समस्या पारेको छ।
१०. समपूरक योजनाहरूले ठूला पूर्वाधार निर्माण र रोजगारी सिर्जना गर्दै स्थानीय तहमा दीर्घकालीन आर्थिक लाभ पुऱ्याउँछन्। तर, यस्ता योजनामा स्रोतको अत्यधिक केन्द्रिकरणले शिक्षा, स्वास्थ्य, सरसफाइजस्ता अत्यावश्यक सेवामा स्रोत अभाव भई सेवा प्रवाह कमजोर हुने जटिल/ श्रृंखलाबद्ध प्रभाव (cascading effects) देखिन सक्छ। यस कुरालाई मध्यनजर राखेर मात्र समपूरक योजनाको माग गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
११. विगत ४ वर्षको खर्चको प्रवृत्ति अनुसार कुल खर्च वृद्धिको साथसाथै चालु खर्चमा निरन्तर बढेको छ, कर्मचारीको तलब/भत्ता र सवारीसाधन खरिद तथा सञ्चालन खर्चमा भएको वृद्धिले यस्तो परिणाम ल्याएको देखिन्छ ।
१२. समिक्षा आ.ब.को जस्तै चालु आ.ब.मा पनि e-bid प्रणालीको निरन्तरता र थप विस्तार गरी स्रोतसाधनको प्रभावकारी उपयोग र लागत घटाउन अति आवश्यक देखिन्छ ।

४.२.१ राजस्व उपशाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागी चालिएको कदमहरु
१	नदीजन्य पदार्थको ठेक्का व्यवस्थापन	सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समन्वयकारी भुमिका
२	न्युनतम बहाल कर निर्धारण	नगर प्रमुखज्युको सक्रियतामा निरन्तर समन्वय र सम्बाद मार्फत समाधान
३	आय ठेक्कामा सम्झौता बमोजिम किस्ता असुली	निरन्तर ताकेता र समन्वय मार्फत समाधान
४	फोहोर मैला मासिक शुल्क संकलन	पत्राचार सम्बाद र छलफलबाट समाधान
५	नदीजन्य पदार्थ चोरी निकासी	सरोकारवाला निकायसँग सहकार्य र नियमित अनुगमन
६	प्राकृतिक स्रोत र साधनको निकासी कर संकलन	प्रयास असफल ।
७	राजस्व छुट (कानुनमा नभएको भएपनि व्यवहारिक रुपमा प्रयोग)	व्यवस्थापन हुन नसकेको ।

४.३ सामाजिक विकास तर्फ

१. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागी चालीएको कदमहरु
१	योजना तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी समस्याहरु	नगर शिक्षा योजना तथा विद्यालय सुधार योजना निर्माणमा प्राविधिक सहयोग
२	शैक्षिक जनशक्तिसँग सम्बन्धित समस्याहरु	विभिन्न खाले क्षमता विकास तालिममा सहभागिताका लागि जोड तथा पेशागत सहयोग
३	अभिलेख तथा सुशासनसँग जोडिएका समस्याहरु	अभिलेख तथा सुशासनसँग सम्बन्धित विषयहरुमा प्रधानाध्यापकहरुलाई निर्देशन तथा प्राविधिक सहयोग

४	विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारसँग सम्बन्धित समस्याहरू	विद्यालयको भौतिक अवस्थाको इमिसमा प्रविष्टि लगायत मर्मत र निर्माणका लागि प्रदेश र संघमा सिफारिस
५	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखासँग सम्बन्धित समस्याहरू	नियमित कार्यसम्पादन गरि आएको

२. स्वास्थ्य शाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालीएको कदमहरू
१	संघ बाट स्थानिय तहको लागि औषधि खरिदको लागि बजेट न्युन हुनु।	पालिकाबाट विमाको औषधि खरिद गर्न रिभल्विड फण्डको व्यवस्थापन र प्रदेश सरकारबाट अस्पताल सुदृढीकरणको लागि रकमको व्यवस्थापन।
२	विरामीको चाप अनुसार अस्पतालको क्षमता कम हुनु (वेड नपुग)।	प्रादेशिक अस्पतालको लागि सम्बन्धित निकाय सँग समन्वय गरेको

३. महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण शाखा

४. पञ्जिकरण उपशाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालीएको कदमहरू
१	समयमा लाभग्राहीहरूले नविकरण नगर्दा पछि गुनासोहरू वडा तथा नगरपालिकामा आउने।	पञ्जिकरणको अभिलेख डिजिटाइजेशन गरिएको।
२	वडा कार्यालयहरूमा नेट समस्या हुन र प्रणाली सुस्त चल्दा समस्या हुने।	वडागत रुपमा सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको अभिलेख तयार गरी सार्वजनिक गरीएको।
३	पुराना अभिलेखहरू व्यवस्थित नहुदाँ समस्या।	नविकरणलाई अनिवार्य गर्न विभिन्न माध्यमबाट सुचना सम्प्रेषण गरिएको।

४.४ योजना, पुर्वधार तथा अनुगमन शाखा

समस्याहरू:

- टुक्रे योजनाको संख्या वढी भएको कारण कार्यान्वयन तथा गुणस्तर कायम गर्न प्राविधिक समस्या।
- नगर गुरु योजनाको तयारी गरेर अल्पकालीन र दीर्घकालीन योजनाहरू प्रथमिकताको आधारमा कार्यान्वयन हुन नसक्नु।
- कार्यपालिका तथा नगरसभामा योजना निर्माण गर्दा गहन छलफल हुन नसक्दा योजना कार्यान्वयनको चरणमा योजना परिवर्तन हुने परिपाटीले कार्यान्वयनमा समस्या।
- नगर सभामा नै सवै योजनाको विवरण टुंगो लाग्न नसक्दा चालु आ.ब.को पहिलो, दोश्रो चौमासिक सम्ममा पनि योजना हेरफेर हुँदा कार्यान्वयनमा प्रभावकारीता हुन नसक्नु (विषेश गरी वडा सिलिड र नगर प्रमुखबाट तोक आदेश भएका)।
- संघ, प्रदेश तथा अन्य निकायबाट प्राप्त हुने योजनाहरू समयमा नै नआउदा आ.ब.को दोश्रो चौमासिकमा कार्यान्वयनमा चाप पर्नु।
- समय सापेक्ष प्राविधिक जनशक्तिको क्षमता विकासको संस्थागत योजना बनाई कार्य सम्पादनको क्षमता विकास हुन नसक्नु।
- विषयगत समितिहरू आफ्नो क्षेत्रगत दायराको जिम्मेवारी बोधका साथ क्रियाशिल हुन नसक्नु।
- जन प्रतिनिधीहरूमा समग्र नगरलाई एउटै आँखाबाट नहेरी आफ्नो मात्र वडा केन्द्रित हुने मनोवृत्ति हुनु।
- उपभोक्ता समितिमा बस्ने पदाधिकारीहरूमा नाफामुखी प्रवृत्तिको विकास हुनु।

समस्या समाधानका उपायहरू:

- विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित गुरु योजना निर्माण गरी प्राथमिकताको आधारमा वार्षिक योजना निर्माण गर्ने ।
- विषयगत समितिहरूलाई क्रियाशिल र जिम्मेवारी बनाउने ।
- योजना निर्माणका सबै चरणहरू पूरा गरेर नगर सभाबाटै सबै योजनाहरूको स्पष्ट पहिचान गरी टुंगोमा पुग्नु पर्ने ।
- चालु आ.ब.को योजना कार्यान्वयनको चरणमा योजना संशोधन गर्ने परिपाटी पूर्णतः अन्त्य हुनु पर्ने ।
- कर्मचारी जनशक्तिको समय सापेक्ष क्षमता विकास र प्रोत्साहनको व्यवस्थाको संस्थागत सुनिश्चितता हुनु पर्ने ।
- योजना निर्माण गर्दा ठोस नतिजा दिने ठूला र क्रमागत योजनालाई प्राथमिकता दिने ।
- उपभोक्ता समिति र ठेक्का पट्टा विधिबाट गरिने योजनाको नगर सभामा टुंगो लगाउनु पर्ने ।
- सार्वजनिक जग्गामा पुर्वाधार निर्माण गर्दा जग्गाको प्राप्तिको विषयमा नगरको प्रष्ट निर्णय हुनु पर्ने ।
- जटिल प्रकृतिको कार्य उपभोक्ता समितिबाट नगराउने । उपभोक्ता समिति मार्फत डोजर प्रयोग गर्नु पर्ने भए नगरको निर्णय गराउनु पर्ने ।
- ठूला आयोजनाहरूको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गर्ने सन्दर्भमा अधिल्लो आ.ब.मा नै बजेट सहित व्यवस्थापन गरी तयार गरिनु पर्ने ।

४.५ वन, बातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालीएको कदमहरू
१	व्यवस्थित ल्यान्ड फिल्ड साईट नहुँदा दैनिक फोहोरमैला उठाई विसर्जन गर्न वर्षातको समयमा चुनौती रहेको ।	अस्थायी ल्यान्ड फिल्ड साईड बनाई फोहोरमैला व्यवस्थापन गरिएको ।
२	विपद् शाखामा दरबन्दी अनुसार प्रयाप्त कर्मचारी नहुँदा राहत तथा उद्धारमा समस्या रहेको ।	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला प्रशासन, सशस्त्र प्रहरी वल तथा नेपाली सेनाको सहयोग लिई परिचालन गरिएको ।
३	एक मात्र व्यक्तीले होडर हुँदा सबै ठाउँमा एकै पटक उद्धारमा जान सम्भव नभएको ।	आवश्यक पर्दा भाडामा लिई परिचालन गरिएको ।
४	नगरमा स्थानीय आपतकालिन संचालन शाखा नरहेको ।	
५	आगोलागी हुँदा सबै वडामा पानी संकलन गर्ने स्थान नभएको ।	स्थानीय श्रोत साधन तथा खोलाहरूको पानी प्रयोग गरिएको ।

४.६ आर्थिक विकास

१. कृषि विकास शाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालीएको कदमहरू
१	अधिकांश कृषक परम्परागत खेतीमा संलग्न हुनु।	व्यवसायिक खेती विस्तार गर्न पकेट कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको
२	सिमित व्यक्ति वा संस्थाले मात्र लाभ लिएको र संस्थागत रुपमा कृषकहरू आवद्ध हुन नसकेको।	अन्य सम्बन्धित कार्यालयसँग समन्वय गरी दोहोरोपना हुन नदिइएको
३	व्यवसायिक खेती विस्तार गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गर्न ऋण, बीउ पूँजी जस्ता कार्यक्रममा कृषकको पहुँच नपुग्नु।	सम्बन्धित निकायसँग समन्वय तथा आवश्यक सहजीकरण गरिएको

४	कृषि सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि/निर्देशिका/म्यानुअल आदि नभएकोले कार्यान्वयनमा समस्या देखिएको।	संघ/प्रदेशका मिल्दाजुल्दा कार्यविधिलाई अबलम्बन गरिएको
---	---	---

२. पशु विकास शाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालीएको कदमहरु
१	सबै वडामा प्रयाप्त प्राविधिक जनशक्तिको अभाव रहेको	२ वटा वडा हेर्ने गरी प्राविधिक व्यवस्था गरिएको
२	सेवा प्रवाहको लागि स्रोत साधनको अभाव	व्यक्तिगत रुपमा व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाह गरिएको
३	दुधको तथ्याङ्क अद्यावधिकमा कठिनाई	कार्यालय समय बाहेकको समयमा समेत काम गरेको
४	सम्पन्न भएका कार्यक्रमको भुक्तानी नहुनु	

३. सामाजिक सुरक्षा आप्रवासी कार्यक्रम

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालीएको कदमहरु
१	गत आर्थिक वर्षमा केही समय मनोसामाजिक परामर्शकर्ता खाली रहनु र नयाँ नियुक्ती पछि पनि स्वास्थ्य निर्देशनालयले ६ महिने तालिम सन्चालन गर्नुपर्नेमा हाल सम्म पनि नहुनुले लक्ष्य अनुसार काम हुन सकेन ।	मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी ७ दिने तालिममा सहभागी गराईएको
२	संघिय शर्त बजेट तथा कार्यक्रममा मात्र सिमित हुदाँ कार्यक्रमको सबै उद्देश्य पुरा नहुनु ।	
३	निर्दिष्ट कार्यक्रम कार्यविधि अनुसार कार्यान्वयन गर्न पूर्ण सहजता नहुनु ।	

४. रोजगार सेवा केन्द्र

समस्या:

- बेरोजगार व्यक्तिहरुको नयाँ आवेदन आउनुपर्नेमा वडाबाट न्यून मात्रामा आएको हुनाले पुरानै व्यक्तिहरुलाई रोगजारको लागि नविकरण गर्नुपरेको ।
- केहि उपभोक्ता समितिहरुले समयमानै आयोजना सम्झौता र काम थालनी नगरिदिनाले कार्यक्रम सम्पन्न गर्न केही विलम्ब हुने गरेको ।
- केहि प्रस्तावित आयोजनाको लागत ईस्टिमेट तयार भएको अवस्थामा कार्यालयले तोकेको सम्झौताको अन्तिम मिति सम्म पनि सम्झौता हुन नआएकोगस।
- अधिकतम आयोजनाहरुमा लागत साझेदारी हुन नसक्दा निर्माण सामग्री खरिदमा कठिनाई भएको र आयोजनाको समग्र प्रभावकारीतामा असर परेको ।
- श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन अनुसार संघिय शर्त अनुदानबाट संचालित कार्यक्रम/आयोजनाहरुको कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुबाट अनुगमन तथा निरीक्षण गरिँदा सो सम्बन्धी प्राप्त हुन मिल्ने पारिश्रमिकबाट वञ्चित भएको।

समस्या समाधानका लागि चालिएका पहल कदमहरु:

- समयमानै आयोजना सम्पन्न गर्न लिखित तथा पटक पटक मौखिक पहल गर्ने गरिएको।

- श्रमिकहरुको ब्यक्तिगत बैंक खातामै अनिवार्य ज्याला रकम भुक्तानी गर्नु पर्ने कानुनी प्रावधान अनुसार बैंकलाई शुन्य मौजदातमा खाता खोलेदिन ब्यवस्था मिलाउन पत्राचार गर्ने गरिएको।

५. लघु उद्यम

समस्याहरु:

- लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अझै पनि स्थानिय सरकारलाई वुझाउन नसक्दा कार्यान्वयन गर्न कठिनाई भएको ।
- शाखामा १ जना मात्र कर्मचारी भएको हुदा कार्यक्रम १०० प्रतिशत कार्यक्रमको प्रगती नभएको ।
- लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई महत्व नदिएको कारण कार्यक्रम संचालनमा गर्न बाधा भएको ।
- कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि आवश्यक प्रस्ताव समयमा स्वीकृत नहुदा संघ र प्रदेशका कार्यक्रमको सम्पूर्ण क्रियाकलाप कार्यान्वयन नभएको ।
- छोटो समयमा लघु उद्यमीहरु सृजना गर्नु पर्दा उद्यमीहरुको गुणस्तरमा कमी आएको ।
- वडावाट सहजिकरण नभएको कारण लक्षित वर्गको माग तथा श्रोत परिचालनमा कठिनाई भएको ।
- यातायातको असुविधाका कारण मेसिन औजार ढुवानीमा कठिनाई भएको ।
- कार्यालयको कामले जिल्ला बाहिर जाँदा नियमले पाउने पारिश्रमिक नपाउदा काम गर्ने मनोबल घटेको छ ।

समस्या समाधानका लागि चालिएका पहल कदमीहरु:

- वडाका जनप्रतिनिधी ज्युहरुलाई मेड्पा कार्यक्रमको बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम मार्फत जानकारी गराइएको ।
- संघ र प्रदेशको कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने क्रममा पटक पटकको प्रयास पछि प्रस्तावका केहि रकम कटौती गरि स्वकृत भएपछि उद्यमीहरुलाई सिप बिकास तालीम उद्यमशिलता विकास तालीम संचालन गरिएको ।
- यस मन्थली नगरपालिकाले गरिवि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिने ।
- भइरहेका उद्यमीहरुलाई स्तरोन्नतीको लागि आवश्यक तालिम, प्रविधि (मेशिन औजार) सहयोग गर्ने ।
- उद्यमीहरुको ब्यवसायमा नियमीत स्थलगत अनुगमन गरी समस्या समाधान को लागि पहल गर्ने ।
- उद्यमीहरुको नगर स्तरीय लघु उद्यमी समुह गठन गर्ने ।
- उद्यमीहरुले उत्पादन गरेका सामग्रीहरुको बजारीकरण गर्नका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।

६. सहकारी उपशाखा

क्र.सं.	समस्या	समाधानका लागि चालिएको कदमहरु
१	सहकारी सदस्यहरुको बचत तथा शेयर हिनामिना	सम्बन्धित सहकारीलाई ताकेता पत्र
२	सहकारी विवरण अनुसारको अध्यावधिक नभएको	नियमन तथा विवरण संकलन

७. कानून तथा न्याय शाखा

समस्याहरु:

- जारी कानूनका वारेमा नगरवासीलाई जानकारी र कार्यान्वयन
- विवाद सुनुवाईमा अदालती अभिलेख व्यवस्थापन
- म्याद तामेली पक्षको उपस्थिति र समयमा नै सुनुवाई
- कानूनको मस्यौदा र सम्पादनमा दक्षताको अभाव

- मेलमिलापकर्ता मार्फत मिलापत्रका कार्य हुन नसक्नु
- तोकिएको समयभित्र विवादको निरूपण गराउन नसक्नु
- निर्मित कानूनको अभिलेख व्यवस्थापनमा समस्या

समस्या समाधानका लागि चालिएका पहल कदमीहरु:

- वडास्तरमा सचेतिकरण कार्यक्रमको शुरुवात, जारी कानूनको छपाई र वितरण
- उजुरीको मिसिल व्यवस्थापनको अदालती प्रक्रियाको अभ्यासको थालनी
- पक्ष उपस्थितिका लागि अन्य निकायसँग सहकार्य
- कनी कुथी, अन्यत्र निकायबाट जारी कानूनको पृष्ठपोषण, स्व-अध्ययन, जनप्रतिनिधी ज्यूहरु, कार्यालय प्रमुख, शाखा प्रमुख र सहकर्मी साथीहरुबाट प्राप्त सल्लाह सुझावबाट जेनतेन कानून मस्यौदा तयार गरिदै आएको
- समस्या आउना साथ प्रमुख ज्यू, उपप्रमुख ज्यू, प्रमुख प्रशासकीय ज्यू, सम्बन्धित वडा अध्यक्षज्यू, सम्बन्धित शाखाप्रमुख ज्यूहरूसँग तत्काल समन्वय गरी हल गर्ने गरिएको ।

५. निष्कर्ष

ऐतिहासिक संविधान सभाबाट जारी नेपालको संविधानमा राज्यको मुल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने र तीन तहको बीचमा आपसी सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित शासन व्यवस्था सञ्चालन हुने प्रावधान रहेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तह समग्र नेपालका शासकीय इकाईहरू हुन यी सबैको उद्देश्य आर्थिक सामाजिक विकास गर्दै सामाजिक न्याय कायम गर्नु हो । संविधानमा उल्लेखित प्रावधान अनुसार स्थानीय तहहरूमा व्यवस्थापिकाको रूपमा नगरसभा , कार्यपालिकाको रूपमा नगर कार्यपालिका र न्यायपालिकाको रूपमा न्यायिक समिति गठन हुने व्यवस्था रहेको छ । संविधानको व्यवस्था बमोजिम तीन वटै अङ्गहरूले नियमित रूपमा कार्य सम्पादन गर्दै आएका छन् । सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई नागरिकको आवश्यकता अनुरूप सञ्चालन गरी अपनत्व महसुस हुने गरी विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागिता गराई दिगोपना कायम गराउने प्रयत्नहरू भइरहेका छन् । मुख्यतः राज्यका अङ्गहरूका बीचमा एक आपसमा समन्वय गर्दै संविधानमा गरिएको व्यवस्थाहरू कार्यन्वयन गर्नु आजको आवश्यकता हो ।

यस नगरपालिकाले शासन प्रणालीलाई पारदर्शी, जवाफदेही बनाउन, सुशासन कायम गर्न र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी गराउन विभिन्न ऐन, नियमावली , कार्यविधिहरू जारी गरी कार्यान्वयन गरिरहेको छ । सोही बमोजिम नागरिकलाई नगरबाट सञ्चालित हरेक कार्यक्रमको बारेमा जानकारी होस भन्ने हेतुले सम्पूर्ण सुचना तथा जानकारी यस नगरपालिकाको **website- www.mantholimun.gov.np** मा राख्नु, फेसबुक पेजमार्फत सार्वजनिक गर्नु, कार्यालयमा नागरिक वडापत्र, गुनासो पेटिका, चौमासिक एवं वार्षिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई, सूचनाको हकको ऐन २०६५ ले व्यवस्था गरे बमोजिम तीन/ तीन महिनामा अध्यावधिक विवरण नियमितरूपमा सार्वजनिक गर्नु, स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशन गर्ने र साप्ताहिक रूपमा नगरपालिकाबाट सम्पादित गतिविधिहरू एवं महत्वपूर्ण क्रियाकलापको बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यले " **हाम्रो मन्थली नगरपालिका**" र "**मन्थली नगरपालिका**" जस्ता क्रियाकलापहरूबाट नागरिकको सुचनाको हकको प्रत्याभूति गर्न सक्ने अवस्था सृजना गरेको छ ।

२११.७७ वर्ग किलोमिटर अर्थात (२११.७७ हेक्टर) क्षेत्रफलमा फैलिएको, १४ वटा वडामा विभाजित मन्थली नगरपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार, सञ्चार, विद्वुत लगायत अन्य क्षेत्रका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन । सार्वजनिक प्रशासनलाई व्यवसायिक प्रतिस्पर्धी बनाउँदै प्रशासनिक क्षेत्रमा आउने नया अवधारणा र सुचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै सेवाग्राहीको आवश्यकतामा आउने परिवर्तनसँगै विद्वुतीय शासन मार्फत सुशासन प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने हुन्छ । समयको परिवर्तनसँगै चुनौती र अवसरहरू थपिँदै गइरहेका छन् । कुशल व्यवस्थापन मार्फत (प्रभावकारी प्रशासन संयन्त्र) चुनौतीलाई सामना गरी अवसरको रूपमा रुपान्तरण गर्न सक्ने हुनुपर्छ ।

शहरतर्फ उन्मुख नागरिकहरूलाई आफ्नै गाँउ घरमा बस्ने वातावरण निर्माणका लागि कृषि एवं पशु क्षेत्रको विकासमा आधुनिकीकरणको माध्यमबाट रोजगार तथा स्वरोजगार सिर्जना गर्ने गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका छन् । बालबालिकाहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षा उपलब्ध गराउन विद्यालय शिक्षामा सुधारका अभियानहरू सञ्चालन गरिएको छ । त्यस्तै आधारभूत स्वास्थ्य सेवा गुणस्तरीय बनाउन संस्थागत सुदृढीकरणका साथै स्वास्थ्य कर्मीहरूको क्षमता विकासमा समेत जोड दिएको छ । यसका अलावा वडा भित्र रहेका मुल सडकहरू बाह्रै महिना सञ्चालनमा ल्याउनका लागि सडकको स्तरान्तर गरिनुका साथै धुलो रहित सडकका लागि कालो पत्रे गर्ने कार्यको थालनी भएको छ । संघीय र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा नगरको पहिचान दिने ऐतिहासिक, धार्मिक, पर्यटकीय महत्व बोकेका क्षेत्रहरूमा गौरवका आयोजनाहरू सञ्चालनमा ल्याइएको छ । स्थानीय कला संस्कृतिको विकास र जगेर्ना गर्दै व्यापक प्रचार प्रसारमार्फत पर्यटकहरूको गन्तव्य बनाउनु अपरिहार्य रहेको छ ।

यस नगरपालिकाले सम्पुर्ण नगर स्थापनाका लागि सहकारी, निजी र सामुदायिक क्षेत्रलाई परिचालन गर्दै आर्थिक विकासका क्रियाकलापहरूमा सहभागी गराउँदै आएको छ । विकास निर्माणमा योजना छनौट देखि कार्यान्वयन तहसम्म नागरिकहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता गराउन विशेष गरी ठूला ठूला हेभीइक्वपमेन्ट प्रयोग गर्नु नपर्ने एक करोड भन्दा कम लागतका योजनाहरू स्थानीय उपभोक्ता समितिमार्फत सञ्चालन गरी स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गर्दै स्थानीय जनशक्ति परिचालनबाट गरिबी न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउन जोड दिएको छ । दिगो र भरपर्दो योजनाहरू सञ्चालन गरेर नागरिकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुन आवश्यक छ ।

आगामी दिनमा नगरलाई थप सुदृढ र सम्पुर्ण बनाउन नगरको समग्र विकासको मार्ग चित्र सहितको आवधिक योजनाले तय गरेको ठोस लक्ष्यहरू प्राप्तितर्फ उन्मुख रहने गरी नीति तथा वजेट र कार्यक्रमहरू निर्माण, अत्याधुनिक डम्पिङ्ग साइट , अत्याधुनिक वस पार्कको विकास, मन्थली वजार क्षेत्रमा वाइपास सडकको निर्माण, १४ वटा वडा जोड्ने वाहिरी रिङ्ग रोडको निर्माण, शान्ति पार्क, बालबालिका वाटिका, जेष्ठ नागरिकहरूका लागि मनोरञ्जन एवं विश्राम स्थलहरूको निर्माण, औधोगिक ग्रामहरूको निर्माण, हरेक वडाहरूमा कम्तिमा एउटा नमूना विद्यालयको विकास जस्ता महत्वपूर्ण आयोजनाहरू सञ्चालन गर्ने ध्येयका साथ यस नगरपालिकाले आफ्ना गतिविधिहरू सञ्चालन गर्नु पर्छ ।

उपर्युक्त परिवेशमा यस नगरपालिकाले विगतमा गरिएका योजना कार्यान्वयनको अवस्थालाई समीक्षा गरी प्राप्त उपलब्धिहरूलाई संस्थागत गर्दै सुधार गर्नु पर्ने पक्षमा क्रमिक रूपमा सुधार गर्दै भावी योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा सम्पादन गर्दै जाने लक्ष्य उन्मुख रहनु पर्छ ।